

Část obce:	Slavětín
Obec:	Slavětín
Název:	Kostel sv. Jakuba Většího
Okres:	Louny
Kraj:	Ústecký
Parcelní číslo:	1
Kat. území:	Slavětín nad Ohří
Číslo ÚSKP	43205/5-1418

Anotace

Slavětín leží 8 km východně od Loun na prameništi Slavětínského potoka v mírném k jihu stoupajícím svahu. Přemysl Otakar II. základy Slavětína položil nejspíše před rokem 1260, patrně s úmyslem založit město, o čemž může svědčit i půdorys s velkorysým čtvercovým náměstím, jež bylo později druhotně zastavěno.

Kostel se nachází na jižním okraji dnes protáhlé obdélné návsi, uprostřed hřbitova půlkruhového půdorysu. Kostel má obdélnou plochostropou hlavní loď, na kterou východním směrem navazuje ve shodné šíři dlouhý, klenutý a opěrnými pilíři zesílený polygonální presbytář. Na délku severní strany hlavní lodi je přistavěna klenutá boční loď s opěrnými pilíři a polygonálním závěrem, na nějž navazuje mírně obdélná klenutá sakristie. Hmotu kostela pak doplňuje hranolová třípatrová věž postavená do osy západního průčelí lodi.

Jádrem kostela je vysoká románská loď s šesticí půlkruhových okenních otvorů, k jejíž severní straně byla pány ze Rvenic přistavěna ve 30. letech 14. století boční loď. Svými rozměry, dobou vzniku a architektonickým aparátem je mimořádnou ukázkou boční lodi, která ve venkovském prostředí severozápadních Čech nemá srovnání. Shodné hodnocení bezzbytku platí i pro presbytář vystavěný společně se sakristií snad ještě za pánů ze Rvenic v první polovině 70. let 14. století. Ve druhé polovině 70. let 14. století, za Házmburků, byl presbytář opatřen nástěnnými malbami. Jedná se o ojediněle dlouhou a značně vertikální architekturu s vynikající kamenickou prací, patrnou zejména na vítězném oblouku, sanktuáriu, portálu do sakristie a sedile, tvořící společně s nástěnnými malbami jedinečné dílo daleko přesahující rámec severočeského regionu. Ještě za Házmburků byl po roce 1515 vystavěn minimálně současný krov nad lodí, v roce 1531 Sokolové z Mor poříдили do kostela současný hlavní oltář, následně byla vystavěna západní kruchta a překlenuta sakristie.

Za pánů z Klarštejna byl po roce 1695 vztyčen krov nad presbytářem a za pánů z Veinberku na počátku 18. století zřízena krypta a rozšířena západní kruchta lodi. Za Thunů, kteří získali Slavětín v roce 1814, byla ve 30. letech 19. století vystavěna západní věž, při jejíž realizaci byly nalezeny základy věže románské. Posledním velkým zásahem do vzhledu kostela byla jeho oprava na počátku 80. let 19. století, kterou projektoval Josef Mocker. Při opravě byly vyměněny okenní kružby presbytáře, sokl, korunní římsa, kazetový strop lodi, opraveny střechy a na nich realizovány vikýře, sanktusník, dále krov nad boční lodí, vyzděny byly štíty.

Popis

Jaroslav Skopec

Poloha a sídelní kontext Vojtěch Peksa	<p>Slavětín leží 8 km východně od Loun na prameništi Slavětínského potoka, který se po dvou kilometrech severně od vsi vlévá do Ohře. Slavětín je situovaný v mírném, k jihu stoupajícím svahu, na který navazují na hraně terénního zlomu strmější svahy Bitínského lesa. Kostel se nachází na jižním okraji protáhlé obdélné návsi, uprostřed hřbitova půlkruhového půdorysu, který je vymezen ohradní zdí s bránou na severu proti návsi. Při pohledu do okolí Slavětína nejsme na pochybách, že toto místo hrálo v krajině Poohří již v raném středověku důležitou roli. V blízkosti knížecího dvora v Radonicích nad Ohří se nacházel brod přes Ohři na cestě z Prahy do Bíliny. Kromě strahovského kláštera zde mělo své majetky také pražské biskupství, klášter sv. Jiří na Pražském hradě, oseký klášter a další. A nesmíme opomenout ani aktivity panovníka. Přemysl Otakar II. základy Slavětína položil nejspíše před rokem 1260, patrně s úmyslem založit město, o čemž může svědčit i půdorys s velkorysým čtvercovým náměstím, jež bylo později druhotně zastavěno. Od záměru bylo upuštěno a jako městské centrum Slavětín nahradily na přece jen komunikačně a strategicky výhodnějším místě ještě v 60. letech 13. století Louny.¹</p>
Charakteristika	<p>Kostel má obdélnou plochostropou loď, na kterou východním směrem navazuje ve shodné šíři dlouhý a opěrnými pilíři zesílený presbytář zakončený pěti stranami osmiúhelníku. Na délku severní strany lodi je přistavěna boční loď s opěrnými pilíři a polygonálním závěrem, na nějž navazuje mírně obdélná sakristie. Hmotu kostela pak doplňuje hranolová třípatrová věž postavená do osy západního průčelí lodi.</p>
Rozměry a materiál zděných konstrukcí	<p>Loď o půdorysných rozměrech 6,9 x 12,2 m má 1,2 m široké zdivo tvořené na lících pravidelně opracovanými pískovcovými kvádry, které tvoří jednotlivé řady. Nad úroveň špaletovaných půlkruhových okenních otvorů je zdivo tvořené lomovou opukou. Severní boční loď je široká 4,2 m a společně s jejím závěrem dlouhá 14,5 m a sakristie je vystavěna na půdorysu 3,4 x 3,7 m. Zdivo boční lodi s tloušťkou přesahující 1 m a také sakristie s šíří 0,9 m na severu a na východě 0,75 m je na lících tvořeno pískovcovými kvádry, které však nedrží pečlivě řady jako na lodi. Presbytář je široký 7 m, dlouhý 15 m a tloušťka jeho zdiva přesahuje 0,9 m. Vyzděný je z lomové opuky, která je v nárožích armována pravidelně opracovanými pískovcovými kvádry. Věž je vystavěna na půdorysu 3,9 x 2,8 m a zdivo kombinující hrubě opracované pískovcové kvádry s lomovou opukou je na úrovni přízemí na východě široké 1,1 m, na severu a jihu 1,2 m a na západě 1,3 m. V prvním a ve druhém patře dosahuje věž čtvercového půdorysu o straně 3,9 m, neboť na této úrovni již odpadá její východní zeď. Ve třetím patře má interiér půdorys o straně 4,4 m, protože obvodové zdivo bylo ztenčeno o 25 cm.</p>
Interiér	<p>Hlavní loď je přístupná od severu přes loď boční, do které se otvírá dvojicí hrotitých arkádových oblouků se zkosenými hranami a půlkruhovými výžlabky</p>

¹ Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VI*, Praha 2004, s. 678–681; Oldřich KOTYZA, *Peruc a okolí v časně době dějinné a na prahu středověku. K počátkům přemyslovské správy na tomto území*, in: *Peruc v mýtech a dějinách. Sborník příspěvků k miléniu setkání knížete Oldřicha s Boženou*, Peruc 2004, s. 109.

v archivoltě. Do lodi lze také vstoupit od západu přes obdélný dveřní otvor podvěží. Loď je opatřena trámovým kazetovým stropem se zhlavími trámů vynášených profilovanými konzolami. Prostor je od jihu osvětlován vysoko umístěnými drobnými půlkruhovými oboustranně špaletovanými okenními otvory, pod nimiž se nachází dvojice rozměrnějších oboustranně špaletovaných hrotitých otvorů. Východní je dvoudílný, završený dvojicí hrotitých mnišek a trojlístem v opsaném kruhu, západní je rovněž dvoudílný s dvojicí převýšených výrazně hrotitých mnišek a čtyřlístou kružbou s vepsanými mniškami do půlkruhových laloků. Západní polovinu lodi zaujala zděná kruchta podklenutá ve východní polovině českou plackou oddělenou pasem od západní poloviny, která je zaklenuta valenou klenbou s jedním párem protilehlých nestyčných trojbokých výsečí s půlkruhovými čely umístěnými nad segmentovými nikami zaklenutými konchami. Na východě je loď propojena s presbytářem vysokým hrotitým vítězným obloukem, který je v ose profilován mohutným hruškovcem s oboustranně navazujícími odsazenými výžlabky a oblouny dosedajícími na společný sokl.

Presbytář je zaklenutý trojicí obdélných polí křížových žebrových kleneb a žebrovou šestidílnou paprscitou klenbou v závěru. Klenební pole s hrotitými čelními oblouky jsou vzájemně oddělena meziklenebními žebry, přičemž západní pole je o polovinu užší než zbylá obdélná pole. Klínová žebra s výžlabky uprostřed zkosených stran vyrůstají bez podpory přímo ze stěny a ve vrcholu se stýkají v kruhových svornících obíhaných polovičním profilem žebra. Svorníky jsou opatřené gotickými štíty, na kterých jsou směrem od východu umístěné figury v podobě písmene „M“, světce s křížem, Beránka Božího a znak pánů ze Rvenic a Slavětína. Další dvacet heraldických znamení v gotických štítech je vymalováno na kápích obdélných klenebních polí a v závěru jsou zobrazeni čtyři evangelisté. Prostor je osvětlován celkem osmi vysokými hrotitými oboustranně špaletovanými dvoj- a trojdílnými okenními otvory opatřeny bohatými kružbami využívajícími plaménkových, či různých trojlaločných motivů uzavřených do sférických a kruhových rámců. Na parapety otvorů navazuje interiérová průběžná podokenní římsa profilovaná na spodní straně výžlabkem uprostřed zkosené strany. Římsa se pravouhle zalamuje nad zvýšeným parapetem jižního otvoru závěru, pod kterým je umístěno rozměrné obdélné sedile s ostěním profilovaným oblounem a hruškovcem s mezilehlými výžlabky. Ostění je sevřené mezi dvě hranolové fiály vrcholící kytkami, mezi nimiž nad překladem byla umístěna trojice vimperků s mezilehlými fiálami, které se dochovaly pouze v negativu. Na protilehlé, severní stěně je umístěna obdélná nika sanktuária rámovaná kamenným ostěním profilovaným oblouny a výžlabky a završená trojúhelným vimperkem se zavěšenou slepou mniškou nad překladem. Vimperk je zdoben kraby a vrcholí kytkou a poupětem. Celé ostění, doprovázené postranními hranolovými opěrnými pilířky opatřeny gotickými štítky s iniciálou písmene „M“ a znakem pánů ze Rvenic a Slavětína, dosedá na společný přímý úsek profilované římsy. Na západním konci severní stěny je dále osazen hrotitý portál do sakristie, jehož zalamované ostění je profilováno centrálním hruškovcem s postranními výžlabky a oblounem. Všechny stěny presbytáře pokrývají nástěnné malby. Značnou část výzdoby vyplňují ucelené soubory maleb s výjevy ze života Panny Marie a z dětství Ježíše Krista. Více

výjevů si zasloužil poněkud netradičně cyklus o Marii Egyptské. Následuje poměrně obsáhlý výčet jednotlivých obrazů, mezi nimiž vyniká výjev Umučení deseti tisíc rytířů, Umučení sv. Erasma, Svátečního Krista a Panny Marie Ochránitelky, sanktuář zdobí veraikon. Pozoruhodné jsou výjevy spojené s posledním soudem, závěr presbytáře zdobí postavy samostatných světců a další. V závěru presbytáře je umístěn dřevěný pozdně gotický oltář spočívající na kamenné oltářní menze.

Sakristie je zaklenuta bezžebrou křížovou klenbou dosedající v severních koutech na hranolové příložky obohacené o kamenné konzoly s poničenými lidskými maskami, které jsou osazené i pod jižními koutovými výběhy klenby. Interiér je od severu a východu osvětlován dvojicí oboustranně špaletovaných hrotitých okenních otvorů, přístupný byl od východu dnes zazděným hrotitým portálem.

Boční loď je zaklenuta jedním obdélným a dvojicí čtvercových polí křížových žebrových kleneb a šestidílnou paprscitou žebrovou klenbou v závěru. Klenební pole s parabolickými, či mírně zahrocenými čelními oblouky jsou vzájemně oddělena meziklenebními žebry. Klínová žebra se stýkají ve vrcholu v kruhových svornících obíhaných polovičním profilem žebra a dosedají na profilované konzoly, či hlavice polygonálních, oblých a zkrácených přípor opatřených stylizovaným vegetabilním ornamentem. Prostor je přístupný z exteriéru od severu obdélným profilovaným portálem a osvětlován trojicí oboustranně špaletovaných, mírně zahrocených okenních otvorů, z nichž severní je dvoudílný, završený mniškami v půlkruhových obloucích, na něž nasedá trojlist v kruhu. Další, slepé okenní niky se nacházejí na východě a jihovýchodě závěru, pod nimiž je umístěno jednoduše profilované ostění hrotitého výklenku. Západní část boční lodi je vyhrazena zděné kruchtě podklenuté valenou klenbou s jedním párem trojbokých výsečí s půlkruhovými čely. Při západní stěně je umístěno kamenné schodiště na kruchtu, z níž je jižním obdélným dveřním otvorem umožněn přístup na kruchtu hlavní lodi.

Přízemí věže je přístupné z exteriéru od západu obdélným portálem a na východě propojeno dveřním otvorem s lodí. Úzký prostor je zaklenut českou plackou a rozšířen na severu rozměrnou obdélnou nikou s půlkruhovým záklenkem. Na jihu je příčkou vymezen prostor schodiště do prvního plochostropého patra, které je značně převýšené, tudíž bylo předěleno na dvě etáže osvětlované trojicí vysokých hrotitých okenních otvorů. Druhé plochostropé patro je osvětlováno trojicí kruhových okenních otvorů a na západě je obdélným dveřním otvorem veden přístup do krovu. Třetí patro je na třech volných stranách otevřeno vysokými hrotitými zvukovými otvory a vyplněno vzpěradlovou konstrukcí zvonové stolice o třech příčných vazbách.

Boční loď a sakristii kryjí pultové střechy, věž střecha jehlancová a loď s presbytářem střechy sedlové s valbami nad závěrem presbytáře. Krov nad lodí má dvě úrovně hambalků s dvojicí patních vzpěr mezi krovkami a vazným trámem. Plné vazby jsou doplněny o věšadlové sloupky vynášené dvojicí vzpěr ve tvaru písmene „V“ a v patě o pásky vynášející středy vazných trámů. Podélné vázání je zajištěno pomocí dvojice podélných rozpěr mezi věšadlovými sloupky a husté síť ondřejských křížů. Pod středy vazných trámů probíhá podélný průvlak, který do věšadlových sloupků vynášejí dvojice pásků. Krov nad lodí má

	rovněž dvě úrovně hambalků, z nichž spodní jsou podpírány v plných vazbách ležatou stolicí a horní podélnou osovou stojatou stolicí.
Exteriér	S výjimkou věže a jižního průčelí lodi jsou zbylá průčelí hladce omítaná, bez zdobných prvků a v případě presbytáře a boční lodi členěna jen opěrnými jednou odsazenými pilíři ukončenými pultovými stříškami pročleněnými u presbytáře stříškou sedlovou s trojúhelnými čely završenými kytkami. Průčelí s předsazenými sokly vrcholí profilovanou kamennou římsou. Na jižním průčelí lodi je prezentován líc zdiva skládaný z pravidelně opracovaných větších pískovcových kvádrů, na které navazuje až po korunní římsu hladce omítaný vysoký pás. Věž je jako jediná do výše korunní římsy lodi opatřena pásovou rustikou ponechávající kolem otvorů ploché zapuštěné šambrány. Na římsu lodi navazuje jednoduše profilovaná kordónová římsa s navazujícím plochým soklem, na který v nárožích dosedají pásovou rustikou opatřené lizény podpírající profilovanou korunní římsu. Kruhové otvory druhého patra a zvukové otvory s plochou pásovou podokenní římsou jsou opatřeny šambránami.
Stavební proměny kostela Jaroslav Skopec, Vojtěch Vaněk, Antonín Kadlec	
Středověký kostel a jeho stavební proměny	<p>Ačkoli nejstarší písemný doklad o Slavětínu pochází z roku 1268, kdy jej král Přemysl Otakar II. postoupil biskupu Janovi III. z Dražic, kostel je jistě staršího data.² Typický kvádrový líc odhaleného jižního obvodového zdiva lodi a vysoko situované drobné půlkruhové oboustranně špaletované okenní otvory jednoznačně dokládají jeho románský původ. Románské je i severní zdivo lodi se zazděnou trojicí okenních otvorů shodných s jižními otvory lodi a zdivo západní, jehož kvádrový líc je lokálně odhalen až na úrovni prvního patra věže. Zde se v ose stěny nachází zazděný obdélný vstup dokládající existenci zaniklé pavlačové tribuny a západní románské věže, jejíž základy byly v roce 1837 objeveny při stavbě věže současné.³ Vzhledem ke kompaktně zachovanému líci jižního zdiva lodi lze vstup do lodi očekávat od severu, kde zanikl při otevírání arkád spojujících lodí a mladší přístavbu severní boční lodi.⁴</p> <p>S ohledem na absenci časově citlivých architektonických prvků dochované části románského kostela je jeho bližší časové zařazení problematické. Stejně jako v jiných případech se můžeme více méně orientovat pouze podle užitých velkých pískovcových kvádrů pečlivě skládaných do jednotlivých řad, které jsou typické pro stavby běžně řazené do pozdně románského období první poloviny</p>

² V roce 1268 je Slavětín uváděn jako trhová ves (CDB V/2, s. 135–137, č. 565), v roce 1352 již jako městečko (CIM II, s. 467–469, č. 320).

³ František ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského. 3. Farní kostel sv. Jakuba Většího v Slavětíně*, Method 24, 9–10, 1898, s. 100.

⁴ Další méně pravděpodobnou možností je vstup skrze podvěží, což by byl případ v rámci severočeských lokalit zcela ojedinělý, ne však nemožný, neboť i takové příklady v naší románské architektuře lze u venkovských kostelů nalézt (např. Albrechtice nad Vltavou, okres Písek).

13. století,⁵ jako je tomu v případě kostelů na Lounsku v Telcích, Želkovicích, Libčevsi či Očihově. Do stejného horizontu je kladen i vznik kostela ve Vroutku, jehož nejnovější datace posouvá dobu výstavby již před rok 1200. Slavětínský kostel však oproti všem jmenovaným vyniká svou hmotou, neboť půdorysnými a výškovými rozměry nemá mezi zachovanými románskými kostely na Lounsku konkurenta.⁶ Nápadné je především převýšení kostela, které je nutné ještě zvětšit o zaniklou korunní římsu a sokl, jehož existenci můžeme předpokládat pod navýšeným terénem. Výrazná výška kostela by mohla teoreticky naznačovat spíše mladší dobu vzniku, avšak bez archeologického průzkumu nelze za současného stavu poznání zpřesnit dobu výstavby, která je nejnověji hledána, tedy v poslední čtvrtině 12. či první čtvrtině 13. století.⁷ V případě mladší datace tak lze uvažovat nejenom o závěru kostela v podobě apsidy, ale i o presbytáři kvadratickém.

V následné stavební etapě byla na celou délku románské lodi přistavěna k její severní straně boční loď propojená s lodí dvojicí hrotitých arkád. Teoreticky můžeme předpokládat, že arkády mohly ještě koexistovat s románskou pavlačovou tribunou, neboť západní arkádový otvor ponechával na západě hlavní lodi prostor hluboký minimálně 2,1 m.⁸ To by umožňovalo její případné podklenutí trojicí mírně obdélných klenebních polí na dvojici středových podpor. Hloubce románské tribuny by odpovídala i hloubka západního klenebního pole boční lodi, jehož žebra dosedají na zkrácené přípory a konzolu, což by mohlo naznačovat užití tribuny i v tomto prostoru. Potencionální tribuna by ponechávala i dostatek místa na vstup, který bychom mohli, s ohledem na neporušený líc zdiva, očekávat pouze na místě současného barokního portálu.

Boční loď je dosavadní literaturou datována nejpozději do první čtvrtiny⁹ či do počátku 14. století,¹⁰ přičemž je zmiňován zejména její architektonický aparát, který je ještě poplatný starším raně gotickým předlohám. Upozornit lze především na stylizované vegetabilní prvky hlavic zkrácených přípor, přičemž hlavice plných přípor severních pokrývá ornament, který bychom nemuseli váhat zařadit ještě do starší doby. Archaického vzezření je i drobnější jihovýchodní a severovýchodní okenní otvor závěru s půlkruhovými záklenky, které užívají i jejich niky.¹¹ Výjimku

⁵ Do poloviny 13. století kládí vznik kostela V. MENCL, *Česká architektura doby Lucemburské*, s. 105, též datace se přidrželi A. MERHAUTOVÁ, *Raně středověká architektura*, s. 181 i E. POCHE A KOL., *Umělecké památky 3*, s. 345. Obecně do 13. století řadí vznik románského kostela F. J. LEHNER, *Dějiny umění národa českého, díl I.*, s. 6.

⁶ Hmotou lodi mu byl velmi blízký na počátku 20. století zbořený kostel Povýšení sv. Kříže v Radonicích nad Ohří, který měl rovněž pod vysoko položenou korunní římsou umístěnou trojici špaletovaných okenních otvorů. Zásadně se však lišilo zdivo, které v radonickém kostele bylo tvořeno menšími opukovými kvádríky a svazované v nárožích velkými pískovcovými kvádry. Ke kostelu více Petr MEDUNA – Jan PAŘEZ – Jaromír TLUSTÝ, *Kostel Povýšení sv. Kříže v Radonicích nad Ohří*, Praha 2011.

⁷ Jan BERÁNEK, *Filiální kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně*, in: Jan Klípa – Michaela Ottová (edd.), *Bez hranic, Umění v Krušnohoří mezi gotikou a renesancí*, Praha 2015, s. 152 a shodně Michal PATRNÝ, *Architektura Lucemburské doby*, s. 187. Další informace k dataci a podobě kostela bude snad v budoucnu možné získat archeologickým výzkumem, který se dosud kostela ani jeho blízkého okolí nedotkl.

⁸ Shodnou hloubku měla například i tribuna kostela v Libčevsi.

⁹ D. LÍBAL, *Katalog gotické architektury*, s. 452–453, V. MENCL, *Česká architektura doby Lucemburské*, s. 105.

¹⁰ J. BERÁNEK, *Filiální kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně*, s. 152 a M. PATRNÝ, *Architektura Lucemburské doby*, s. 187. E. POCHE A KOL., *Umělecké památky 3*, s. 345.

¹¹ Vnější nika severovýchodního otvoru má sice záklenek hrotitý, ten však vznikl až mladší úpravou.

tvorí pouze hrotitý otvor východní, při jehož šířce lze předpokládat užití kružby a středového prutu. Spojíme-li uvedené archaické formy s užitím kvádrového líce obvodového zdiva, nabízí se myšlenka, že tak bylo činěno se záměrem určitou mírou se přizpůsobit starší románské stavbě. Přijmeme-li tuto premisu, pak archaičnost těchto prvků nemůže vypovídat o době jejich vzniku, neboť svou formou nevyjadřují stylový trend doby, ve které vznikly. V dataci boční lodi nepomůže ani profil klenebních žeber, který se vyskytuje prakticky po celé 14. století v nezměněné podobě,¹² zato k jižním konzolám nacházíme nejbližší analogii v kostele ve Vrbně nad Lesy, které sice užívají na povrchu plochých mnišek, avšak svým vertikálním profilem jsou slavětínským konzolám velmi blízké. Tyto konzoly společně s klenbou kostela ve Vrbně lze datovat před rok 1321. Přesněji datovatelný je v boční lodi druhý svorník od východu nesoucí na povrchu reliéfně vyhotovenou figuru v podobě rohů se šesticí srdčitých lístků a vějířem, který lze interpretovat jako klenot erbu náležející pánům ze Rvenic.¹³ Ti Slavětín získali pravděpodobně někdy ve 30. letech 14. století,¹⁴ nejpozději však kolem roku 1340, kdy polovinu zboží včetně podacího práva prodali Zbyňkovi z Házmburka a jeho synu Janovi.¹⁵ Vznik boční lodi lze tedy nejpravděpodobněji hledat ve 30. letech 14. století.

Ještě před výstavbou gotického presbytáře byl na jihu lodi prolomen západní z dvojice hrotitých okenních otvorů. Na rozdíl od otvoru východního má výrazně hrotitý záklenek na exteriéru i interiéru, zásadně odlišný charakter kružby a vlastní okenní ostění. Vkládání mnišek do vnitřních oblouků hlavního kružbového obrazce je spojováno s dobou kolem poloviny 14. století, kdy snad bude možné hledat jeho realizaci.¹⁶

Po výstavbě boční lodi následovalo nahrazení románského presbytáře dlouhým a výstavným presbytářem gotickým, který mohl být inspirován nedalekým kostelem v Charvatcích (okres Litoměřice), s nímž má prakticky shodný půdorys.¹⁷ Značná výška presbytáře si vyžádala navýšení románského zdiva lodi spojené s odstraněním její korunní římsy. Zajímavou informací, leč bez možnosti ověření, přináší F. Štědrý, který dokládá, že před opravou kostela v 80. letech 19. století byl v nadezdívce podélně zadržován silný trám interpretovaný jako zbytek po někdejších podsebití.¹⁸

¹² Z první čtvrtiny 14. století pocházejí například žebra téhož profilu z klenby krypty kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mostě, která plynule vybíhají z těla středového pilíře. Z doby kolem poloviny 14. století pocházejí žebra klenby presbytáře kostela v Bitozevsi a v Morech a z poslední čtvrtiny 14. století z klenby presbytáře kostela v Nehasicích.

¹³ Shodný klenot pak nacházíme u Alberta ze Rvenic a ze Mšena, jehož vyobrazení přináší August SEDLÁČEK, *Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty, svazek 2*, Praha 2001, s. 277.

¹⁴ F. ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského*. 3., s. 97.

¹⁵ Ferdinand TADRA (ed.), *Summa Gerhardi*, s. 538–539, č. 197. Jelikož je výslovně uvedeno podací právo ke kostelu, jedná se zároveň i o nejstarší písemný doklad jeho existence.

¹⁶ Takové kružby jsou u nás poprvé dávány do souvislosti s působením Matyáše z Arrasu, který je uplatnil v ochozových kaplích katedrály sv. Víta na Pražském hradě. V. MENCL, *Vývoj okna v architektuře českého středověku*, s. 203.

¹⁷ Kostel v Charvatcích tvoří společně s kostely ve Vetlé a Hoštce skupinu kostelů se čtvercovými loděmi a dlouhými presbytáři, které byly v pokročilém 14. století zřizovány roudnickými augustiniány.

¹⁸ F. ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského*. 3., s. 101; František ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, Louny 1911, s. 65–66.

Přestože se jedná o velmi významnou architekturu známou zejména díky dochovaným nástěnným malbám, nebyla dosud uspokojivě uzavřena debata o době výstavby presbytáře. Nejčastěji je kladena na přelom třetí a čtvrté čtvrtiny 14. století,¹⁹ po roce 1376,²⁰ ale nechybí ani dřívější datování do poloviny 14. století.²¹ Mimo celkový výraz a podobu architektonického aparátu byla pro mladší vznik většinou hledána opora ve faktu, že od roku 1376 byl celý Slavětín v držení pánů z Házmburka²² reprezentovaných dvojicí erbů vymalovaných na klenební kápi. Na mladší vznik bylo naopak usuzováno na základě pokročilých kružbových obrazců okenních otvorů presbytáře a nápisu, který nás informuje o realizaci maleb za Mikuláše s Házmburka v roce 1385. Výstavbu presbytáře podle datace nástěnných maleb lze posuzovat pouze z hlediska data ante quem, neboť logicky mohly vzniknout až po realizaci presbytáře.²³ Přesnější vznik nástěnných maleb je však problematický stejně jako samotný nápis, který se dochoval v podobě, kterou mu vtiskla ruka restaurátora Maixnera v roce 1881. Od počátku je však správnost letopočtu 1385 zpochybňována (viz níže), navíc uvedený Mikuláš držel Slavětín pouze do roku 1379, kdy svůj díl odprodal strýci Vilémovi.²⁴ Výmalba byla tedy s velkou pravděpodobností realizována před rokem 1379, snad dokončena v roce 1375 zmiňovaném J. Mockerem, který nápis viděl ještě před restaurováním,²⁵ což by mohlo korespondovat s konstatováním B. Matějky, že z letopočtu byly patrné jen číslice 1375.²⁶ Jelikož Házmburkové drželi polovici Slavětína již od 40. let 14. století, není ani nutné, aby malby vznikly až po scelení Slavětína v roce 1376.²⁷ Shodně lze uvažovat i o samotné výstavbě presbytáře, kde je reprezentace Házmburků spojena pouze s dvojicí malovaných erbů mezi erby ostatních rodů. Nesporná reprezentace spojená s výstavbou presbytáře je naopak zastoupena

¹⁹ D. LÍBAL, *Katalog gotické architektury*, s. 452–453; V. MENCL, *Česká architektura doby Lucemburské*, s. 101; E. POCHE A KOL., *Umělecké památky Čech 3*, s. 345.

²⁰ J. BERÁNEK, *Filiální kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně*, s. 152; M. PATRNÝ, *Architektura Lucemburské doby*, s. 187.

²¹ B. MATĚJKA, *Soupis památek, sv. II*, s. 71; Do doby po přivtělení ke klášteru výstavbu presbytáře kladli Pavel VLČEK – Petr SOMMER – Dušan FOLTÝN, *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1998, s. 642.

²² Toho roku Jan a Václav z Vartenberka prodali městečko Slavětín s tvrzí a dvorem, které dříve koupili od bratrů ze Slavětína, Vilémovi Zajíci a Mikulášovi z Házmburka (RTT I, s. 449–450). Zřejmě šlo o druhou polovinu Slavětína, případně je možné, že páni ze Rvenic (a Slavětína) získali nazpět polovinu městečka prodanou Házmburkům kolem roku 1340, a transakce roku 1376 by se tak týkala celého Slavětína (F. ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, s. 11).

²³ K malbám nejnověji J. DIENSTBIER – P. SKALICKÝ, *Nástěnné malby v kostele sv. Jakuba Většího ve Slavětíně*, s. 154–155 a dále zde uvedené odkazy na předešlé práce.

²⁴ RTT I, s. 457. Podle A. Sedláčka Mikuláš ve skutečnosti udržel svůj majetek včetně Budyně nad Ohří a mohl tak roku 1385 nechat zhotovit malby, jak o tom hovoří nápis. Navíc zemřel až roku 1395 (A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 4, 18, 424). Přesto však byl Slavětín roku 1405 v majetku Anny, vdovy po Vilémovi z Házmburka, (A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 424) a již roku 1379 ve vizitačním protokolu pražského arcijáhna Pavla z Janovic je zmíněn jako pán Slavětína Vilém, takže jeho vlastnictví lze pokládat za spolehlivé.

²⁵ Josef MOCKER, *Chrám sv. Jakuba v Slavětíně*, Zprávy spolku architektů a inženýrů v Království českém 16, Praha 1881, s. 2.

²⁶ B. MATĚJKA, *Soupis památek, sv. II*, s. 74; Naopak Fr. Štědrý uvádí, že z nápisu byla patrná jen některá slova a číslice 1378 zaznamenal do pamětní knihy jeho předchůdce, za kterého byly malby odkryty a restaurovány. F. ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, s. 86–87.

²⁷ Je však důležité připomenout, že držba poloviny Slavětína Házmburky po celou dobu mezi lety 1340 až 1376 nemusí být zcela jistá (viz poznámka 20).

erbem pánů ze Rvenic a Slavětína a erbem s figurou písmene „M“, které jsou plasticky vyhotoveny na baldachýnech sedile, sanktuáriu a svornících klenby. Lze tedy mít za to, že výstavba presbytáře je spojena ještě s dobou, kdy Slavětín, celý či polovinu, drželi páni ze Rvenic a Slavětína, kteří jej prodali Vartenberkům až v 70. letech 14. století. Není totiž příliš reálná představa, že tato reprezentace byla prováděna až za Házmburků, kteří by výrazně podpořili reprezentaci předešlých vlastníků na svůj úkor. Tak lze chápat patrně jen donační scény ze severní strany presbytáře, kde jsou připomínány osobnosti spojené s velkolepou přestavbou reprezentovanou opět dvojicí erbů pánů ze Rvenic a Slavětína a s iniciálou písmene „M“. Výstavbu presbytáře je tak možné vztahovat k první polovině 70. let 14. století, přičemž lze připustit zpřesnění J. Dienstbiera navrhuující jinak neznámý erb s iniciálou písmene „M“ spojit s Mikulášem,²⁸ od roku 1359 proboštem ve Slavětíně a od roku 1369 opatem benediktinského kláštera v Postoloprtech.²⁹ Postoloprští benediktini mezi lety 1340–1358 získali ke kostelu patronátní práva a založili ve Slavětíně probošství.³⁰

Předpokládané době vzniku ohraničené na jedné straně letopočtem 1369 a na straně druhé 1375, potažmo 1376, plně vyhoví architektonický aparát presbytáře, včetně celkového hmotového a půdorysného rozvrhu. Avšak datování jeho výstavby opřené o pokročilé formy kružeb nemusí obstát, neboť snad s výjimkou kružby jihovýchodního okenního otvoru závěru pocházejí zbylé kružby z opravy kostela v roce 1881. Nevíme však, zda je J. Mocker navrhl jako smyšlený novotvar, či podle dochovaných kružeb, jak tvrdí Fr. Štědrý.³¹ Problematika jeho tvrzení spočívá v tom, že na faru do Slavětína nastoupil až 11 let po opravě a neznal tedy situaci z autopsie, navíc není jistá ani autenticita kružby jihovýchodního otvoru závěru, která je na rozdíl od pískovcového ostění vytvořena z opuky a mohla být vyměněna již v průběhu 15. či 16. století. Přesto je zřejmé, že architektura presbytáře překračuje běžnou stavební produkci venkovských středověkých kostelů a patrně ji lze vysvětlit účastí stavebníka, který pocházel z okruhu dvorské stavební hutě, či byl s její prací blíže obeznámen. Mimo uvedené to lze deklarovat zejména na výrazně převýšené podobě sedile mající velmi blízko k mladší realizaci sedile nedokončeného klášterního kostela v Panenském Týnci z konce 14. století. Stejně jako tam, byla také vrchní třetina slavětínského sedile vyhrazena patrně sochařské výzdobě spočívající na trojici oblouků svedených na dvojici konzol.³² Nad oblouky pak lze předpokládat minimálně osazení dvojice baldachýnů bohatě zdobených kružbami, fiálami, římsami a vimperky,³³ které opět odkazují na Panenský Týnec, tentokrát k baldachýnům jižního portálu. Na překlad sedile, na ose

²⁸ J. DIENSTBIER, *Znovu nalezení objednavatelé? Heraldické památky a malby v Krušnohoří*, s. 210–211.

²⁹ F. ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, s. 105–106.

³⁰ Tamtéž, s. 105.

³¹ Tamtéž, s. 94.

³² Konzoly byly umístěny mezi anděly, kde se dochovaly po jejich odstranění zřetelné stopy, stejně jako maltou domodelovaná místa na stojkách ostění po zavázání oblouků.

³³ Baldachýny jsou dnes uloženy v Lapidáriu Národního muzea pod inv. č. H2-38066 a H2-38067. Na baldachýny mohla navazovat ještě jiná architektura, která byla propojená s překladem, jehož spodní část profilace je obsekána.

odstraněných konzol a baldachýnů, nasedala dvojice fiál s mezilehlými vimperky, které byly odsekány.

Vzhledem k existenci severního portálu presbytáře by se mohlo zdát, že od počátku bylo počítáno i s výstavbou sakristie. S tím je ovšem v rozporu střední opěrák severní strany presbytáře, ke kterému je zdivo sakristie přiloženo na spáru. Odlišné je i zdivo tvořené na presbytáři lomovou opukou, kdežto na líce zdiva sakristie byly použity pískovcové kvádry a zdá se tak, že byla stavěna s vědomým přizpůsobením se pohledovému líci severní boční lodi. Pakliže nebyl portál z presbytáře do sakristie osazen již při výstavbě presbytáře, muselo se tak nutně stát nejpozději před realizací nástěnných maleb a při velkorysosti podniku není nutné vznik sakristie příliš vzdalovat od přelomu třetí a čtvrté čtvrtiny 14. století.³⁴ Na druhou stranu v roce 1405 v kostele byla zřízena fundace počítající s menší částkou také na jeho stavbu, proto nelze výstavbu sakristie vyloučit ani na počátku 15. století.³⁵ Čtveřice konzol dochovaných v sakristii dokládá, že sakristie byla ve středověku zaklenuta křížovou žebrovou klenbou a prostor byl osvětlován od severu a jihu po jednom hrotitém okenním otvoru. Z fotodokumentace před omítnutím fasád je zřejmé, že ostění severního otvoru se zdá být intaktní s okolním kvádrovým lícem zdiva, kdežto ostění otvoru východního i se současně zazděným vstupem je rámováno zdívem z lomového kamene. V případě vstupu to není nijak překvapující, neboť přístup z exteriéru do sakristie je ve středověku nemyslitelný a zároveň od Štědrého víme, že jej realizoval J. Mocker na počátku 80. let 19. století.³⁶ To však tvrdí i o otvoru nad vstupem, který bychom naopak na tomto místě očekávali, neboť bývají v tomto místě ve středověku běžně zřizovány. Z fotografií je také zřejmé, že okenní ostění není provedené z pečlivě a pravidelně zhotovených dílů a je tak možné jej považovat za středověké a znovu použité při Mockerově opravě. Současnosti obou otvorů napovídá i jejich shodný rozměr a oválné záklenky otvorů a nik.³⁷ Nejpozději do doby výstavby sakristie bude zřejmě možné klást i realizaci severních okenních otvorů boční lodi a východní okenní otvor jižní strany hlavní lodi, které spojuje shodný kružbový obrazec. S okenními otvory sakristie totiž mají společné oválné záklenky interiérových nik, zatímco niky exteriérové mají záklenky hrotité. Vzhledem k tomu, že jsou omítané, nemůžeme si být jisti, zda se opět nejedná až o dodatečnou úpravu. V takovém případě by bylo možné vysvětlit i netradiční polohu sanktuária v jihovýchodní stěně závěru boční lodi, které sem mohlo být přeloženo při dodatečném zřizování severního otvoru závěru boční lodi, kde bychom jeho polohu jinak očekávali. Při současném výškovém umístění

³⁴ Realizace sakristií až po výstavbě lodi a presbytáře není ojedinělá a z hlediska důležitosti je její realizace až na závěr stavebního podniku logická. Ovšem zpravidla je vědomí o výstavbě sakristie doprovázeno i absencí opěrných pilířů, které jsou suplovány východním zdívem sakristie. Vzhledem k výšce presbytáře a nutnosti podchytit šikmé tlaky klenby výrazně výše nemusela být tato možnost shledána za vhodnou, což dokládá i západní opěrák, který byl částečně vystavěn na závěru boční lodi. Rozhodující bývá v tomto případě i situace soklů, jejichž výšková poloha je ve Slavětíně odlišná, ovšem sokl sakristie je zakrytý a na presbytáři byl měněn v roce 1881, tudíž je jejich vypovídací hodnota velmi omezená.

³⁵ LE VII, s. 12–14, č. 4, s. 19–22, č. 7.

³⁶ F. ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského*. 3., s. 102.

³⁷ Vnější niky otvorů mají sice záklenky hrotité, avšak minimálně u niky východního otvoru se jedná o dodatečnou úpravu.

	<p>by totiž bylo sanktuárium v kolizi s parapetem severního otvoru, který je znatelně niž než u ostatních otvorů závěru.</p> <p>Jak se dotkly Slavětína husitské bouře, nevíme, ale dochování předhusitských prvků a konstrukcí dává tušit, že se na jeho stavu nepodepsaly nijak dramaticky. Přesto lze alespoň s dílčími opravami dřevěných konstrukcí počítat, neboť se v krovu podařilo identifikovat druhotné prvky trámů dendrochronologicky datované do let 1440/41.³⁸ Jelikož se ale jedná o krátké díly trámů, není možné jejich bližší určení. S opravami a obnovou funkce sakrální stavby souviselo i pořízení nového oltáře, ze kterého se dochoval pouze retábl uložený ve sbírkách Národního muzea. Datován je obvykle do doby kolem roku 1450, i když datační rovina a původ oltáře není zcela bez problémů.³⁹ Tato aktivita je spojena se Zbyňkem z Házmburka, jehož rodu se podařilo Slavětín přes husitské bouře udržet. Za ních byl v roce 1500 do kostela pořízen zvon, Slavětínský graduál⁴⁰ a kolem roku 1515 byl minimálně realizován nový krov nad lodí, pro nějž bylo káceno dřevo na přelomu let 1514/15. Je otázkou, zda při stavbě krovu nebylo upraveno i zdivo nadezdívky románské lodi, které s výjimkou severovýchodního nároží zřejmě postrádá výraznější armování.⁴¹ K úpravě však mohlo dojít také při Mockerově opravě kostela na počátku 80. let 19. století, kdy byl z nadezdívky odstraněn trám považovaný Štědrým za pozůstatek podsebití.⁴²</p>
<p>Stavební proměny kostela v novověku</p>	<p>Před rokem 1531 získali Slavětín Sokolové z Mor, kteří z kostela vytvořili rodovou nekropoli⁴³ a věnovali mu náležitou pozornost. V roce 1531 Václav Sokol z Mor nechal pro kostel pořídit současný hlavní oltář,⁴⁴ zřízeny byly západní kruchty hlavní a boční lodi, které svým konstrukčním provedením odpovídají době vzniku nejdříve v polovině 16. století, stejně jako klenba sakristie, která nahradila starší klenbu středověkou. Loď byla nově vymalována.⁴⁵ V minulosti naznačené románské stáří kruchty⁴⁶ je nutné odmítnout jako neopodstatněné, neboť hloubka současné klenby zasahuje do světlosti západního arkádového oblouku. V roce 1575 či 1595 je také prvně zmíněna samostatně stojící zvonice,⁴⁷ v jejíž existenci je hledána i nejzašší</p>

³⁸ Dendrochronologické datování a odběr vzorků, včetně níže uvedených, provedl v roce 2019 Ing. Tomáš Kyncl.

³⁹ Olga TRMALOVÁ – Lubomír SRŠEŇ – Kateřina HORNÍČKOVÁ – Martina OHLÍDALOVÁ – Radka ŠEVCŮ, *Slavětínský oltář, ze sbírek Národního muzea*, Praha 2018; Jan KLÍPA, *Slavětínský oltář*, in: Jan Klípa – Michaela Ottová (edd.), *Bez hranic, Umění v Krušnohoří mezi gotikou a renesancí*, Praha 2015, s. 156–157; Jan ROYT, *Gotické deskové malířství v severozápadních a severních Čechách 1340–1550*, Praha 2015, s. 81–82.

⁴⁰ K němu více Viktor KUBÍK, *Slavětínský graduál*, in: Jan Klípa – Michaela Ottová (edd.), *Bez hranic, Umění v Krušnohoří mezi gotikou a renesancí*, Praha 2015, s. 398.

⁴¹ Zdivo je patrné pouze pod lokálně opadanou omítkou na fotografiích pořízených v 70. letech 20. století.

⁴² F. ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského*. 3., s. 101; František ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, s. 65–66.

⁴³ To mimo níže uvedené dokládá i celkem 25 náhrobníků převážně z řad příslušníků rodu Sokolů z Mor. K nim více V. HONYS – P. HRUBÝ, *Šlechtické sepulkrální památky Lounska*, s. 180–183.

⁴⁴ K němu více Michaela OTTOVÁ – Jan ROYT, *Slavětínský oltář Kristova utrpení a oslavení*, in: Jan Klípa – Michaela Ottová (edd.), *Bez hranic, Umění v Krušnohoří mezi gotikou a renesancí*, Praha 2015, s. 362–363.

⁴⁵ Malby jsou dnes odkryty po stranách vítězného oblouku. Datovány jsou do 30. až 40. let 16. století (J. DIENSTBIER – P. SKALICKÝ, *Nástěnné malby v kostele sv. Jakuba Většího ve Slavětíně*, s. 154–155).

⁴⁶ F. ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, Louny 1911, s. 66.

⁴⁷ Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976., s. 37; Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, textová a grafická část*, Litoměřice 1977, s. 18.

doba zániku věže románské.⁴⁸ Za současného stavu poznání však zánik románské věže nelze uspokojivě vyřešit, neboť ani výstavba zvonice (snad již pro zvon pořízený v roce 1500) nemusela znamenat jistý zánik románské věže, mohla být pouze shledána nevyhovující pro zavěšení většího zvonu. Na případnou existenci románské věže poukazuje fakt, že podlaha renesanční kruchtty dosud výškově respektuje západní románský vstup. Na druhou stranu se nemusí jednat o záměr a vstup na hlavní kruchtty mohl být veden přes kruchtty boční lodi, jak je tomu dnes, a románská věž by tedy existovat nutně nemusela, což mohlo být podnětem k výstavbě samostatné zvonice. Zvonice mohla nést i druhý ze zvonů visící v současné věži, který byl roku 1612 pořízen nákladem Albrechta Sokola z Mor a jeho manželky. O šest let později nechali Jan Malý a Josef Řezáč do kostela pořídit lavice, které se zčásti dochovaly. O dalších 5 let později v roce 1623 Sokolové z Mor Slavětín ztratili, respektive Anna Holanová z Hoštic, matka posledního mužského potomka z rodu Sokolů z Mor, Slavětín prodala Alžbětě Kaplířové ze Sulevic.⁴⁹

Od Alžběty kupuje roku 1628 Slavětín Matyáš Arnoldin z Klarštejna a přes jeho osvojenou dceru jej získává rod Papazoni z Mirandoly.⁵⁰ Za Viléma Václava z tohoto rodu byl po roce 1695 realizován nový krov nad presbytářem, pro nějž bylo káceno borové dřevo v sezóně 1695/96 a snad mohl být vztyčen i sanktusník zaznamenaný na plánech z roku 1856, nahrazený v 80. letech 19. století za stávající. Vilém Václav v roce 1700⁵¹ či 1709⁵² postoupil Slavětín svému příbuznému Matyášovi Maxmiliánovi z Veinberku. Za něj byla v presbytáři zřízena krypta⁵³ a patrně i rozšířena západní kruchtta.⁵⁴ Za Matyáše byla stavěna nová fara dokončená za jeho syna Antonína a mohl tak být v 50. letech 18. století obnoven pro Slavětín farní status a do kostela pořízena barokní křtitelnice.⁵⁵ Nejpozději v této době byl osazen také severní vstupní portál boční lodi.

V roce 1814 získali Slavětín Thunové⁵⁶ a vlastnili jej až do konce patrimoniální správy. Až do 30. let 19. století nemáme o stavební aktivitě na kostele žádné zprávy. Mezi lety 1837 až 1838 byla vystavěna západní věž, to dokládá dvojice letopočtů vytesaných na nárožních kvádrech patrných ze strany krovu lodi a také trám třetího patra věže dendrochronologicky datovaný do přelomu let 1836/37.⁵⁷ V roce 1841 je na mapě stabilního katastru zaznamenan před severním vstupem boční lodi pravoúhlý útvar, který lze chápat jako předsíň, o níž však archivní materiál jinak mlčí. Pouze v případě plánu severního průčelí z roku 1856 je před vstup severní lodi tužkou předsíň dokreslena, snad

⁴⁸ TÝŽ.

⁴⁹ F. ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského*. 3., s. 99; A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 425.

⁵⁰ F. ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského*. 3., s. 99–100; A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 425.

⁵¹ A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 425.

⁵² F. ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského*. 3., s. 100.

⁵³ Tamtéž, s. 109.

⁵⁴ Na ní se nachází trojice erbů, které ale byly dle Štědrého přemalovány při obnově maleb v roce 1882. F. ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, s. 69–70.

⁵⁵ F. ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského*. 3., s. 113; F. ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, s. 104, 110 a 111.

⁵⁶ F. ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského*. 3., s. 100; F. ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, s. 113.

⁵⁷ Blíže ke stavbě věže F. ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, s. 100, kde uvádí začátek výstavby v roce 1838, kdežto jinde rok 1837 (F. ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského*. 3., s. 100).

jako doklad předchozího stavu. O její podobě a době vzniku však nelze za současného stavu poznání nic říci a její bližší poznání bude možné očekávat od případného budoucího archeologického průzkumu, či podrobného průzkumu archivního.⁵⁸ V roce 1859 či 1862 byl opraven a zesílen arkádový pilíř mezi hlavní a boční lodí, který hrozil kolapsem, neboť byl značně poškozen tlakem vyvíjeným čelním obloukem kruchty.⁵⁹

Posledním velkým zásahem do vzhledu kostela byla jeho oprava na počátku 80. let 19. století. Za ní nestojí nikdo menší než Josef Mocker, který vypracoval plány a rozpočet již v roce 1876,⁶⁰ avšak oprava se uskutečnila až o čtyři roky později. O provedených pracích nás informuje sám Mocker, který uvádí, že byl vyměněn zvětralý sokl, všechny kružby, kazetový strop lodi,⁶¹ dále proběhla rekonstrukce krovu včetně krytiny a upravena byla věž.⁶² Upřesněme jen, že k plánované úpravě věže nakonec nedošlo, v rámci rekonstrukce střech byly realizovány nové vikýře, sanktusník, krov nad boční lodí, patrně též korunní římsy, trojúhelné štíty střech a dle Štědrého vyměněny opukové armovací kvádry opěrných pilířů za současné kvádry pískovcové⁶³ a od východu prolomen vstup do sakristie. Patrně při této úpravě lze počítat i s úpravou půlkruhových záklenků na záklenky hrotité u vnějších nik okenních otvorů sakristie, severovýchodního otvoru závěru boční lodi a jižních románských otvorů lodi, které na fotografiích ze 70. let 20. století nesou ve vrcholech záklenků zřetelné stopy po druhotném kamenickém opracování. Shodnou úpravu nelze vyloučit ani u jihovýchodního otvoru lodi a severních otvorů boční lodi, jak bylo nastíněno výše. V neposlední řadě byl kostel omítnut a jeho stav po obnově přináší fotografie uveřejněná v *Soupisu památek*.⁶⁴ Po stavební obnově kostela následovalo odkrytí a restaurování nástěnných maleb Petrem Maixnerem, kvůli nimž bylo odstraněno velké množství v presbytáři visících obrazů a také starší mobiliář.⁶⁵ Po ukončení úpravy kostela došlo v roce 1882 k jeho vysvěcení.⁶⁶

⁵⁸ K problematice předsíně se ještě váže informace od Štědrého (F. ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, s. 102), který zaznamenal vyprávění od jakéhosi Jana Krause popisujícího na místě věže nízkou goticky klenutou předsíň. To však neodpovídá zprávě z průběhu výstavby věže a není tedy vyloučeno, že se mohlo jednat o mylně lokalizovanou předsíň severní.

⁵⁹ K. KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, s. 15.

⁶⁰ Tamtéž, s. 16.

⁶¹ V rámci vkládání stropu byly zazděny drobné okenní otvory patrné jak v řezu plánové dokumentace, tak na pohledech. Ty jsou dnes zcela zakryty a nelze o jejich podobě ani funkci říci nic bližšího.

⁶² J. MOCKER, *Chrám sv. Jakuba v Slavětíně*, s. 1–2.

⁶³ F. ŠTĚDRÝ, *Z bývalého děkanátu Slánského*. 3., s. 102; F. ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, s. 68.

⁶⁴ B. MATĚJKA, *Soupis památek historických, sv. II*, s. 72.

⁶⁵ F. ŠTĚDRÝ, *Slavětín v okrese Lounském*, s. 95.

⁶⁶ Tamtéž, s. 93.

Pohled od severu. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Severní průčelí lodi v pohledu od severozápadu. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Severní okenní otvor boční lodi. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Severní okenní otvor závěru boční lodi. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

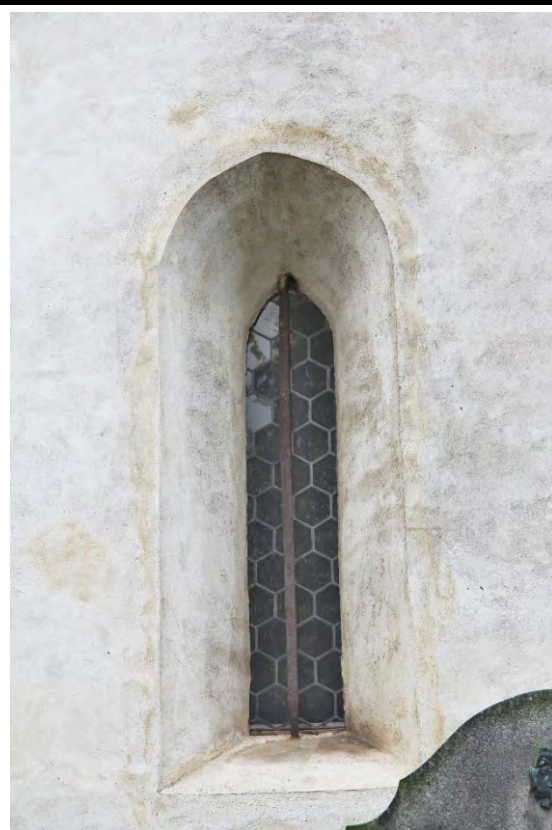
Závěr boční lodi v pohledu od severovýchodu. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Severovýchodní okenní otvor závěru boční lodi. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Severní průčelí sakristie. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Severní okenní otvor sakristie. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Sakristie v pohledu od severovýchodu. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Východní průčelí sakristie. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

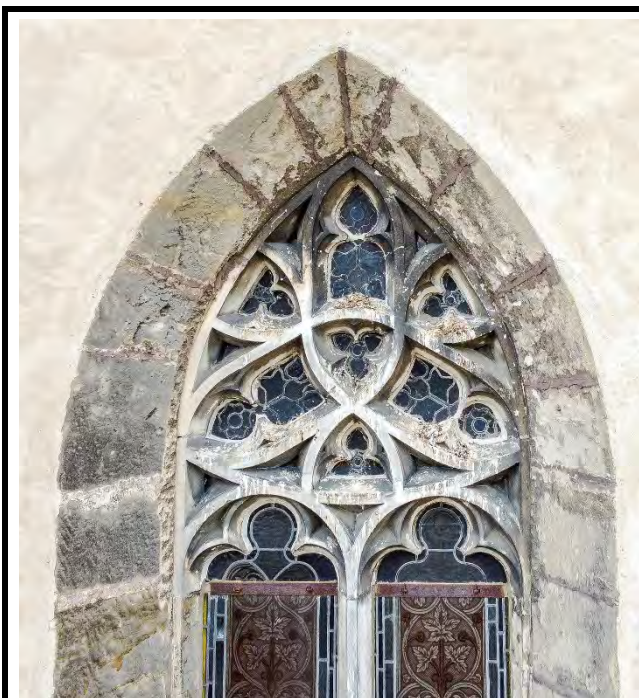
Východní okenní otvor sakristie. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Severní průčelí presbytáře. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

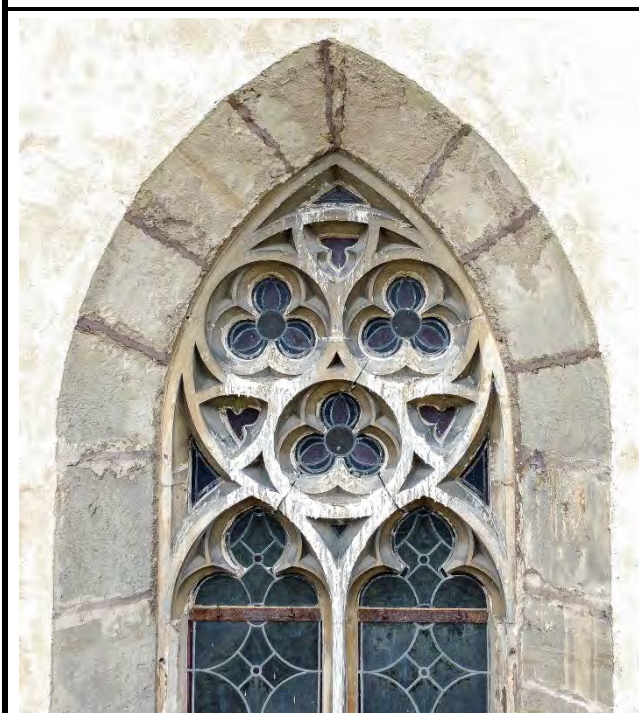
Celkový pohled od jihovýchodu. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

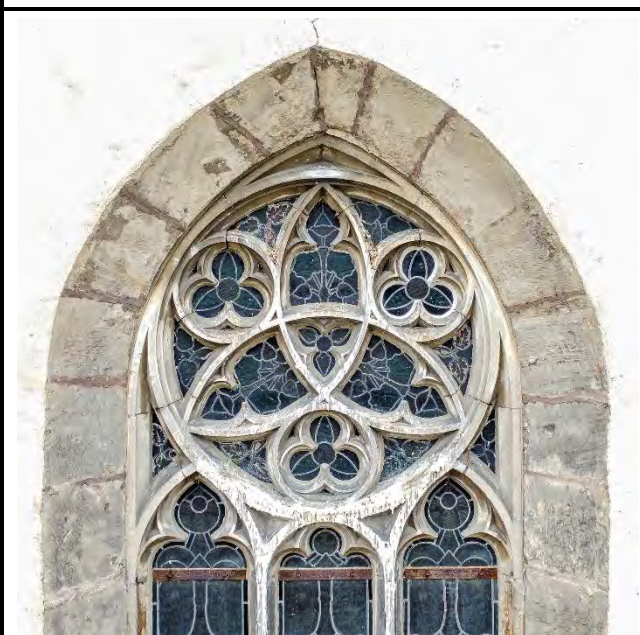
Kružba severního okenního otvoru presbytáře. Foto: Petr Hasil, 2021.

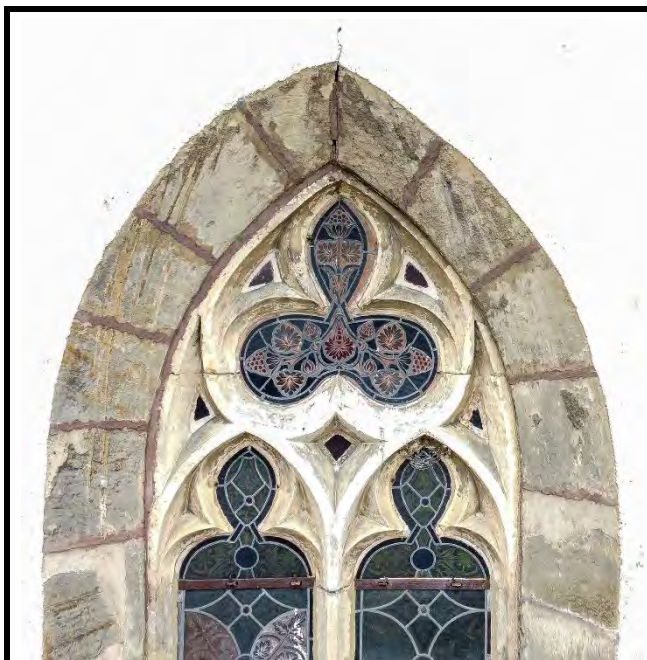
Kružba severního okenního otvoru závěru presbytáře. Foto: Petr Hasil, 2021.

Kružba severovýchodního okenního otvoru závěru presbytáře. Foto: Petr Hasil, 2021.

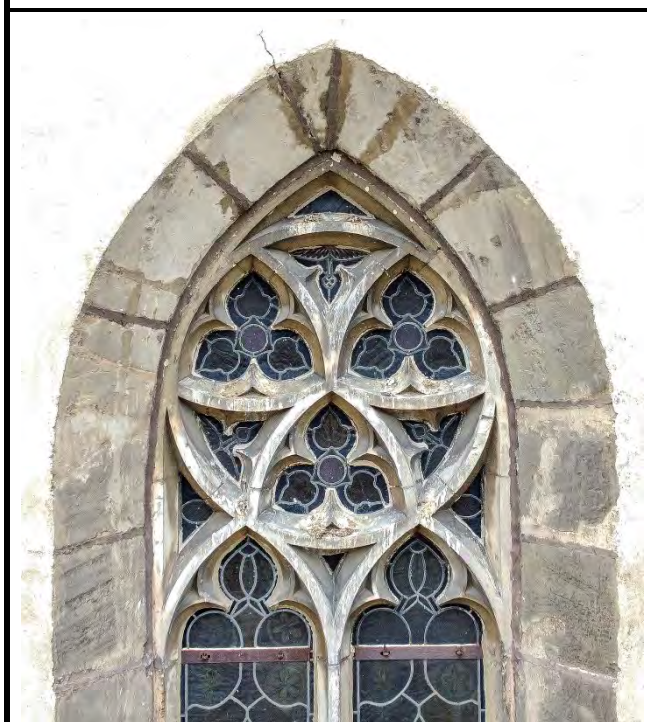
Kružba východního okenního otvoru závěru presbytáře. Foto: Petr Hasil, 2021.

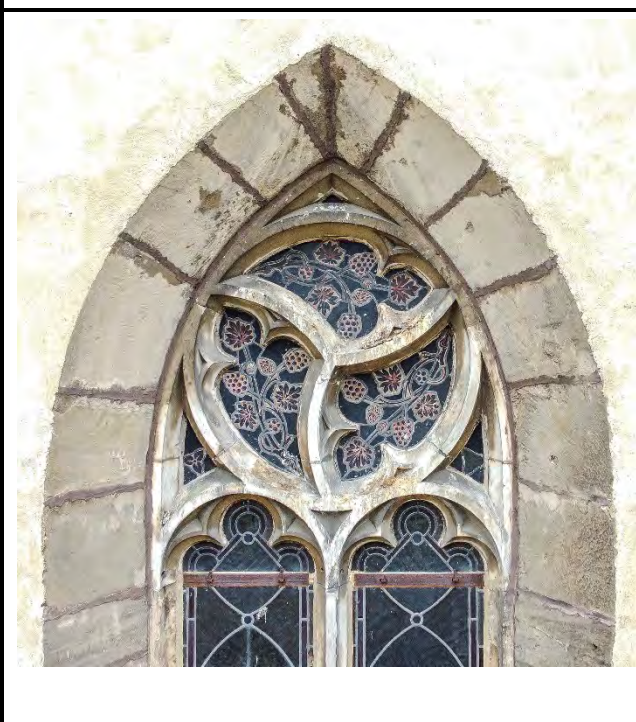
Kružba jihovýchodního okenního otvoru závěru presbytáře. Foto: Petr Hasil, 2021.

Kružba jižního okenního otvoru závěru presbytáře a detail kamenické značky na západní špaletě. Foto: Petr Hasil, 2021.

Kružba východního okenního otvoru jižní strany presbytáře. Foto: Petr Hasil, 2021.

Kružba západního okenního otvoru jižní strany presbytáře. Foto: Petr Hasil, 2021.

Celkový pohled od jihu. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Jižní průčelí lodi. Foto: Petr Hasil, 2021.

Kružba východního okenního otvoru jižního průčelí lodi. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Kružba západního okenního otvoru jižního průčelí lodi. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Západní románský okenní otvor jižního průčelí lodi.
Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Pohled od jihozápadu. Foto: Kateřina Neumannová,
2015.

Věž v pohledu od severozápadu. Foto Jaroslav
Skopec, 2019.

Západní průčelí severní boční lodi. Foto Jaroslav
Skopec, 2019.

Severní boční loď v pohledu od severozápadu. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Interiér lodi v pohledu od východu. Foto Jaroslav Skopec, 2015.

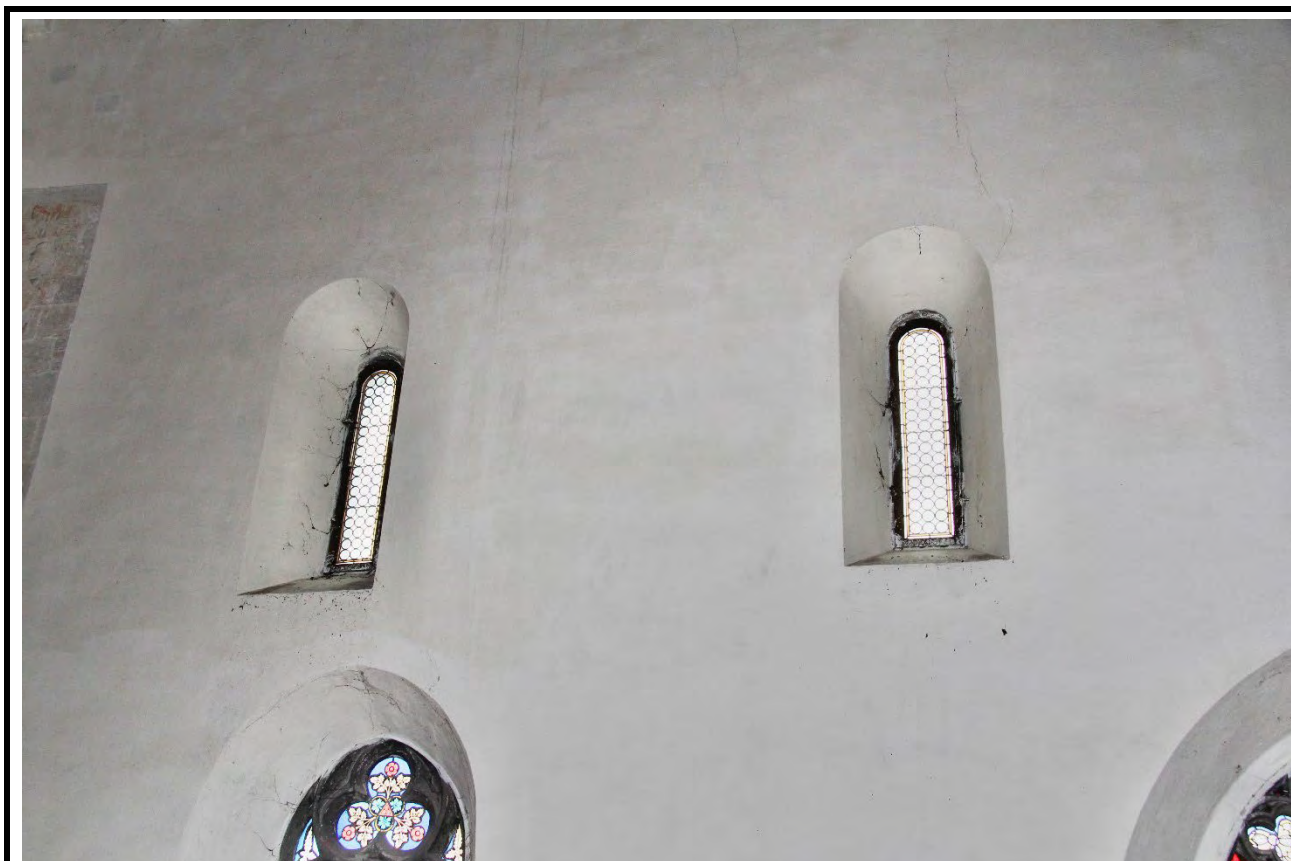
Severní strana podkruchtí. Foto Jaroslav Skopec, 2015.

Jižní strana lodi. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Východní mezilodní arkáda v pohledu od jihu z hlavní lodi. Foto Jaroslav Skopec, 2015.

Střední a východní románský okenní otvor jižní strany lodi. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Střední a východní románský okenní otvor severní strany lodi. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Východní okenní otvor jižní strany lodi. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Západní okenní otvor jižní strany lodi. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Celkový pohled na lavice umístěné v jihozápadním koutě lodi pod kruchtou. Foto: Marta Pavlíková, 2019.

Detail druhotně použité desky lavice z roku 1618 v mladší barokní lavici. Foto: Marta Pavlíková, 2019.

Interiér severní boční lodi/kaple v pohledu od západu. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Severní přípora boční lodi/kaple na rozhraní východního čtvercového klenebního pole a pole závěru. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Hlavice severní přípory na rozhraní východního čtvercového klenebního pole a pole závěru. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Hlavice severovýchodní přípory závěru boční lodi/kaple. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Jižní konzole boční lodi/kaple na rozhraní východního čtvercového klenebního pole a pole závěru. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Severní zkrácená přípora boční lodi/kaple na rozhraní západního obdélného pole a západního pole čtvercového. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

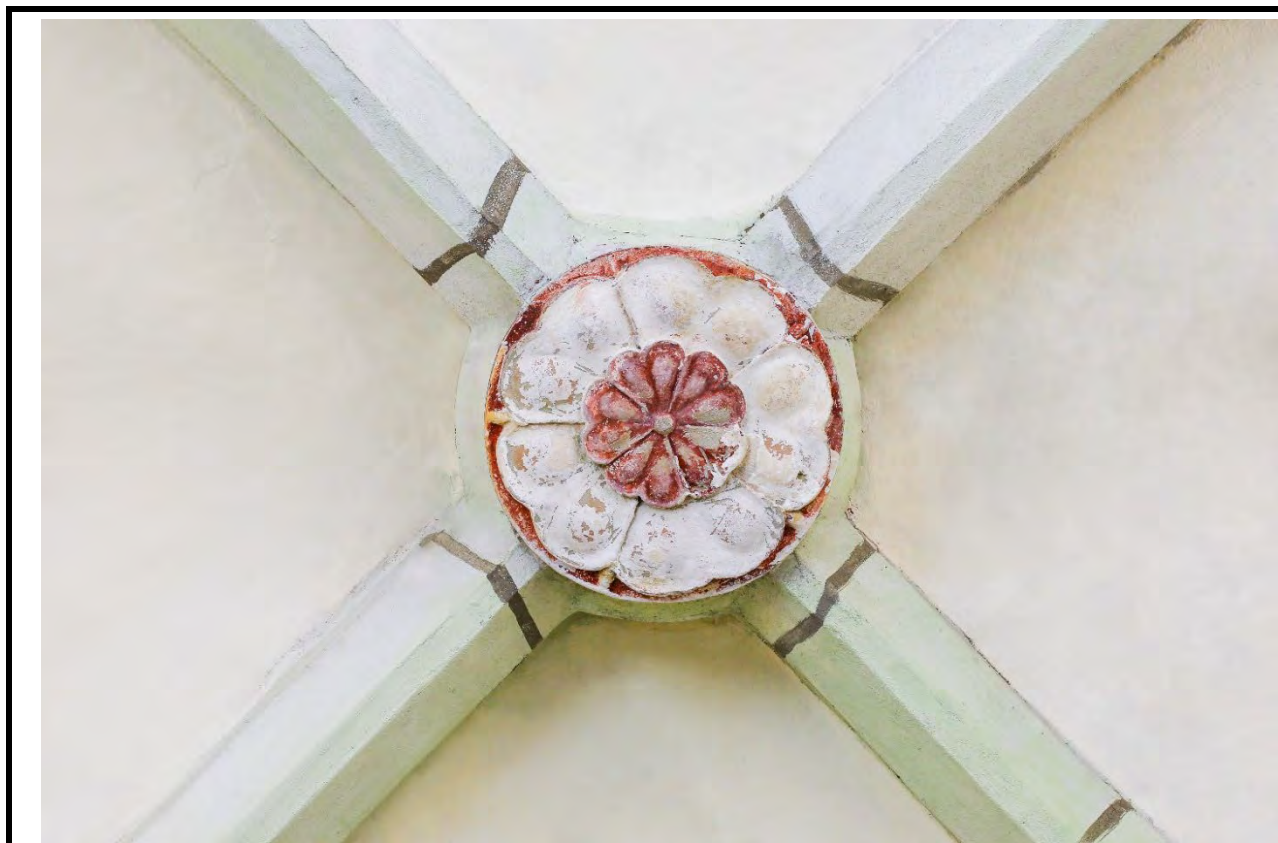
Hlavice zkrácené přípory v jihozápadním koutu boční lodi/kaple. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

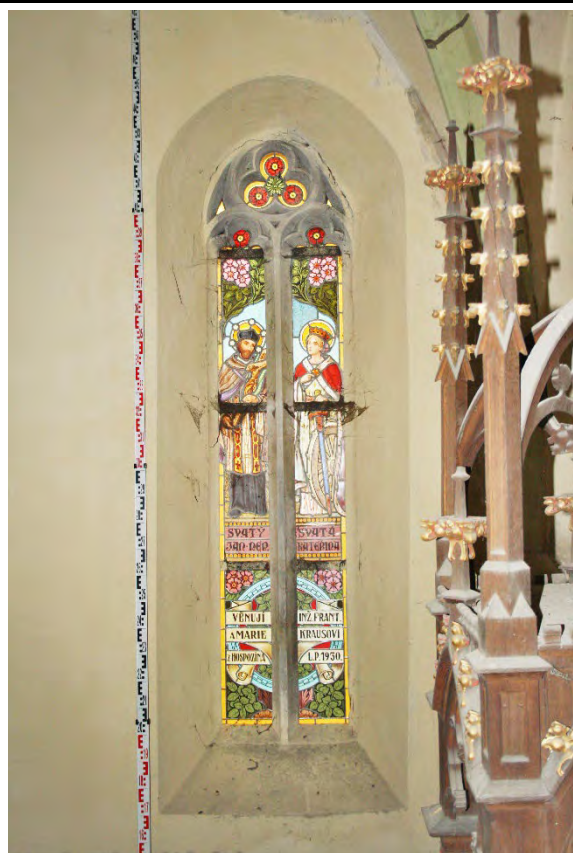
Hlavice zkrácené přípory v severozápadním koutu boční lodi/kaple. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Svorník východního čtvercového klenebního pole boční lodi/kaple. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Svorník západního čtvercového klenebního pole boční lodi/kaple. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Severní okenní otvor závěru boční lodi/kaple. Foto Jaroslav Skopec, 2015.

Severovýchodní okenní otvor závěru boční lodi/kaple. Foto Jaroslav Skopec, 2015.

Interiér boční lodi/kaple v pohledu od východu. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Interiér boční lodi/kaple v pohledu od severovýchodu. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Východní mezilodní arkáda v pohledu od severovýchodu z boční lodi/kaple. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Západní mezilodní arkáda v pohledu od severovýchodu z boční lodi/kaple. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Jižní strana podkruchtí boční lodi/kaple v pohledu od severovýchodu. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Vstup z kruchtí boční lodi/kaple na kruchtě hlavní lodi v pohledu od severovýchodu. Foto Jaroslav Skopec, 2019.

Interiér presbytáře v pohledu od východu. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Interiér presbytáře v pohledu od západu. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Klenba presbytáře v pohledu od východu. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Výběh žebíř na rozhraní východního obdélného a závěrového klenebního pole. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Severní strana presbytáře v pohledu od jihovýchodu. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Svorník klenby závěru presbytáře. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Svorník západního klenebního pole. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Sedile v jižním boku závěru presbytáře. Foto: Marta Pavlíková, 2019.

Sanktuář v severním boku závěru presbytáře. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Portál do sakristie v severní straně presbytáře. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Hlavní oltář presbytáře. Foto: Marta Pavlíková, 2019.

Baldachýn pocházející patrně ze sedile v presbytáři. Fotografie je generována z 3D modelu. Vytvořil: Jaroslav Skopec, 2022. Zdroj: Lapidárium Národního muzea, inv. č. H2-38066.

Baldachýn pocházející patrně ze sedile v presbytáři. Fotografie je generována z 3D modelu. Vytvořil: Jaroslav Skopec, 2022. Zdroj: Lapidárium Národního muzea, inv. č. H2-38067.

Klenba sakristie. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Severovýchodní konzola sakristie. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Severozápadní konzola sakristie. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Jihozápadní konzola sakristie. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Jihovýchodní konzola sakristie. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Severní strana sakristie. Foto: Jaroslav Skopec, 2019.

Horní polovina východní strany sakristie. Po pravé straně okenního otvoru je patrná vertikální spára mezi východním zdivem sakristie a opěrákem presbytáře. Foto: Jaroslav Skopec, 2019.

Východní vstupní otvor sakristie směřující do exteriéru. Foto: Jaroslav Skopec, 2019.

Jižní vstupní otvor sakristie směřující do presbytáře. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Zámek dveří vstupu z presbytáře do sakristie. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Průhled krovem nad presbytářem ve směru k východu. Foto: Jaroslav Skopec, 2019.

Průhled krovem nad lodí ve směru k východu. Foto: Kateřina Neumannová, 2015.

Letopočet 1837 na kvádru vnějšího líce zdiva věže obracejícího se směrem do krovu. Foto: Jaroslav Skopec, 2019.

Letopočet 1838 na kvádru vnějšího líce zdiva věže obracejícího se směrem do krovu. Foto: Jaroslav Skopec, 2019.

Zazděný románský vstup v západním zdivu lodi v pohledu od západu z druhého patra věže. Foto: Jaroslav Skopec, 2019.

Překlad zazděného románského vstupu v západním zdivu lodi. Foto: Jaroslav Skopec, 2019.

Zvon ve třetím patře věže z roku 1612. Foto: Jaroslav Skopec, 2019.

Zvon ve třetím patře věže z roku 1500. Foto: Jaroslav Skopec, 2019.

Slavětín na císařském otisku mapy stabilního katastru Čech z roku 1841.

Detail kostel na císařském otisku mapy stabilního katastru Čech z roku 1841.

Celkový pohled od jihu. Foto: 1966, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 26527.

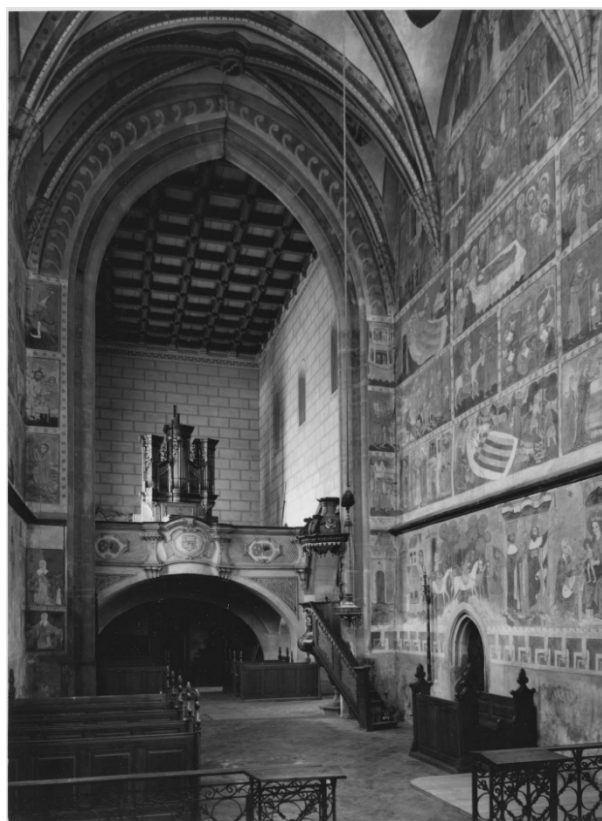
Slavětínský graduál. Foto: 1966, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 26527.

Celkový pohled od jihu. Foto: 1973, sbírka negativů NPÚ GŘ, sign. N110281.

Jižní průčelí v pohledu od jihozápadu. Foto: 1973, sbírka negativů NPÚ GŘ, sign. N110282.

Interiér presbytáře v pohledu od východu. Foto: 1973, sbírka negativů NPÚ GŘ, sign. N110283.

Východní strana lodi s průhledem do presbytáře ve směru od jihozápadu. Foto: 1973, sbírka negativů NPÚ GR, sign. N110282.

Věž a jižní průčelí lodi v pohledu od jihozápadu. Foto: 1975, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 53089.

Jižní průčelí kostela v pohledu od jihozápadu. Foto: 1975, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 53090.

Severní průčelí boční lodi/kaple v pohledu od severozápadu. Foto: 1975, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 53091.

Spodní úroveň západního průčelí věže v pohledu od jihozápadu. Foto: 1979, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 61238.

Horní partie jižního průčelí lodi. Foto: 1979, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 61239.

Východní průčelí sakristie. Foto: 1979, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 61240.

Celkový pohled od jihovýchodu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 96392.

Pohled na kostel od jihozápadu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 96394.

Severní průčelí boční lodi v pohledu od severovýchodu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 96397.

Východní část severního průčelí boční lodi. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 96398.

Severní vstup boční lodi. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 96400.

Celkový pohled od jihovýchodu. Foto: 1995, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 110321.

Pohled od jihozápadu. Foto: 1995, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 110322.

Celkový pohled od severu. Foto: 1995, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 110324.

Celkový pohled od jihu. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace, foto č. 2.*

Pohled od jihozápadu. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace, foto č. 1.*

Západní polovina jižního průčelí. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace, foto č. 3.*

Pohled od jihovýchodu. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 4.

Styk východního zdiva sakristie a severního opěráku presbytáře. V záklenku východního okenního otvoru sakristie je patrná jeho úprava. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 5.

Východní průčelí sakristie. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 6.

Severovýchodní okenní otvor závěru boční lodi/kaple. Ve vrcholu záklenku jsou patrně stopy po jeho úpravě. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 7.

Severní okenní otvor sakristie. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 8.

Západní průčelí boční lodi/kaple v pohledu od severozápadu. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 9.

Severní okenní otvor závěru boční lodi/kaple. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 10.

Interiér boční lodi/kaple v pohledu od východu. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 14.

Jihozápadní příložka klenby kruchtý boční lodi/kaple v pohledu od severovýchodu. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 20.

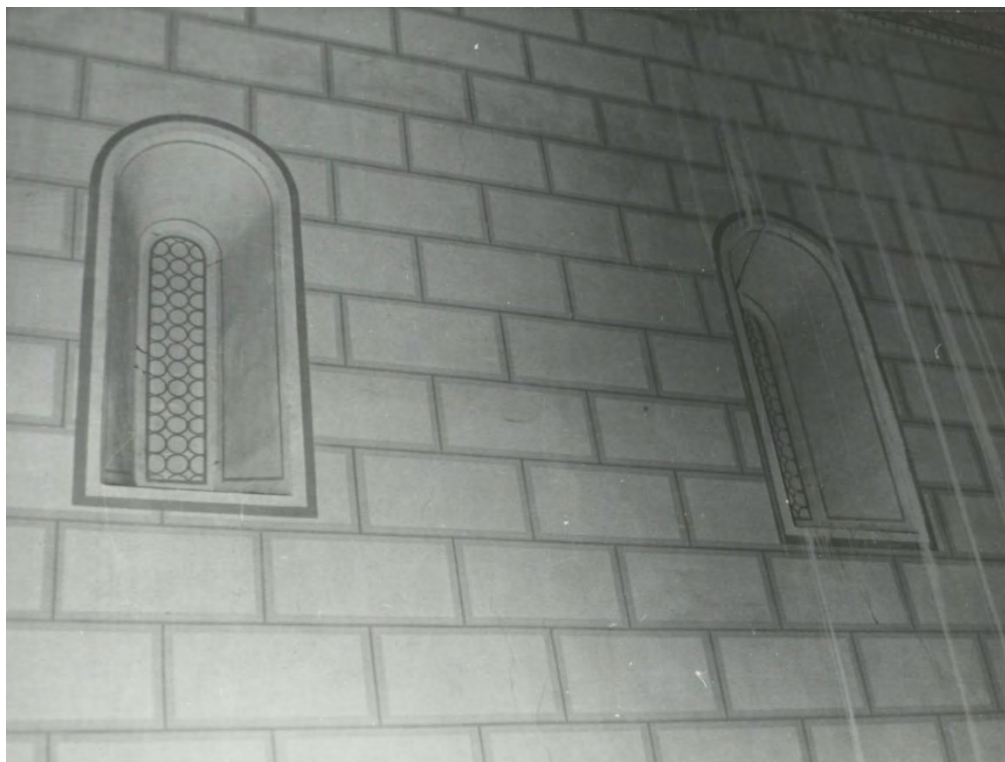
Severozápadní příložka s patou klenby sakristie v pohledu od jihovýchodu. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 26.

Severní špaleta niky vstupu z hlavní lodi do podvěží v pohledu od jihovýchodu. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 39.

Západní štít boční lodi/kaple v pohledu od severovýchodu z prostoru krovu. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 55.

Střední a východní románský okenní otvor severní strany lodi. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace, foto č. 50.*

Severní vnější plášť románské lodi s otiskem straší střechy v pohledu od severozápadu z prostoru krovu boční lodi/kaple. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace, foto č. 56.*

Průhled krovem nad boční lodí/kaplí ve směru od východu. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace, foto č. 59.*

Západní románský okenní otvor severní strany lodi v pohledu z podkroví boční lodi/kaple. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 60.

Prostřední románský okenní otvor severní strany lodi v pohledu z podkroví boční lodi/kaple. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 61.

Východní románský okenní otvor severní strany lodi v pohledu z podkroví boční lodi/kaple. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 62.

Západní líc druhého severního opěráku presbytáře ve směru od západu v pohledu z podkroví boční lodi/kaple. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 63.

ZPrvní severní opěrák presbytáře ve směru od západu v pohledu z podkrovní boční lodi/kaple. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 64.

Západní románský vstupní otvor na úrovni kruchty v pohledu z hlavní lodi. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 67.

Nika západního románského vstupního otvoru na úrovni kruchty v pohledu od jihovýchodu z hlavní lodi. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace*, foto č. 68.

Spodní úroveň západního průčelí věže. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace, foto č. 71.*

Horní úroveň západního průčelí věže. Foto:1976–1977. Zdroj: Vlastimil ŠAFRÁNEK, *Kostel sv. Jakuba Většího ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, fotodokumentace, foto č. 72.*

Celkový pohled od jihu. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum, 1976, foto č. 2.*

Pohled od jihozápadu. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 3.

Horní partie věže v pohledu od jihzápadu. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 4.

Pohled od jihovýchodu. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 5.

Jižní průčelí v pohledu od jihozápadu. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 6.

Horní partie jižního průčelí presbytáře. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 7.

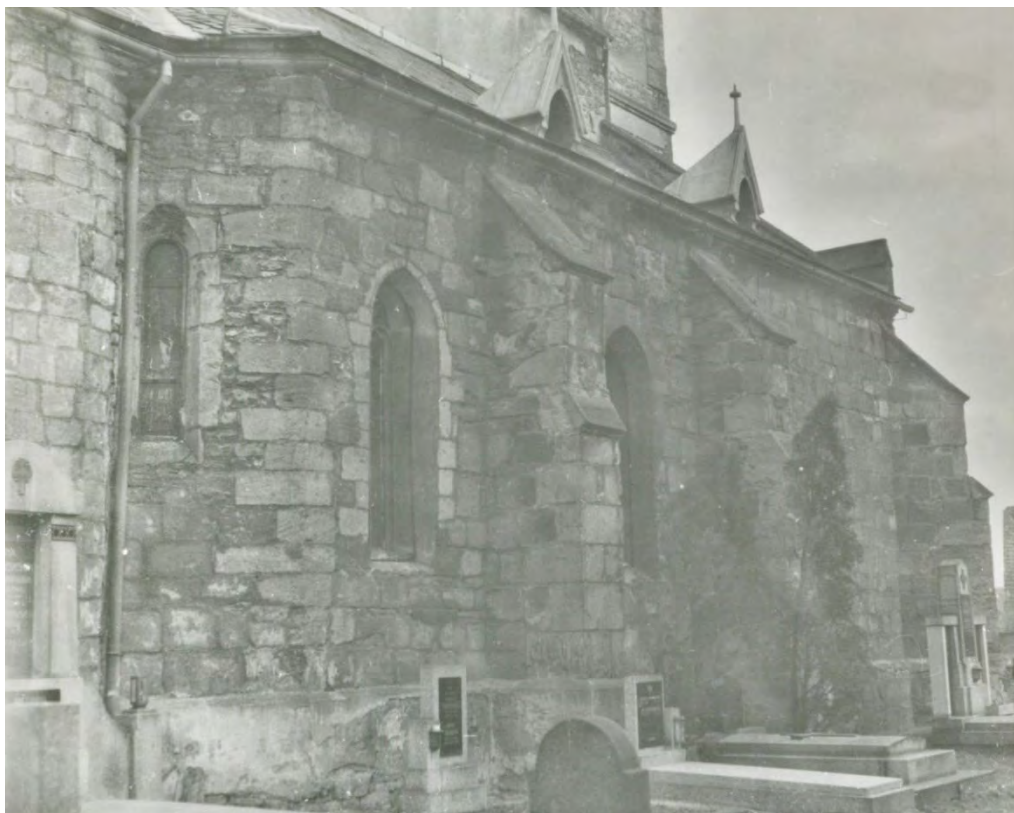
Jižní průčelí presbytáře. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 8.

Opěráky jižního průčelí presbytáře v pohledu od jihozápadu. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 9.

Horní partie západního průčelí boční lodi/kaple v pohledu od severozápadu. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 10.

Severní průčelí boční lodi/kaple v pohledu od severovýchodu. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 11.

Severní průčelí sakristie a závěru boční lodi/kaple. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 12.

Východní průčelí sakristie. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 13.

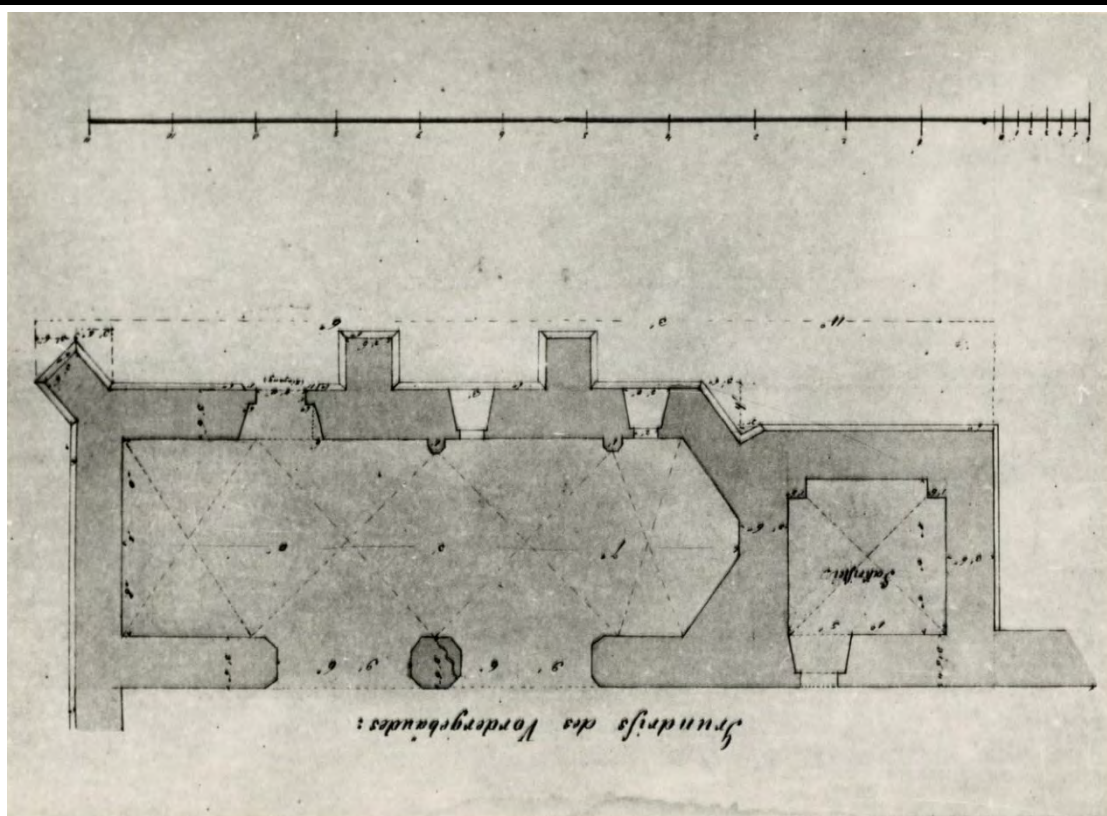
Horní partie části severního průčelí kostela. Foto: 1976. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 14.

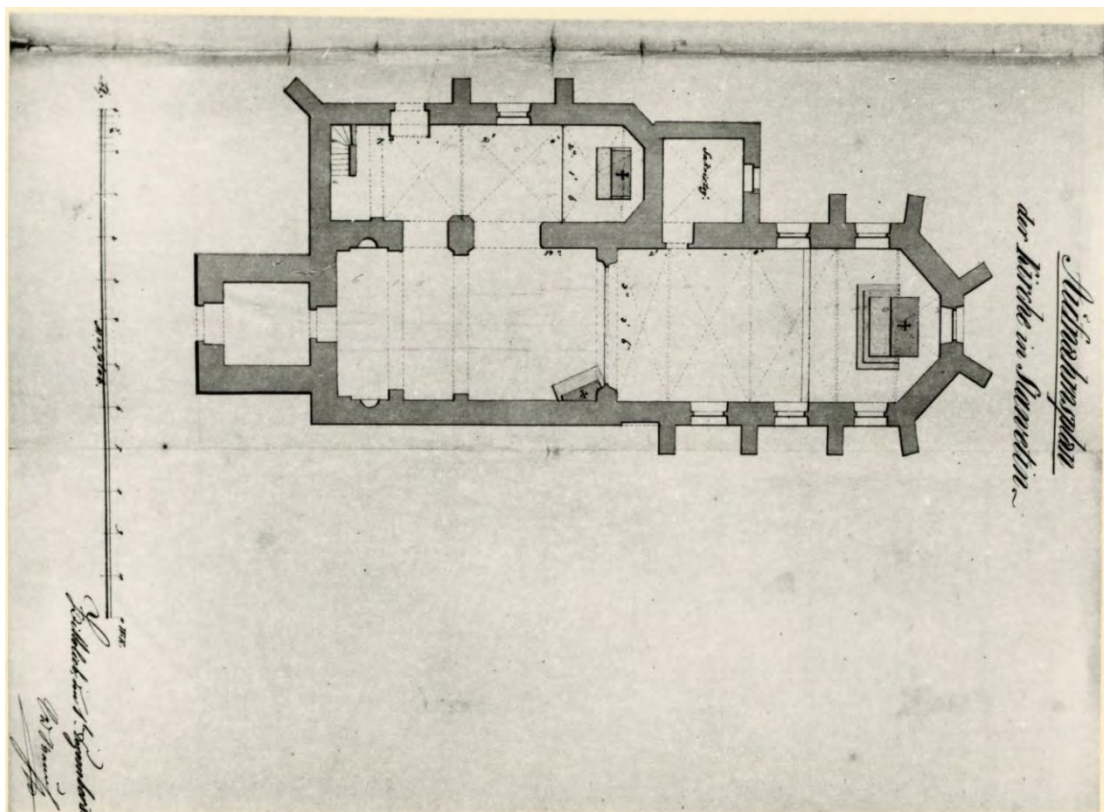
Pohled od jihu. Foto: konec 19. století. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 50.

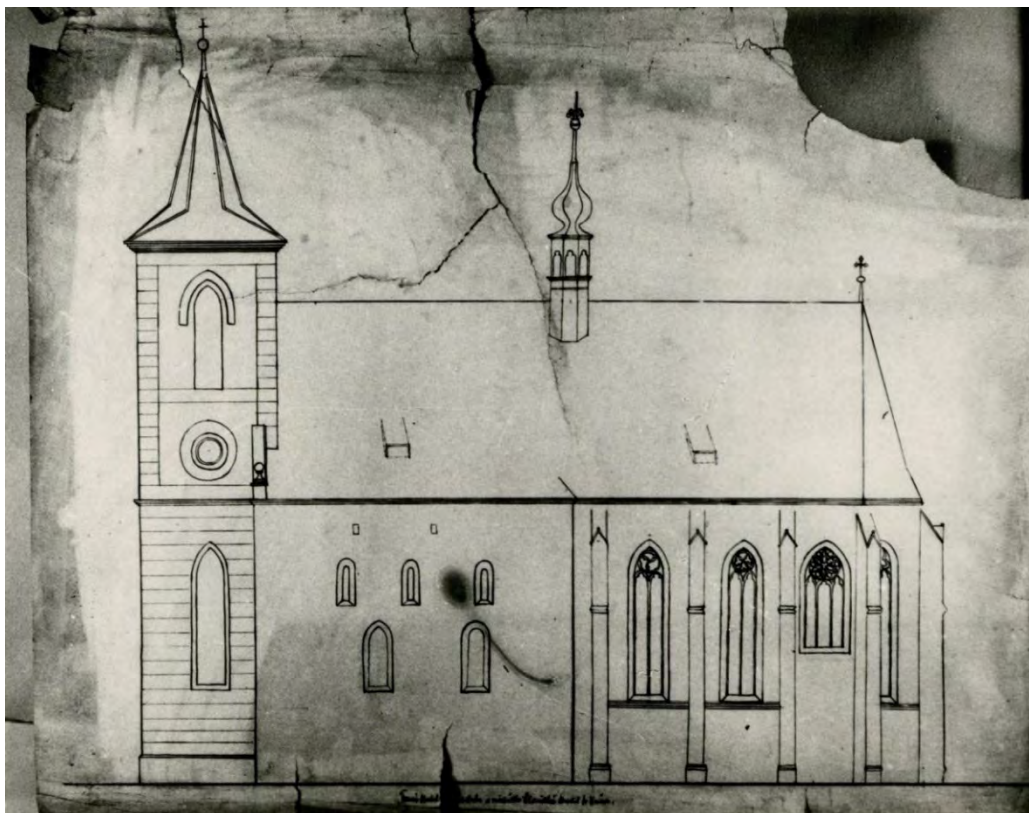
Severní průčelí kostela na plánu z roku 1856. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 51.

Půdorys boční lodi/kaple a sakristie na plánu z roku 1856. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 52.

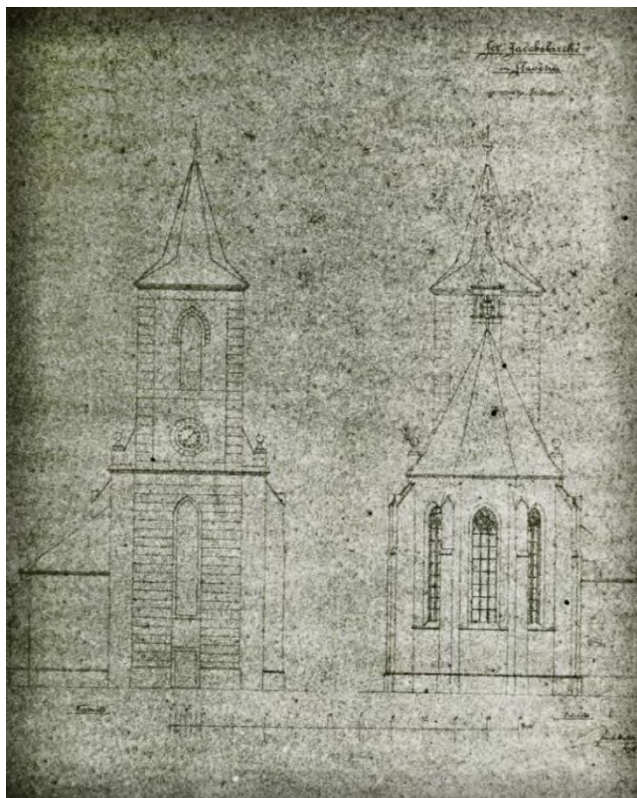
Půdorys kostela na plánu z roku 1863. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 53.

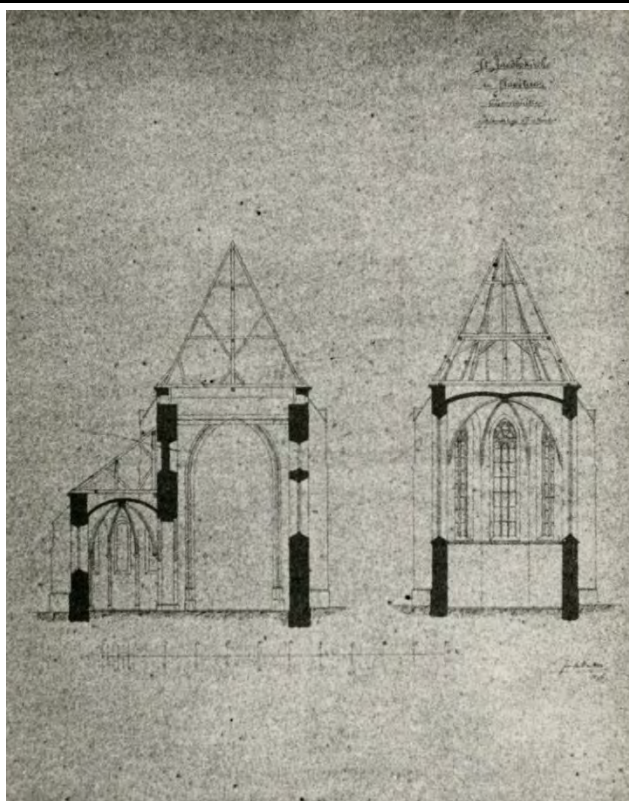
Severní průčelí kostela před opravou z let 1880–1882. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 54.

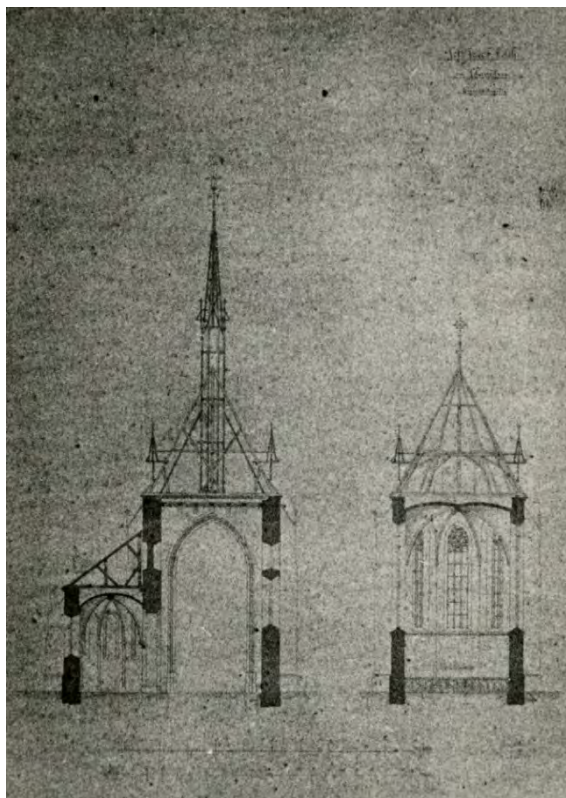
Východní a západní průčelí kostela před opravou z let 1880–1882. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 55.

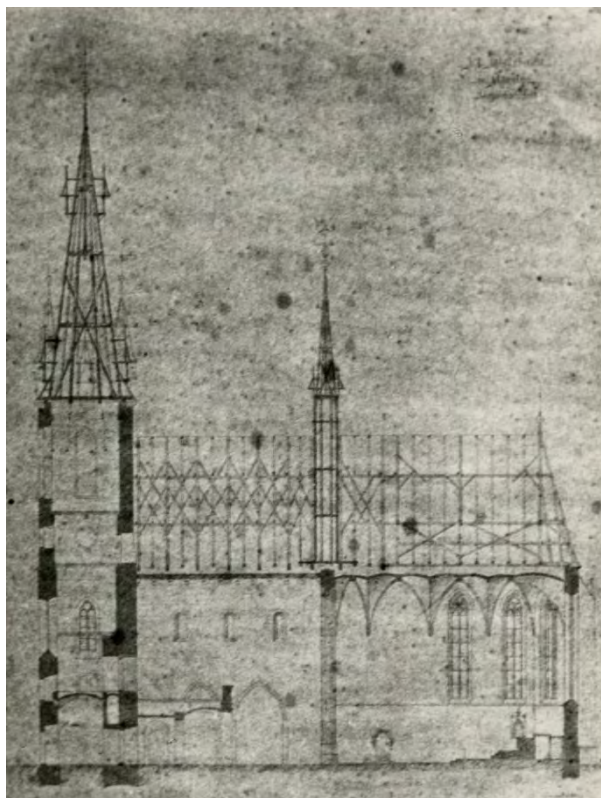
Východní a západní průčelí kostela před opravou z let 1880–1882. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 56.

Vlevo příčný řez lodí a boční lodi/kaple s pohledem k východu, vpravo příčný řez presbytářem s pohledem k východu před opravou z let 1880–1882. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 57.

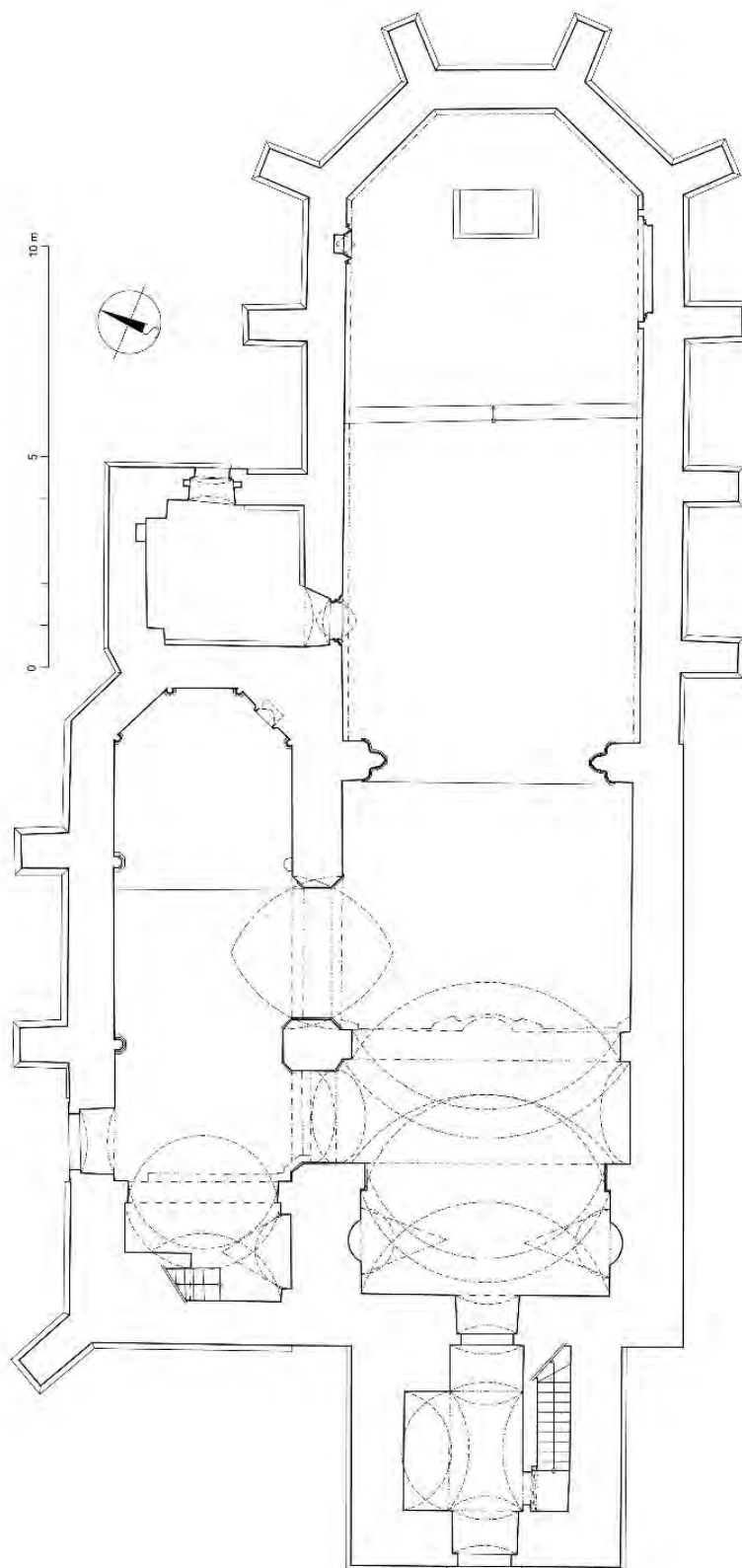

Vlevo příčný řez lodí a boční lodi/kaple s pohledem k východu, vpravo příčný řez presbytářem s pohledem k východu s návrhem úprav. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 58.

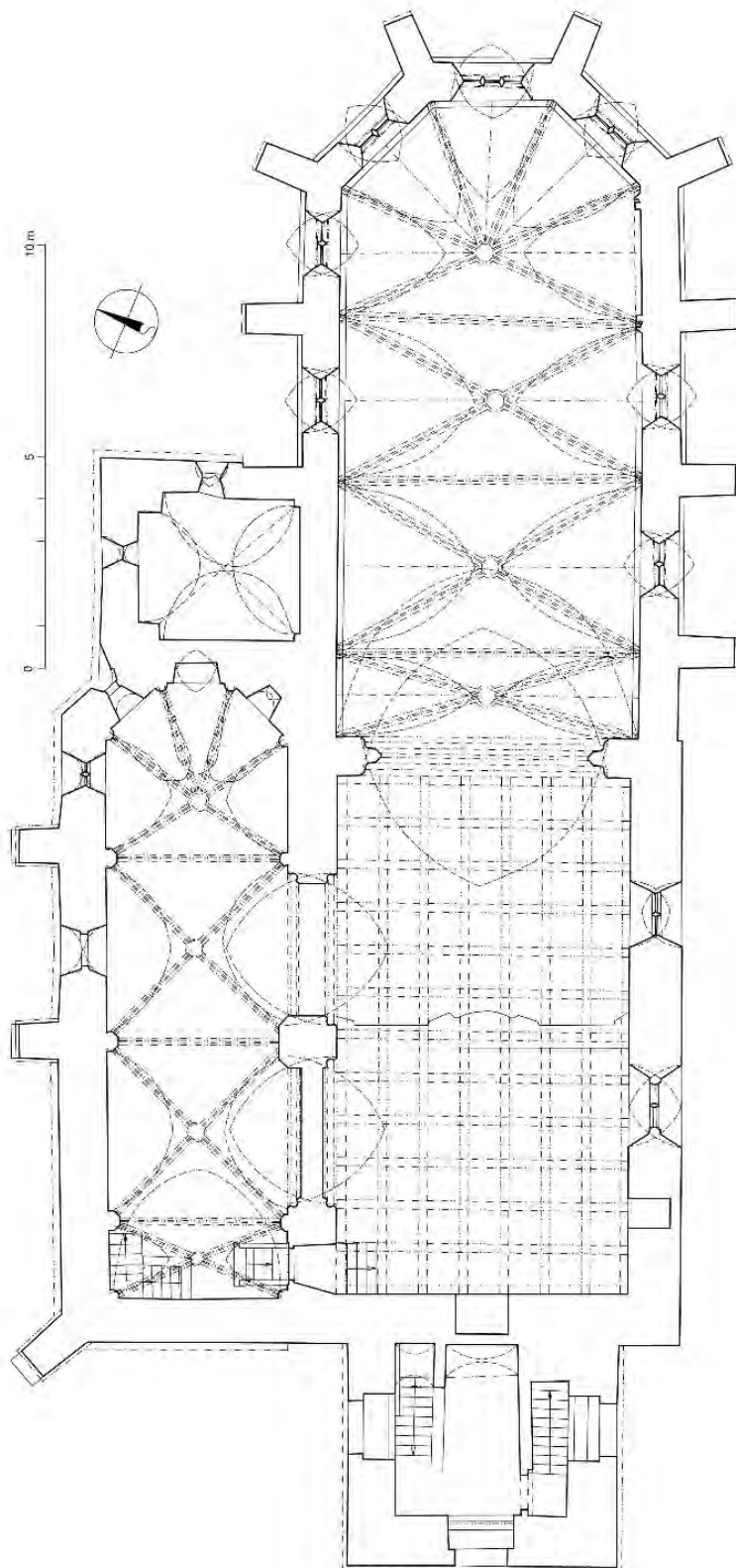

Podélný řez kostelem s pohledem k severu s návrhem úprav. Zdroj: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, foto č. 58.

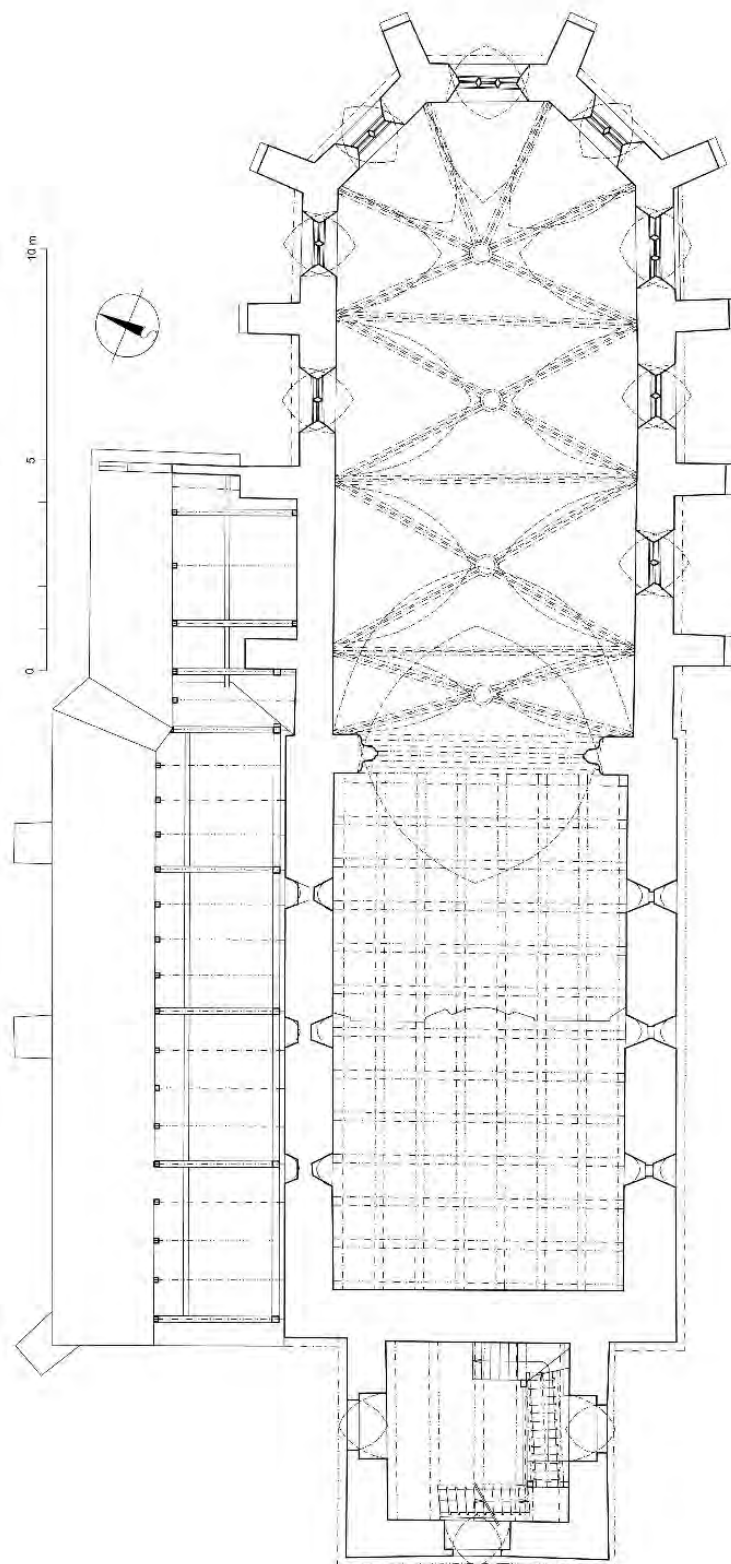
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2022
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr, totální stanice		
Popis:	Půdorys na úrovni přízemí věže.		

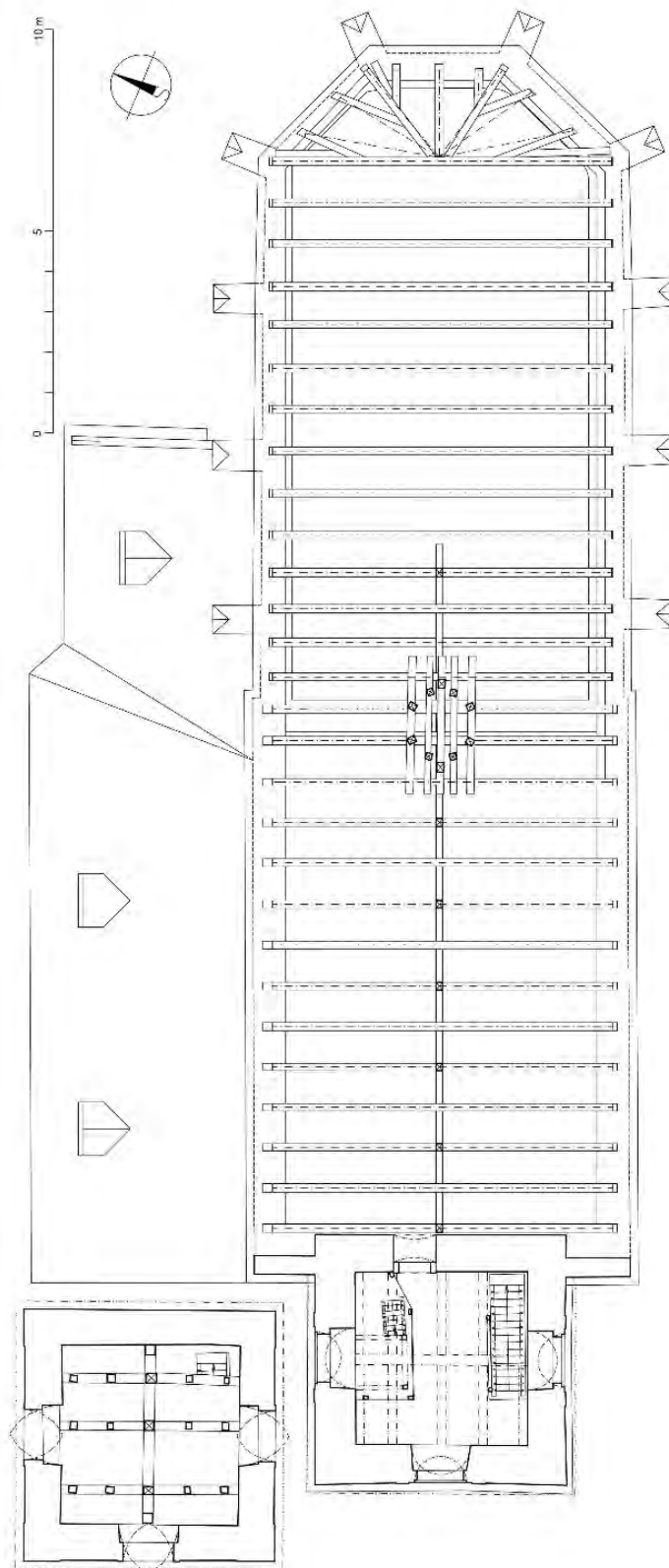
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2022
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr, totální stanice		
Popis:	Půdorys na úrovni prvního patra věže.		

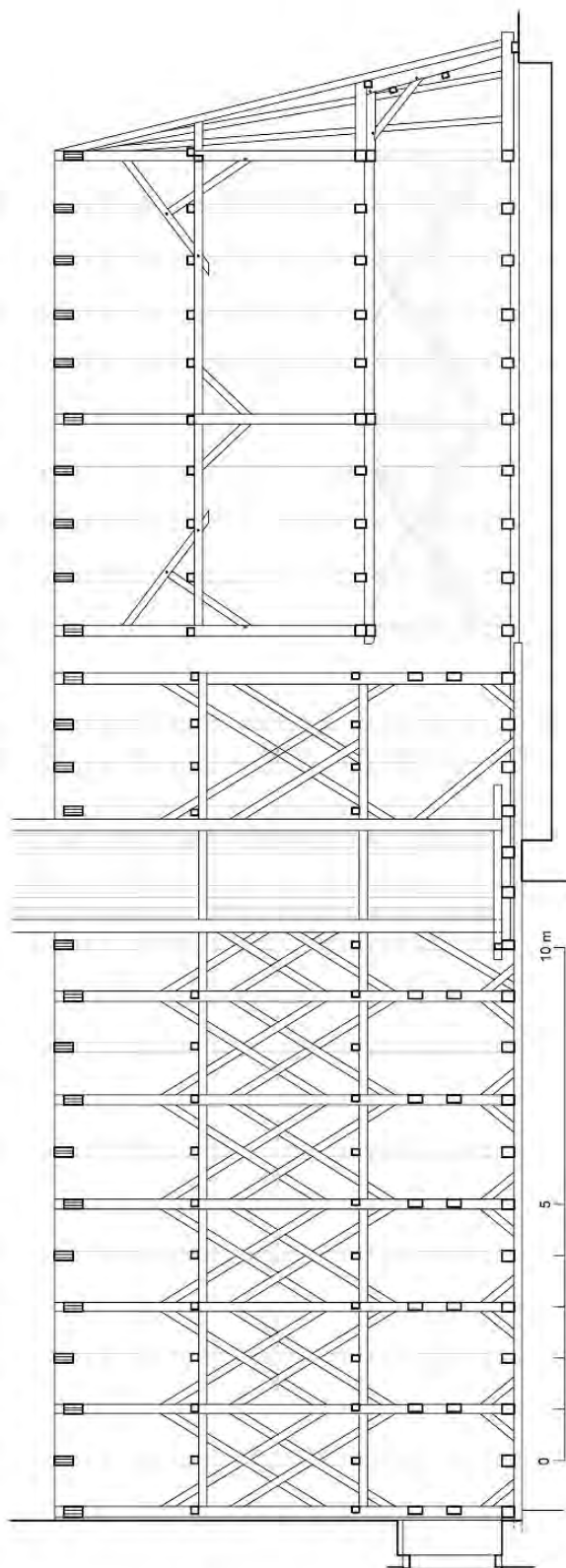
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2022
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr, totální stanice, vícenímková fotogrammetrie		
Popis:	Půdorys na úrovni druhého patra věže. Nepřístupný půdorys krovu nad severní boční lodí byl přejat ze zaměření kostela z roku 1977.		

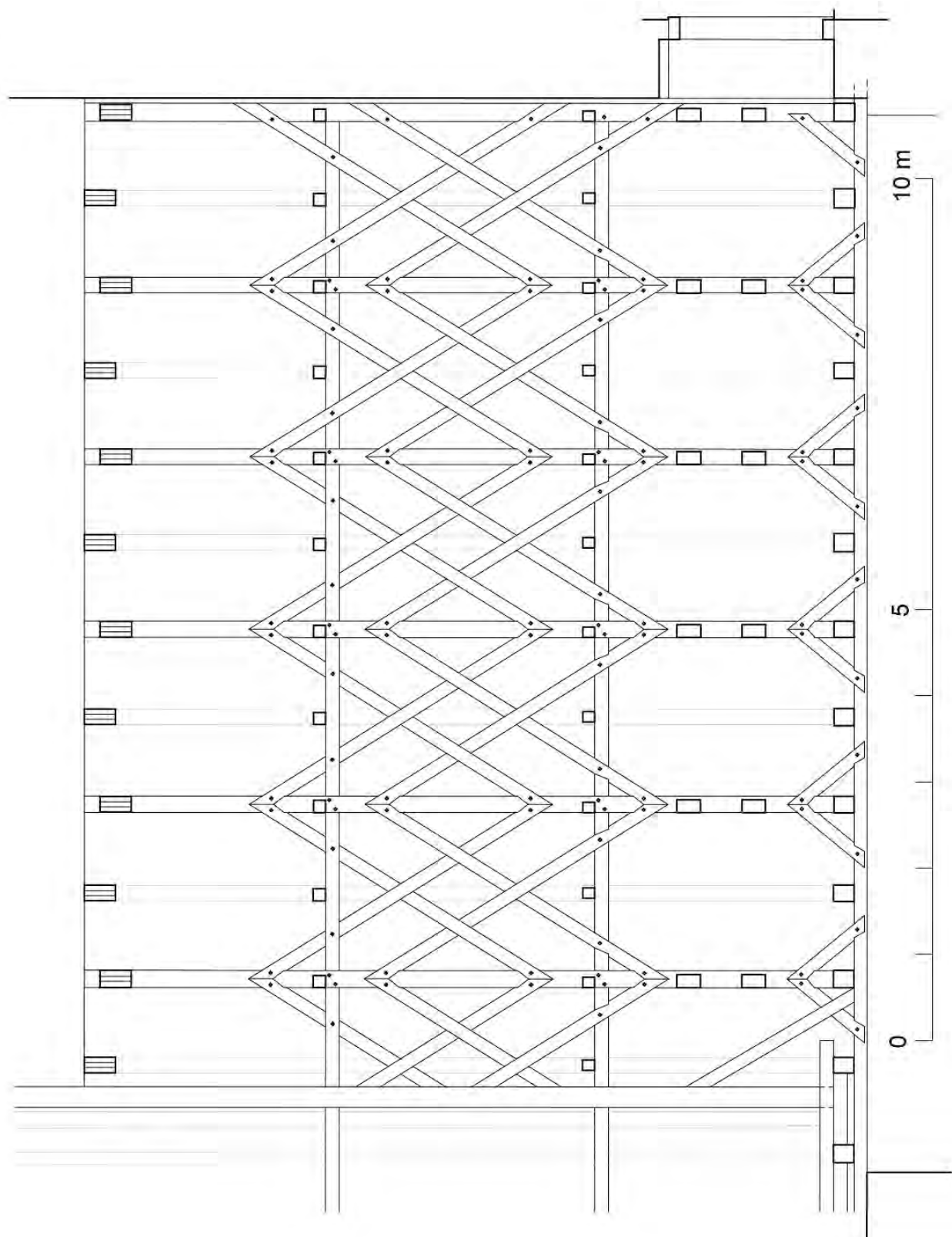
Autor zaměření:	J. Skopec, T. Brož, M. Nový, M. Panáček, P. Bažant	Rok:	2019
Kresba:	Jaroslav Skopec, Petr Bažant	Úprava:	2022
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr, totální stanice, vícenímková fotogrammetrie		
Popis:	Půdorys na úrovni třetího a čtvrtého patra věže.		

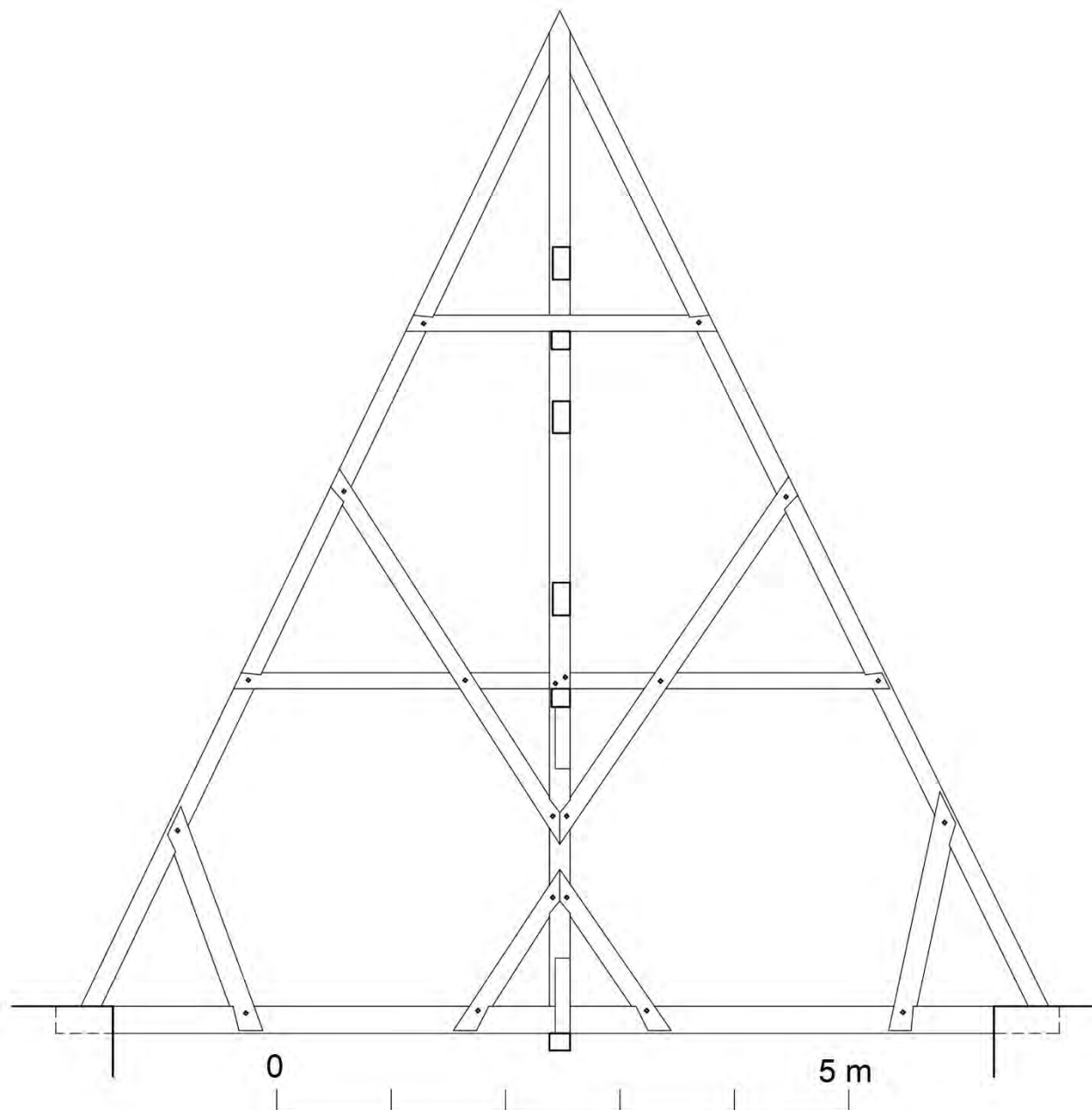
Autor zaměření:	Petr Bažant	Rok:	2019
Kresba:	Petr Bažant	Úprava:	2022
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr.		
Popis:	Podélný řez krovem nad lodí a presbytářem s pohledem k severu.		

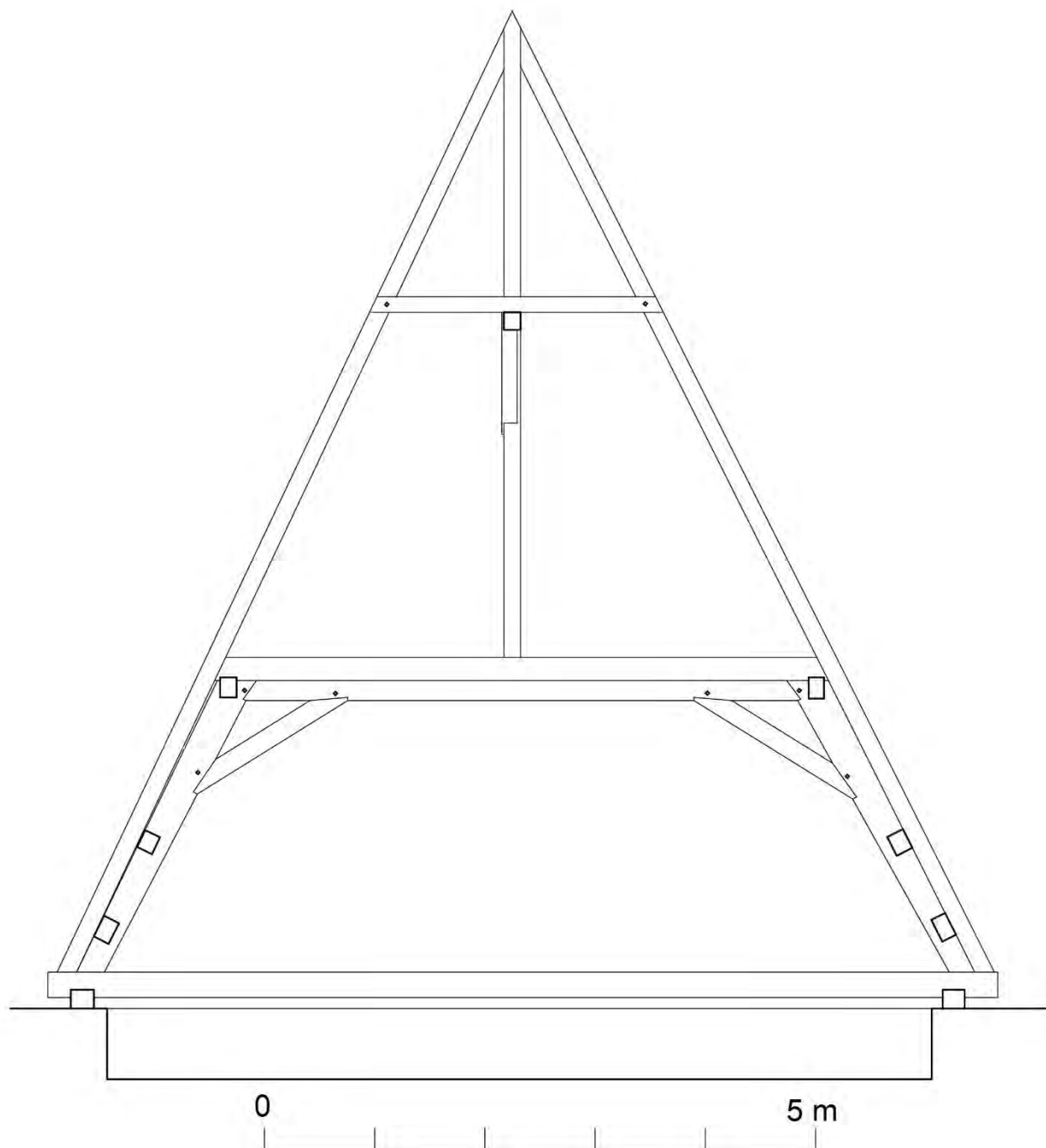
Autor zaměření:	Petr Bažant	Rok:	2019
Kresba:	Petr Bažant	Úprava:	2022
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr.		
Popis:	Podélný řez krovem nad lodí s pohledem k jihu.		

Autor zaměření:	Petr Bažant	Rok:	2019
Kresba:	Petr Bažant	Úprava:	2022
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr.		
Popis:	Čtvrtá plná příčná vazba od západu krovu nad lodí s pohledem k západu.		

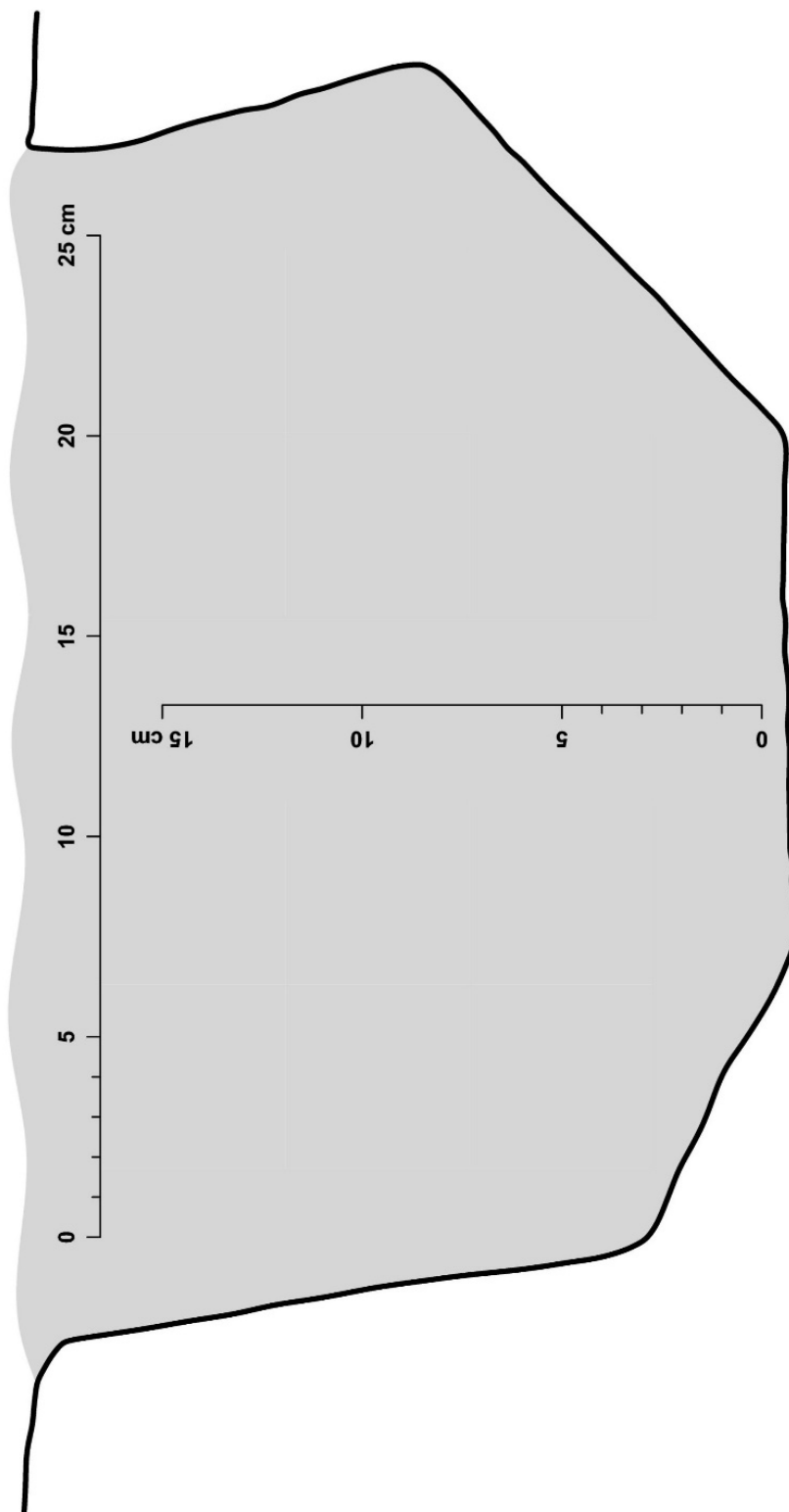
Autor zaměření:	Petr Bažant	Rok:	2019
Kresba:	Petr Bažant	Úprava:	2022
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr.		
Popis:	Druhá plná příčná vazba od západu krovu nad presbytářem s pohledem k východu.		

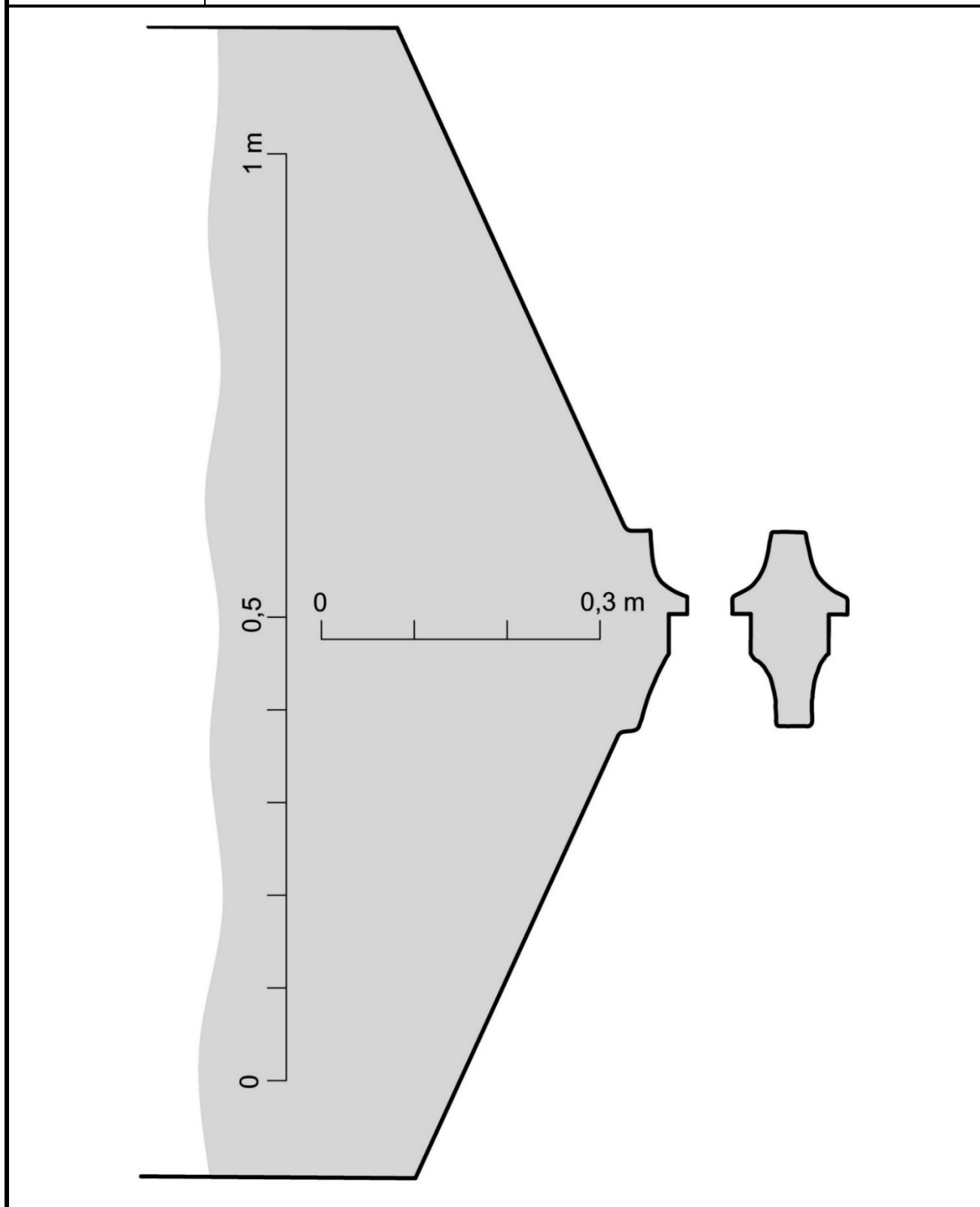
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Vertikální profil jižní konzole boční lodi/kaple na rozhraní východního čtvercového pole a závěrového klenebního pole.		

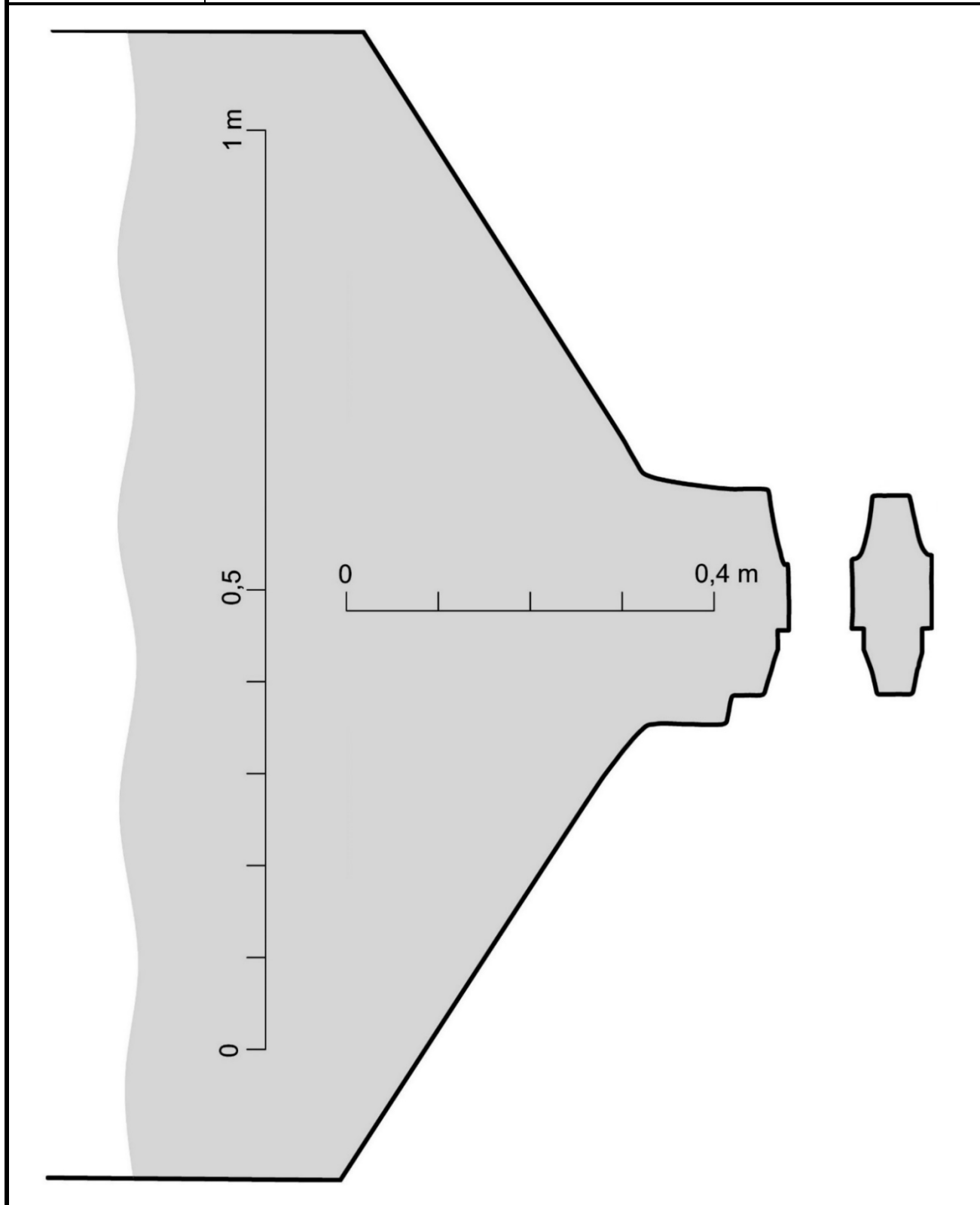
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Horizontální profil jižní konzole boční lodi/kaple na rozhraní východního čtvercového pole a závěrového klenebního pole.		

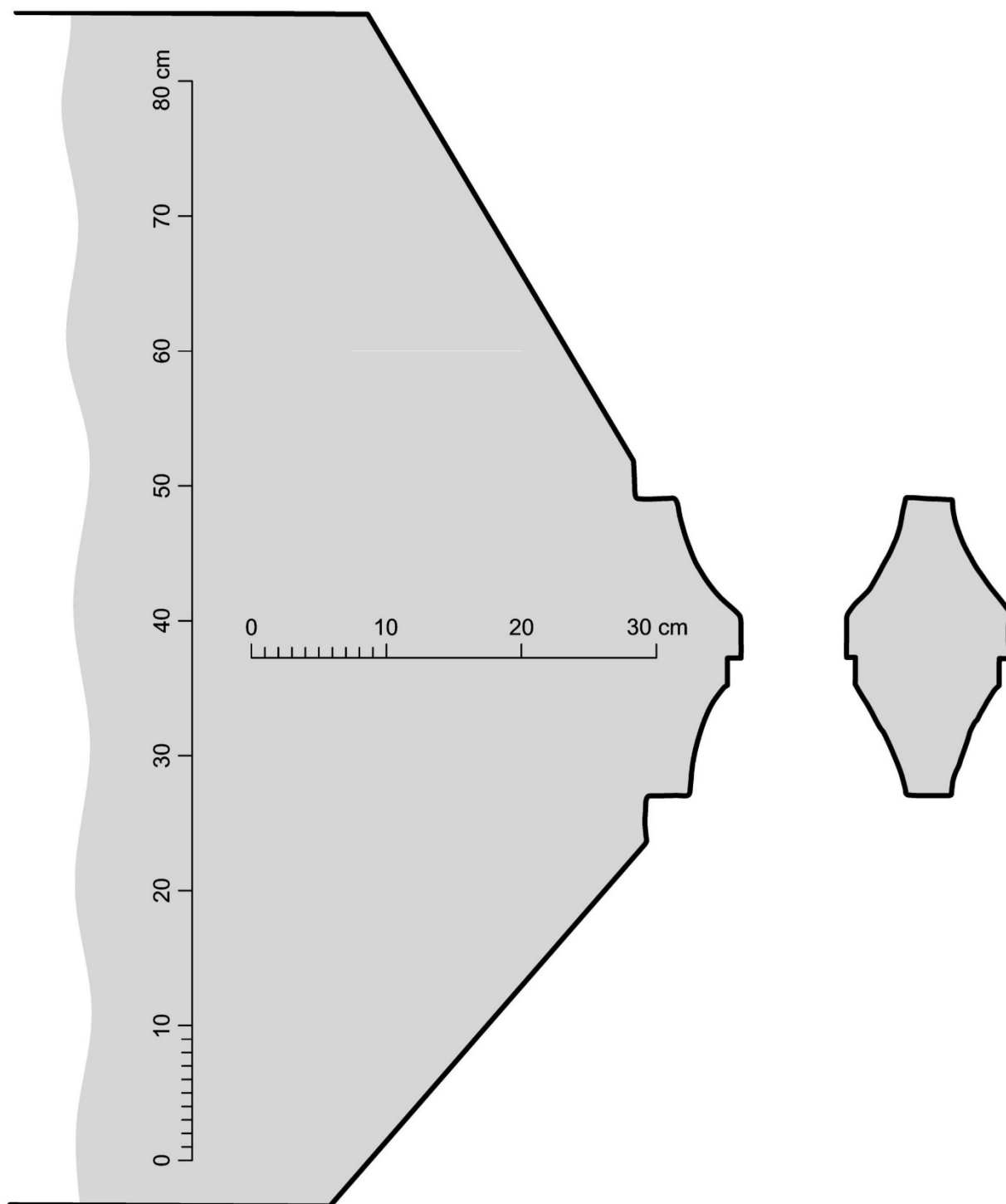
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil západní stojky a středového prutu východního hrotitého okenního otvoru jižní strany lodi.		

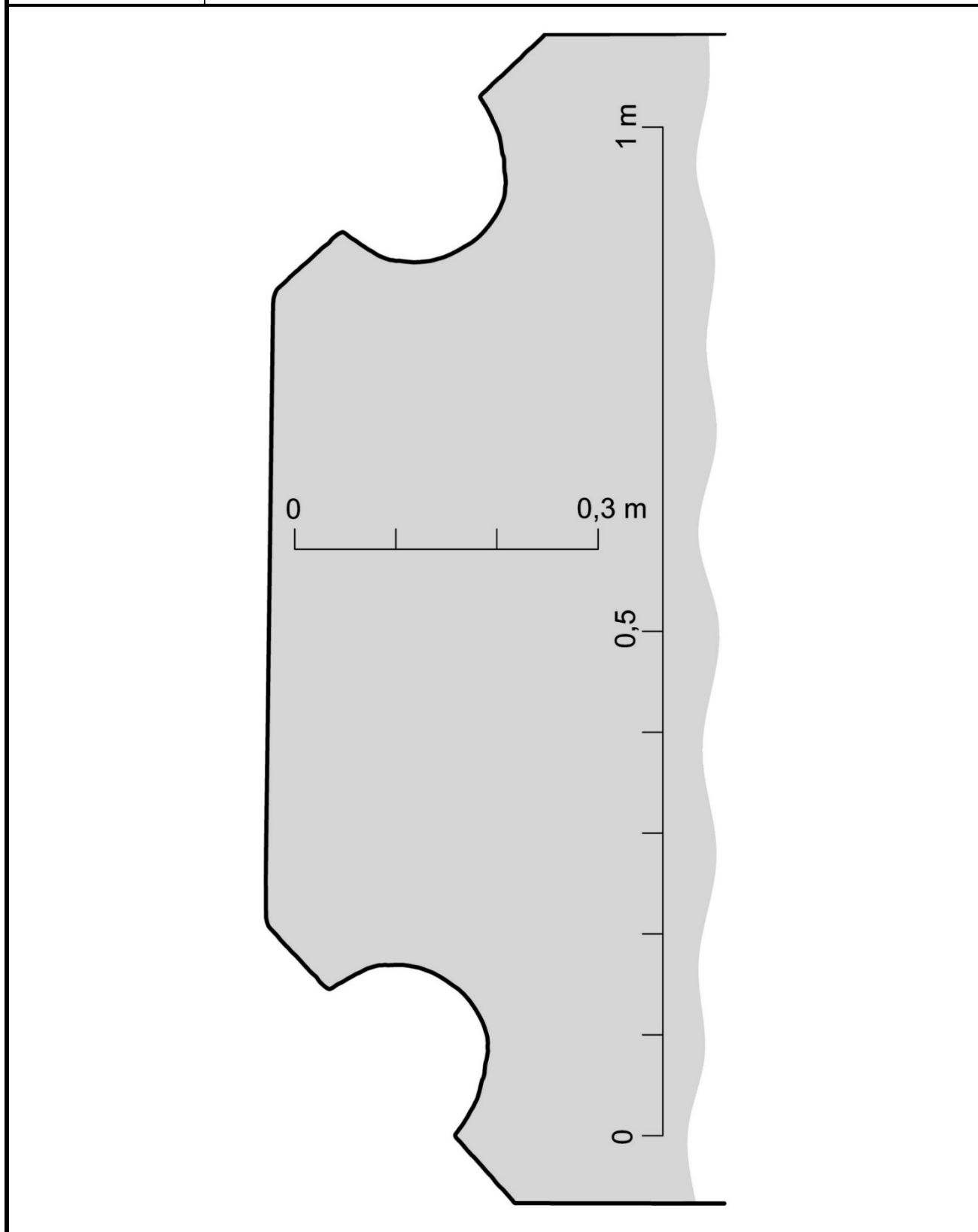
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil západní stojky a středového prutu západního hrotitého okenního otvoru jižní strany lodi.		

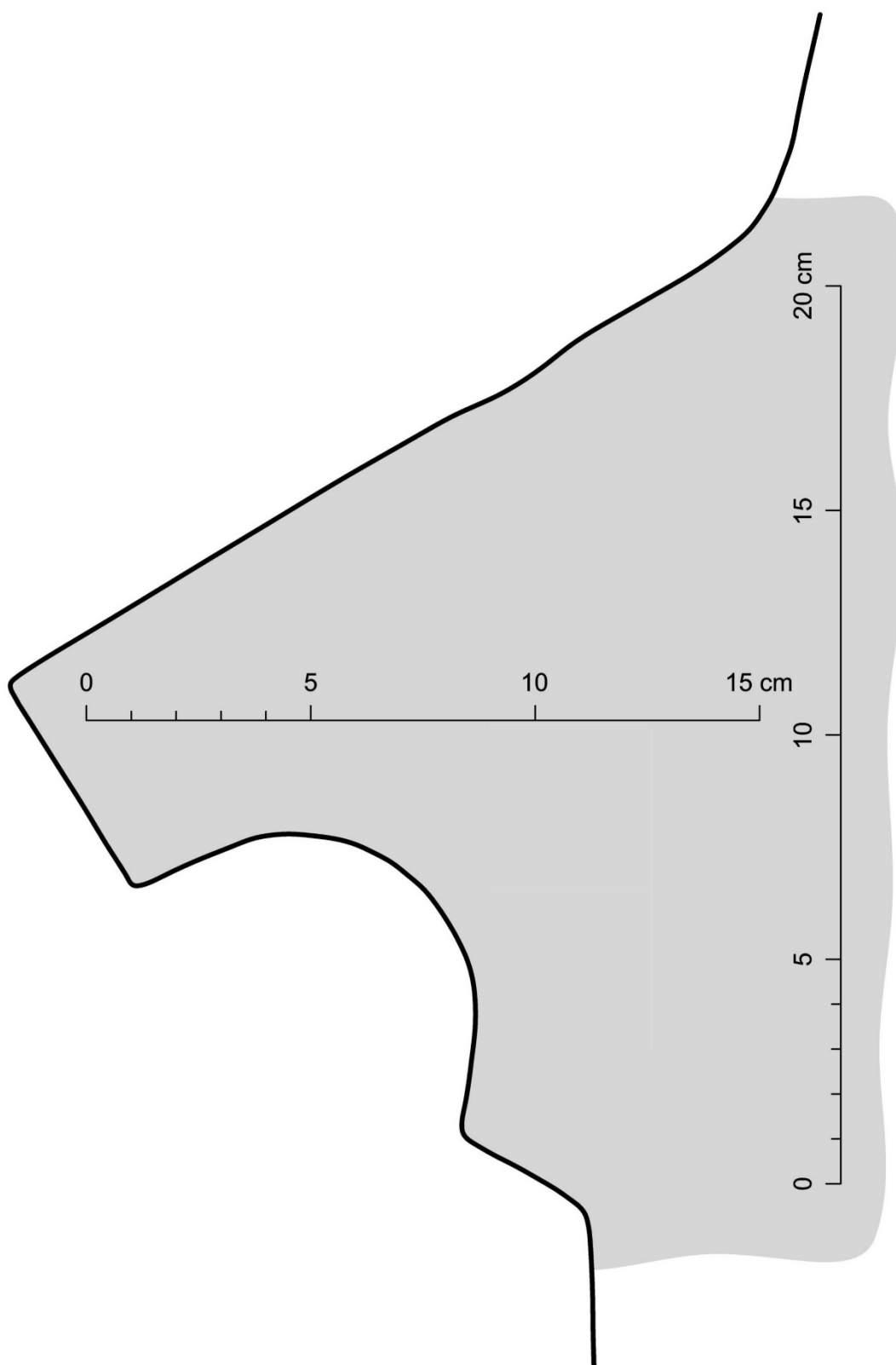
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Jihozápadní sojka a středový prut jihovýchodního okenního otvoru závěru presbytáře.		

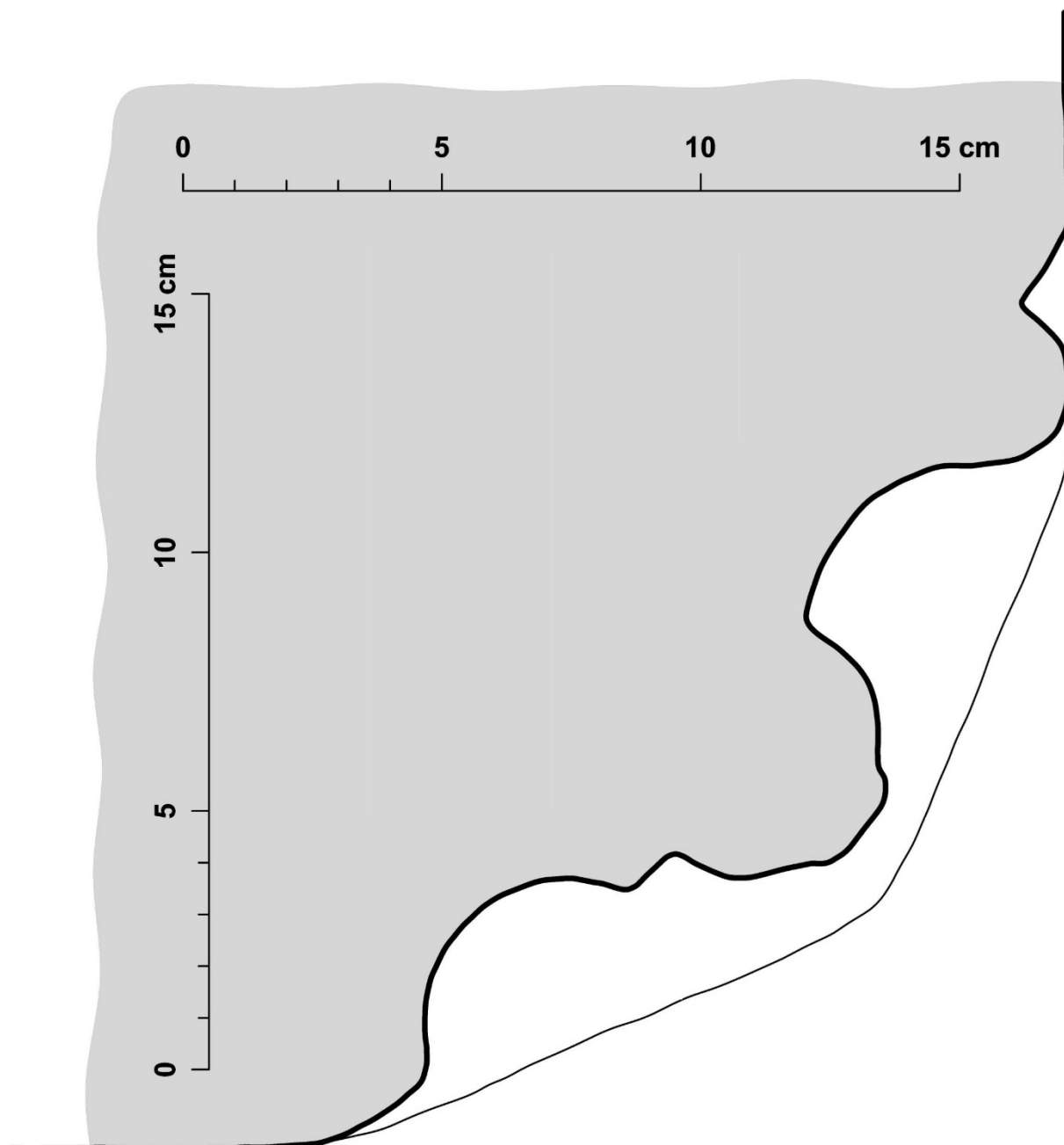
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil východní paty archivoly východní mezilodní arkády lodi.		

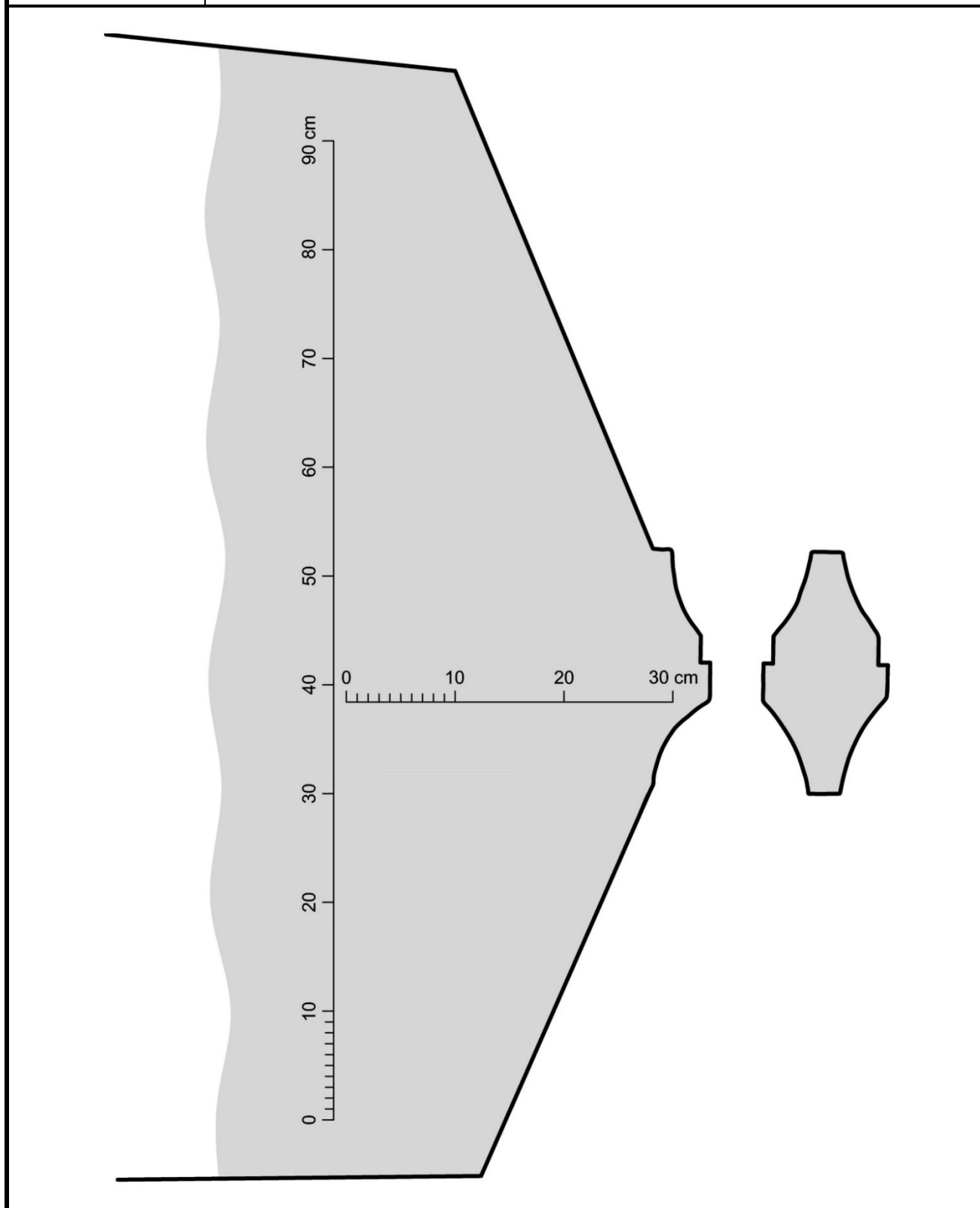
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Vertikální profil interiérové podokenní římsy presbytáře.		

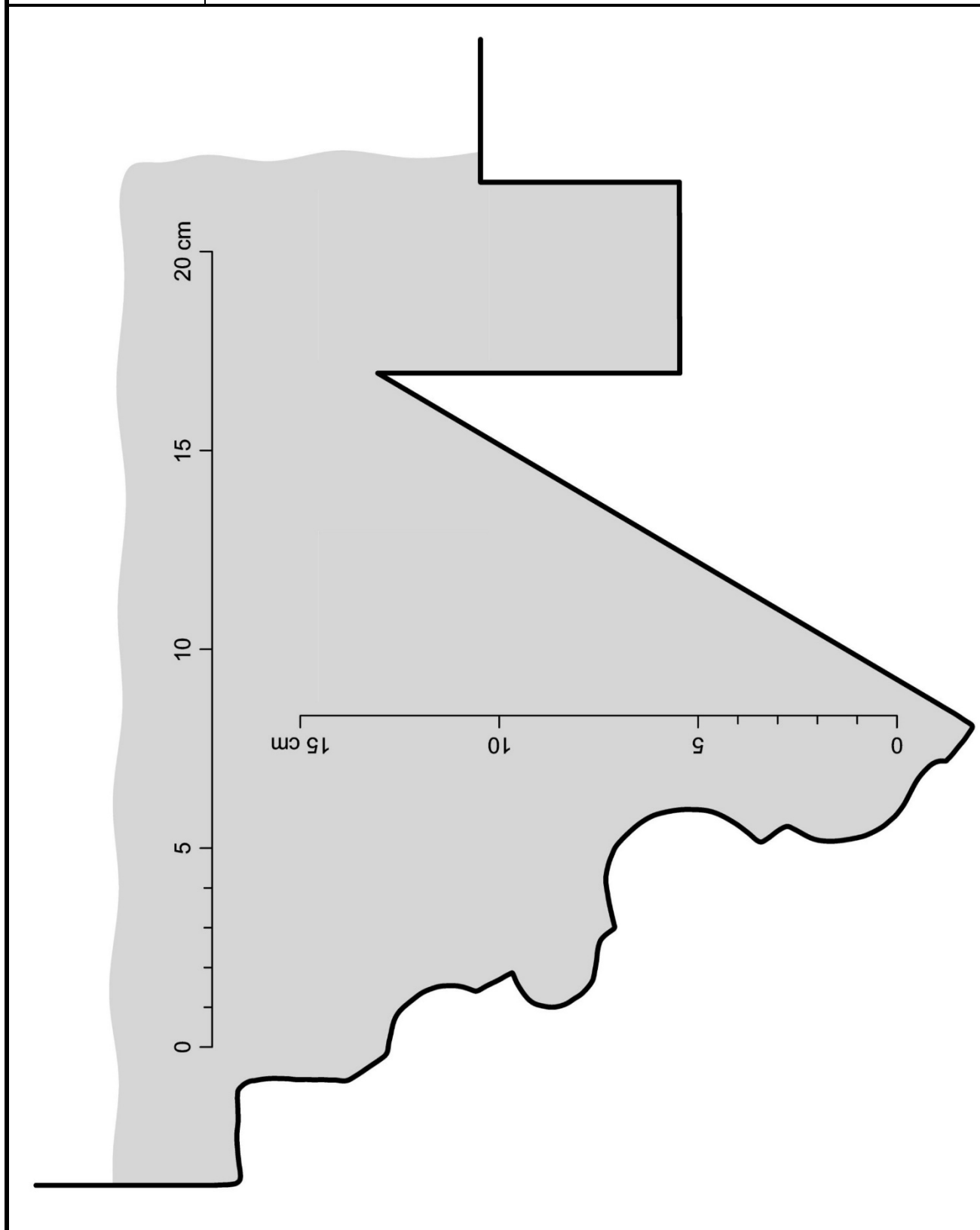
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil západní stojky portálu vedoucího z presbytáře do sakristie.		

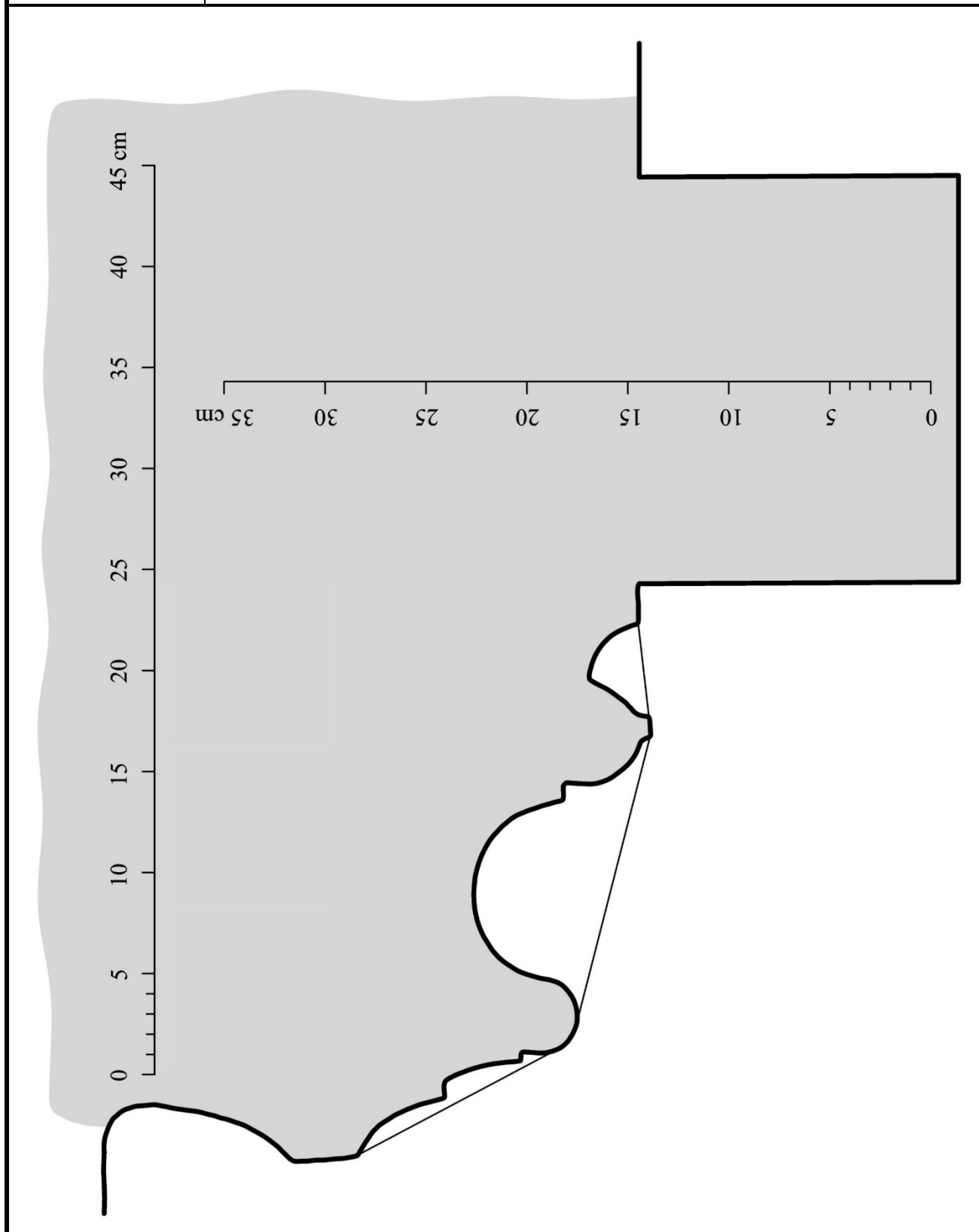
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil západní stojky a středového prutu severního okenního otvoru závěru boční lodi/kaple.		

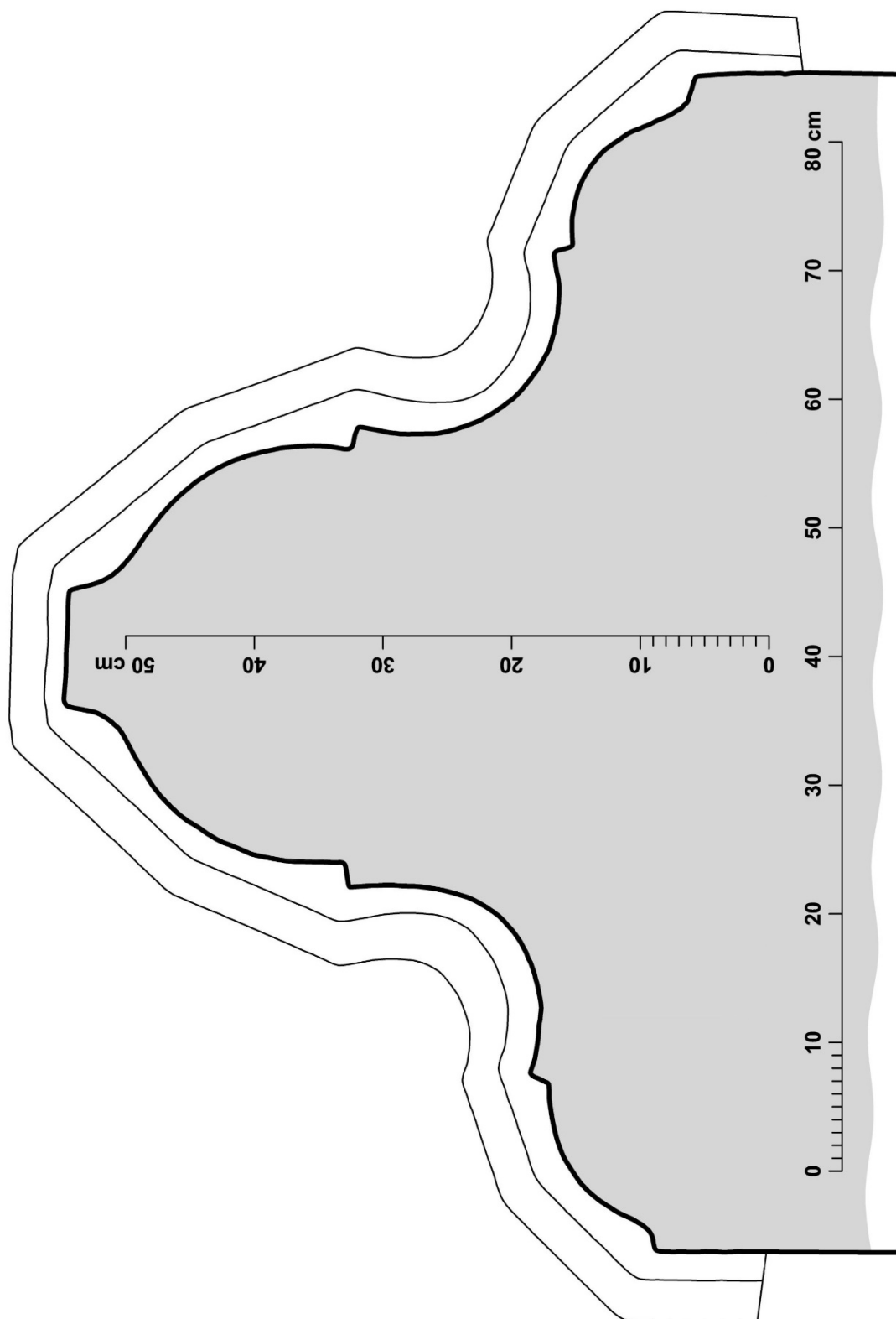
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil východní stojky sanktuáře presbytáře.		

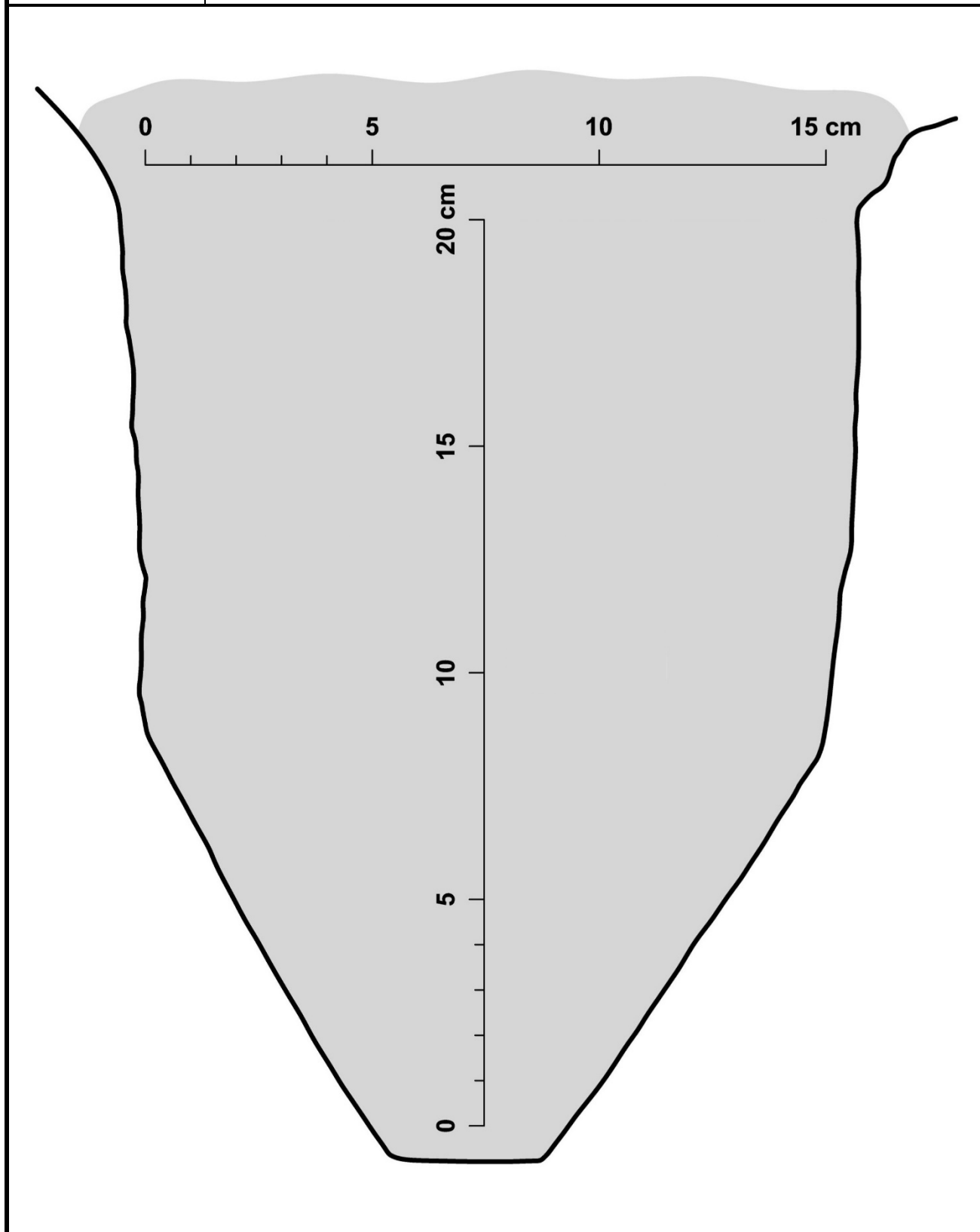
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil západní stojky sedile presbytáře.		

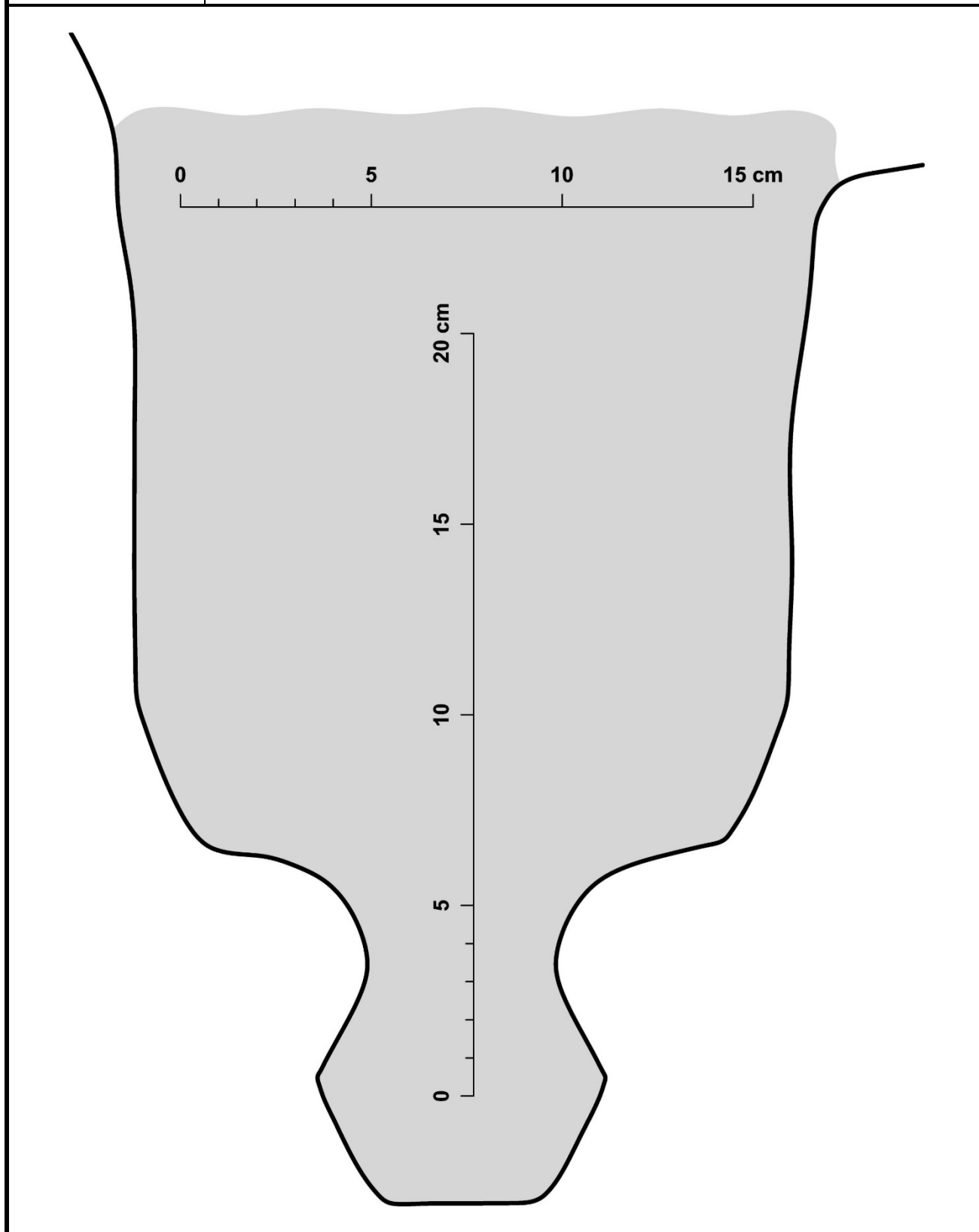
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil jižní stojky vítězného oblouku.		

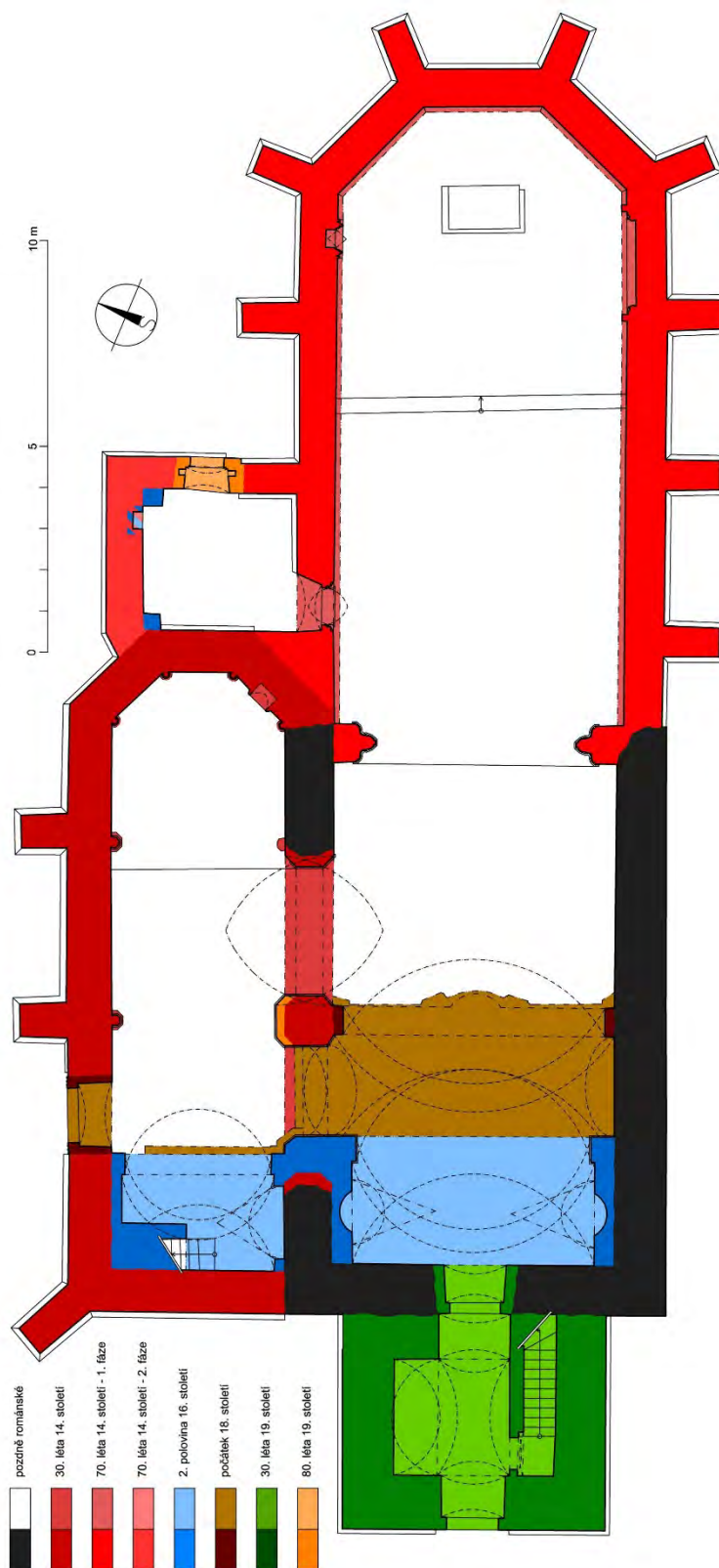
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2015
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil žebra klenby boční lodi/kaple.		

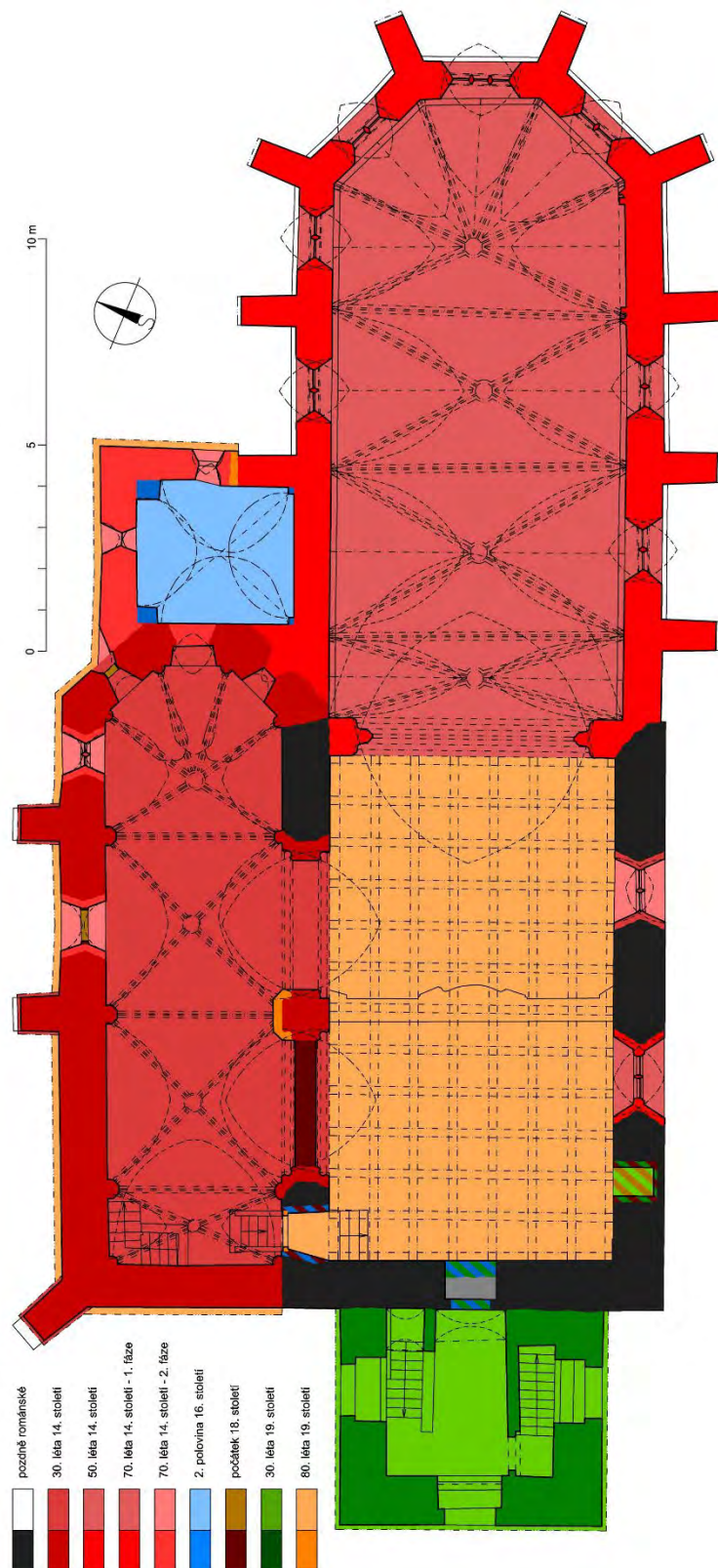
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2021
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	2021
Metoda měření:	Vícesnímková fotogrammetrie.		
Popis:	Profil žebra klenby presbytáře.		

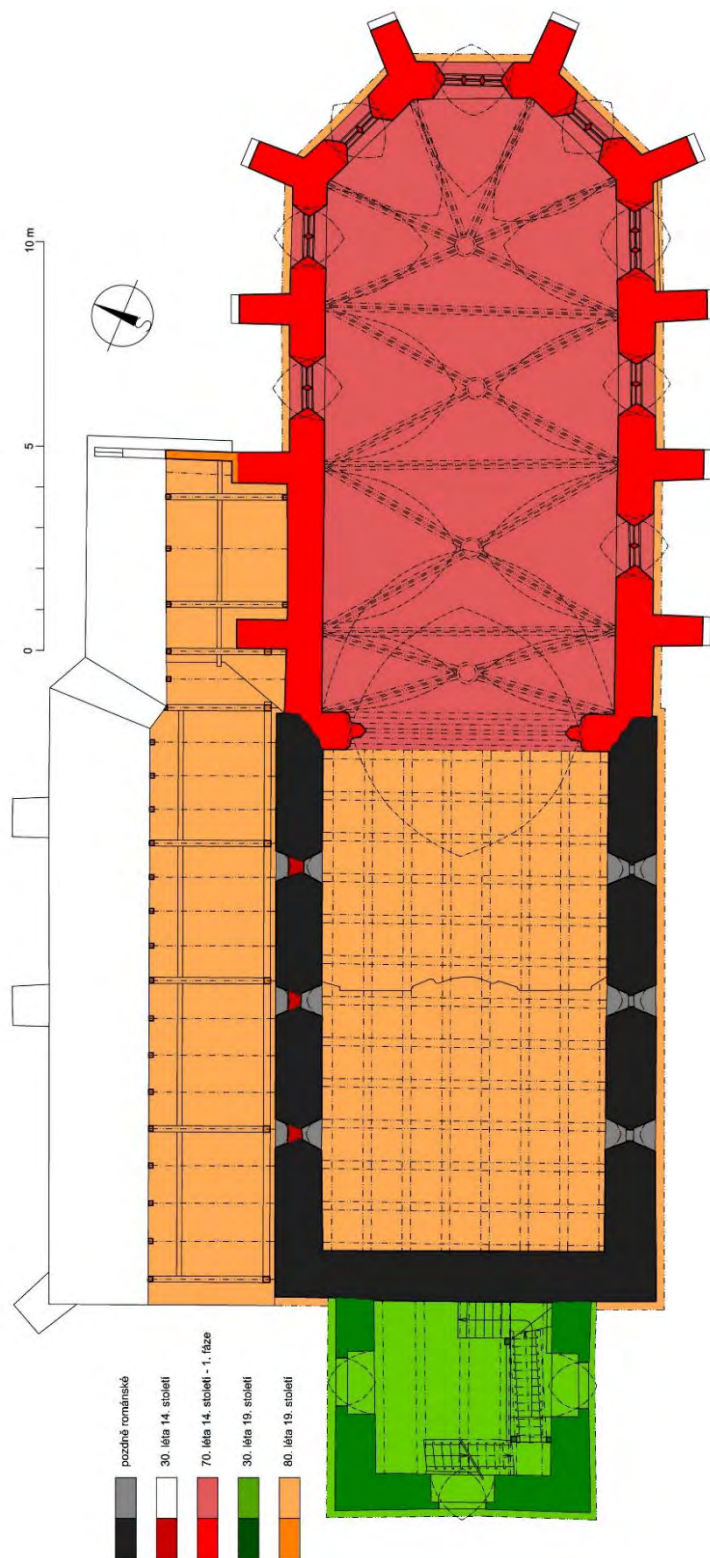
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Vyhodnocení:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr, totální stanice		
Popis:	Půdorys na úrovni přízemí věže.		

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Vyhodnocení:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr, totální stanice		
Popis:	Půdorys na úrovni prvního patra věže.		

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Vyhodnocení:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr, totální stanice, vícenímková fotogrammetrie		
Popis:	Půdorys na úrovni druhého patra věže. Nepřístupný půdorys krovu nad severní boční lodí byl přejat ze zaměření kostela z roku 1977.		

Autor zaměření:	J. Skopec, T. Brož, M. Nový, M. Panáček, P. Bažant	Rok:	2019
Kresba:	Jaroslav Skopec, Petr Bažant	Vyhodnocení:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Skládací metr, laserový dálkoměr, totální stanice, vícenímková fotogrammetrie		
Popis:	Půdorys na úrovni třetího a čtvrtého patra věže.		

objednal	J. Skopec	kraj / okres	Ustecký / Louny	nadmořská výška
adresa		obec	Slavětín	zeměpisná šířka
telefon		ulice (orientační číslo)		zeměpisná délka
e-mail		číslo popisné		zpracoval
datum odběru	19. 9. 2019	objekt	kostel	datoval

čís.	způsob oprac.	značka	tloušťka cm	délka cm	WK	konstrukce	popis prvku	poznámka	číslo vzorku	dřevina	počet letok. /běl	datum skácení
A					A	krov nad lodí	5. S patní vzpěra od Z - druhotně použitý trám	+ foto 29 a 30	Y6927	borovice	47	1440/41
20					A	krov nad presbytářem	J ondrejská vzpěra mezi 1. a 2. plnou vazbou od Z		Y6928	borovice	83	1695/96
21					A	krov nad presbytářem	pásek V poloviční vazby závěru		Y6929	borovice	47	1695/96
22					A	krov nad presbytářem	J ondrejská vzpěra mezi 2. a 3. plnou vazbou od Z	+ foto 32	Y6930	borovice	28 35	-
23					A	krov nad presbytářem	S pásek 2. plné vazby od Z	+ foto 31	Y6931	borovice	44	1695/96
24					A	sanktusník	SSZ sloupek (letopočet 1880)	+ foto 33-37	Y6932	smrk	81	1879/80
25					A	sanktusník	VJV sloupek (letopočet 1880)		Y6933	smrk	77	1879/80
26					A	zvonová stolice	sloupek střední vazby		Y6934	dub	58/2	-
27					A	zvonová stolice	J podélná klešтина		Y6935	dub	91/0	-
28					A	3. patro věže	2. stropní trám od J	2x	Y6936	borovice	97	1836/37
Y69slavětín-kostelIPC						Y6932+33				smrk	81	1879
Y69slavětín-kostelPI1						R1928+Y6927				borovice	57	1440
Y69slavětín-kostelPI2						Y6928+29				borovice	83	1695

sm-ce05 x PC 9,77; 9,96; 71,6%; 81;
bo-ce05 x PI1 4,66; 6,05; 77,2%; 57;
bo-ce05 x PI2 6,16; 6,62; 76,5%; 83;
bo-ce05 x Y6936 6,43; 7,49; 69,5%; 97;

Archivní rešerše

Převzato z: Karel KRÁL, *Kostel sv. Jakuba ve Slavětíně, stavebně historický průzkum*, 1976, s. 9 – 19.

Dějiny lokality

První písemná zpráva o Slavětíně pochází z roku 1269: Otacarus rex cedit episcopo Slavetin, villam forensam, Obera, partem Blsan /RB II, 24/. Z uvedeného vyplývá, že v roce 1269 seženil Přemysl Otakar II. s biskupem Janem III. z Dražic krchovou ves Slavětín, Oberu, část Blšan a dále Vrčovice za Zbraslav, obojí Chuchle, Záběhlice a osm vsí v bedyšněském kroji. Kdy se Slavětín stal královským majetkem, není známo /Štěpán, Kostel sv. Jakuba, 1, jen neurčitě poznamenává, že uvedené vsi "spadly na krále pro těžkou vinu Nápra, syna Beřova"/. Jak dlecho Slavětín patřil k biskupským statkům, nelze předně zjistit. Lze jen předpokládat, že tomu tak bylo přibližně do roku 1331, kdy Jan IV. z Dražic prodal Vrčovice, aby po návratu z nuceného avignonského pobytu v roce 1329 mohl vykoupit ze sádstavy biskupské hrady Starý Hvrštejn a Kyšperk.

Je možno se domnívat, že v době kolem roku 1331 získal Aleš starší ze Rvenic ziskal Slavětín v dědičný nájem. Nejspíš od tohoto Aleše získává Slavětín městská práva, jak o tom svědčí erb zemanů ze Rvenic /-Rvénice/ ve znaku a početi městečka. Okolo roku 1340 prodal Aleš starší polovinu Slavětína včetně podacího práva Zbynkovi Zajčci z Hazburku a jeho synu Janovi. Rod Zajčců z Valdeka se usadil v dolním Pochří v roce 1336, kdy od Jana Lucemburského získali hrad Klapý, Líbochovice a Budyň, svůj majetek světili i o Slavětín. Později se na přechodnou dobu celý Slavětín stal majetkem bratrů Jana a Václava z Vartemberka. Tito jej v roce 1376 prodali zpět Hazburkům, tehdy však již Mikulášovi, synovi Jana a vnukovi Zbynka, a jeho strýci Vilémovi. Manželkou Vilémovu byla Anna ze Slavětína, sestra Aleše mladšího. Připomínky jistě zaslouží, že jejich synem byl pražský arcibiskup Zbyněk Zajč z Hazburku. V roce 1379 prodal Mikuláš svůj podíl na Slavětíně strýci Vilémovi. Sedláček upřesňuje tento údaj v tom smyslu, že "Mikuláš vložil svůj díl do rodinných statků"

Vilémovi v Desky zenské ... byl to zápis k věrným rukám na způsob poručení Hradu a zámky, XIV, 424/.

V roce 1358 je ve Slavětíně zasnemenán farář Mikuláš, první známý příslušník benediktinského kláštera v blízkých Postoloprtech, činný ve zdejší farnosti. Působení postoloprteckých benediktinů ve Slavětíně však bylo nejspíš staršího data a mohlo souviset již s prodejem podacího práva zdejšího kostela Alšem starším Hanzburkům v době okolo roku 1340. Již tehdy mohl být Hanzburky povolán ke zdejšímu kostelu místo světského kněze řeholník. Benediktinská správa slavětínské farnosti nakonec vyvrcholila ustavením proběštví. Stalo se tak roku 1405, kdy Kateřina a Maruše, sestry v té době snad již mrtvé Anny, věnovaly deset kop ročního platu k udržování tuctového kněze při slavětínském kostele /Štědrý, Kostel sv. Jakuba, 17/.

Ke smrti Viléma Zajíce z Hanzburku v roce 1393 a jeho manželky Anny v roce 1405 sídlil Slavětín jejich syn Jaroslav. O něm se lze domnívat, že dohoda se stranou podobně udržel Slavětín i v průběhu husitské revoluce /Sedláček, Hradu a zámky, XIV, 424/. Hanzberská držba Slavětína pak žrala - s krátkým přerušením v letech 1469 až 1474, kdy se na válek Panské jednoty proti králi Jiřímu nástečka zmocnili Lounští - až k prvnímu desetiletí 16. století. Nejspíše roku 1531 /viz datování hlavního oltáře slavětínského kostela, s uvedeného nákladem Václava Sokola z Mor., kterého roku/ drželi Slavětín Sokolové z Mor.

Předkem této lounské patricijské rodiny byl Váňk, prvně připomínaný roku 1475. Jeho nejstarší syn Jan získal v Lounech dům čp. 47, dříve označovaný jeho jménem. Jeho syn Václav koupil v roce 1517 Vršovice a před rokem 1531 se po Hanzburech ujal držení Slavětína.

Rod Sokolů z Mor. vypjel již před Bílou Horou. Zřejmě jejich působením se Slavětín stal utrakvistickým.

V roce 1623 bylo městečko prodáno Alžbětě Kaplířové ze Sulevic a od ní jež v roce 1628 koupila Matyáš Arnoldin z Klarsteina. Jeho dcera Kateřina, provdaná za Jana Papazoniho z Mirandoli, se paní Slavětína stala v roce 1644. Kateřina dala v roce 1662 vystavět kapli Navštívení P. Marie, nacházející se západně od Slavětína. Její syn a dědic Vilém Václav, od roku 1670 vyšehradský kanovník, zemřel v roce 1711. Ještě za svého života roku 1709 postoupil Slavětín svému příbuznému Matyáši Maxmiliánovi z Weinberga. Rytíř z Weinberga začal stavět faru, její stavbu však dokončil až jeho syn Antonín, který držel Slavětín v letech 1752 až 1788. V té době se také znovu osamostatnila slavětínská fara, od pobělohorské doby pouze administrovaná z okolních farností. Prvofarářem se stal Václav Beneš /1756-1792/. Nástupcem Antonína z Weinberga byl jeho nevlastní bratr František, pán na Libočanech. Po jeho smrti v roce 1791 získal Slavětín jeho příbuzný Vincenc ze Spitzzenbergu a držel jež až do roku 1805.

V roce 1810 koupil Slavětín František Kincký a připojil jež k peruckému panství. Roku 1814 získal koupí celé panství František Antonín Thun, majitel Děčína. Thunové vlastnili velkostatek Peruc včetně Slavětína až do roku 1945.

Dějiny kostela

Ke vzniku kostela sv. Jakuba Většího ve Slavětíně se neváže žádná přímá či nepřímá historická zpráva. K stanovení doby jeho výstavby, kladené na základě půdorysné a hmotové dispozice, použitého stavebního materiálu a charakteristických tvaroslovných rysů k polovině 13. století /viz dále kapitola Stavební historie/, může přispět i rozbor patrocinia tohoto kostela.

Úcta k sv. Jakubu Většímu souvisí s raně středověkou tradicí poutí k hrobu apoštola ve Santiago de Compostela. U nás se svatojakubský kult šířil prostřednictvím Řezna po polovině 12. století, zejména však od roku 1212, kdy došlo k přenesení části ostatků sv. Jakuba do Prahy /V. Novotná, České dějiny, I-3, 636/. První známý svatojakubský titul u nás přichází u nás kolem roku 1150 u kostela ve Stodálkách /Merhautová, Raně středověká architektura, 125/. V průběhu následujících devadesáti let – do roku 1240, se v Čechách vyskytuje celkem 23 svatojakubských patrociní, z toho do roku 1212 ~~deseti~~, po tomto roce 12, tedy v době třiceti let po roce 1212 ^{počet} ~~počet~~ více než dvojnásobný než v období desáti let před rokem 1212. Je tedy možno konstatovat výrazný vzrůst svatojakubských kostelních titulů v důsledku přítomnosti svatojakubských relikvií v zemi. Z tohoto důvodu je také možno za nejzažší hranici vzniku slavětínského kostela sv. Jakuba považovat druhé desetiletí 13. věku. K tomu je možno ještě podotknout, že v období třiceti let po roce 1212 se v severozápadních Čechách vyskytuje pět kostelů zasvěcených sv. Jakubu, /Vroutek, Bedřichův Světec, Ostrov u K. Vavří, Ervňovice a Slavětín/ kdežto mimo tuto oblast, tedy na území nejméně čtyřikrát větším pouze sedm /Zd. Boháč, Patrocinia románských kostelů v Čechách, HŠ 8, 49/. Stavba postranní lože slavětínského kostela ve druhé polovině 13. st. vděčí za svůj vznik jistě některému z pražských biskupů, kteří v té době byli majiteli Slavětína. Bylo by možno uvažovat již o prvním z nich, Janovi III. z Dražic /1258-70/, spíše však přichází v úvahu až jeho nástupce Tobáš z Bechyně /1279-95/, i když o jeho stavební činnosti je zatím známo snad jen to, že v roce 1291 si na králi

Václav II. vymohl právo opevnit biskupská města Roudnici, Příbram, Rokycany, Pelhřámov, Týn nad Vltavou a kostel v Kojetíně na Moravě /J.Šusta, Souhrn Přemyslovců a jejich dědictví, 416, p.1/. Protože /1296-1301/ Tobiášův nástupce Řehoř z Valdeka nastoupil na biskupský stolec již jako stařec a strval na něm pouze pět let, lze ho vyloučit z možnosti jako případného stavebníka slavětínského boční lodi. Nelze však zcela pominout Jana IV. z Dražic /1301-33, s přestávkou vl.1318-29/, známého zakladatele augustiniánského kláštera roudnického. Slohový charakter sakristie a kapitulní síně, stavěné v letech 1333-1338 a dosti příbuzné slavětínské boční lodi by tomu alespoň neodporoval /viz dále kapitola Stavební historie/.

S nástupem Habsburků nastala další významné období v dějinách slavětínského kostela. Po realizaci výstavby hradu Hrazdubka a městečka v jeho podhradí přistoupili Habsburkové, Vilém a zvláště Mikuláš k vybudování nového presbyteria kostela ve Slavětíně. K Mikulášovi jako ideovému původci i realizátorovi poukazují štítky se začátečním písmenem jeho jména na sverňáku, sanktuariu, nástěnných malbách a nakonec i jednom ze zachovaných baldachynů, pocházejících snad ze sedile. Při tom dobu výstavby kněziště a jeho opatření rozsáhlým cyklem christologickým, namalovaným na jeho stěnách, není třeba omezovat na nepřilíh pravděpodobnou dobu pouhých tří let /1366-79/, jak vyplývá z upřesněného výkladu majetkoprávní transakce mezi Mikulášem a jeho strýcem Vilémem /viz výše u dějin Slavětína/. Z tohoto důvodu možno také rehabilitovat přepis původního nápisu, datujícího vznik nástěnných maleb k roku 1385.

Výstavbou presbyteria se v podstatě ukončil vývoj stavební podoby slavětínského kostela. Nejasná zůstává však otázka existence původní zvonicí, jejího přesunutí v neznámé době a nahrazení zvonicí. Tato zvonicí poprvé zaznamenává dopis Albrechta a Zikmunda Sokolů z Mor., který psali 17. srpna 1595 psali do Slaného ohledně požáru, který tehdy postihl městečko: "10. července ...léta toho a devadesátého

pátého...do gruntu všechno, krom chrámu Páně, zvonice, šesti chalup a dvora našeho shořelo" /Kaubek, Děje města Libochovic, 83-84/.

Nejstarší slavětínský zvon pochází z roku 1500, zvon datovaný rokem 1612 dali zhotovit Albrecht Sokol z Mor a jeho manželka.

Postižen požárem nebyl kostel nikdy, i když blesk jej zmačkl mnohokrát. První zpráva o takovém případě je z roku 1577, kdy 27.května uhořel blesk "zdá se však bez značné škody" /Štědrý, Kostel sv. Jakuba, 18 - s odvoláním na pamětní farní knihu/.

Významný dílem byla v roce 1531 výstavba hlavního oltáře, pořizenoho nákladem Václava Sokola z Mor. Tomuto oltáři předcházela tzv. Slavětínská archa, pocházející z let 1440 až 1450, s detředním obrazem Ukřižování a postavami sv. Jakuba a Petra a sv. Vojtěcha a Václava na křídlech /Pešina, Česká mlada pozdní gotiky a renesance, 100 /.

Zřejmě v postranní lodi stál deskový oltář s obrazem Proměnění Páně, čtyřmi evangelisty a sv. Barborou a Kateřinou /viz dále v této kapitole/

V roce 1618 dali Jan Malý a Josef Řezáč z Veltšle zhotovit lavice, z částí ještě zachované, v průběhu 17. a 18. století byl kostel vybaven ještě dalšími lavicemi. Votivní obraz se sv. Rodinou vznikl roku 1635 z počátku tehdejšího majitele Slavětína Matyáše Arnoldina z Klarašteina, chovaný dnes v sakristii, jež snad byl součástí oltáře stojícího v boční kapli /viz dále v této kapitole/.

V průběhu 18. století vznikly oltáře sv. Barbory, sv. Antonína a sv. Jana Nepomuckého /viz dále/. Za Matyáše z Weinbergu byla postavena kruchta a zřízena kazatelna a křtitelnice. V 18. století nastala změna i na vnějšku kostela, na jehož střeše byla postavena sanktusová věžka. Koncem 18. století byl dal Vilém Václav Papazoni zamalovat nástěnné malby /Lůžek, Fresky v kostele v Slavětíně, 24d./, dle jiného údaje k tomu došlo až v roce 1826 /Hanus, Slavětín, 36/. Základy ke stavbě dnešní věže, hluboké tři sáhy, byly položeny 9.května 1837. Při tom se přiložilo na velice pevné, maltou spojované

staré zdivo, čtyři stopy silná, ale mále položené. Plány ke stavbě věže vypracoval krajský inženýr Mühlstein, rozpočet však po jeho náhlém úmrtí dokončil jeho náměstek Morávek /Štědrý, Kostel sv. Jakuba, 4/. Stavbu provedl lounský stavitel Chládek, zámečnické práce zhotovil Fr. Štraibl ze Slavětína. Při výtahování zvonů na novou věž byly při každém třikrát opakovány staré české intrády, provozované slavětínskými hučebnicíky. Do té doby byly zvony na dřevěné zvonici, stojící v západní části hřbitova /Hanus, Slavětín, 25/.

V roce 1834 uhradil bleek do kostela, ale nesapíil /Hanus, Slavětín, 11/.

V roce 1855 provedl blíže nejménovaný stavební rada schwarzenberských panství prohlídku slavětínského kostela a vypracoval plán potřebných oprav, zejména "porouchaného oltáře a sloupu, na němž celý kostel spočívá a který se následkem velikého oblouku kórního rozhání." Rozhodnutí o provedení opravy vydal patronátní úřad se sídlem na Peruci 21. srpna 1856. Teprve však v roce 1859, před sv. Havlem, cítilibský mistr J. Wahnig dokončil výměnu pilíře. Při rozebírání původního bylo

shledáno, že "starý /zhotoven/ z měkkého pískovce a také tak nedbale, že uvnitř jen drobné kamení bez salití vápna" /Pamětní kniha II, 50/.

V rozpru s tímto sdělením pamětní knihy je údaj Štědrého o tom, že pilíř musel být zesílen - v roce 1862 /Kostel sv. Jakuba, 13/. Spíše tomuto tvrzení odpovídá půdorys kostela, datovaný v Cítolibeč 1. provincie 1863. Dalším plánovým materiálem, vztahujícím se k uvedené stavební akci, je pohled na kostel od severu a půdorys boční kaple z roku 1856, pocházející zřejmě od uvedeného stavebního rady /SOA DČČI, fond Va Peruc/. V roce 1860 zhotovil Ant. Grüner za 80 zl. dveře ke kostelu a za 16 zl. okno do kostela /Pamětní kniha II, 31/.

V roce 1872 byla prováděna oprava sanktuaria. Při této práci místní zedník Josef Arnošt zjistil, že pod vápenným nátěrem stěny pod sanktuářem se nacházejí jakési temné kontury. Tehdejší farář Josef Opp dal oklepat pás stěny pod sanktuářem, pokud tomu nebránily oltáře sv. Antonína a sv. Jana Nepomuckého, umístěné po stranách kněžiště /Pamětní kniha II, 95/.

K nálezu nástěnných maleb v kněžišti slavětínského kostela byl povolán F.J.Lehner, který jím byl překvapen a zřejmě doporučil jejich úplné odkrytí a restaurování. Dopusud odkrytá část fresek byla však prozatím ponechána bez jakýchkoliv dalších úprav a vyžádáno návštěvy majitele panství a patrona kostela Bedřicha Thuna /1810-1881/. Rok po této návštěvě byly farářovi Oppovi předloženy hotové plány na opravu, "provedené slovatným architektem Josefem Meckerem, toho času stavitelem domu Fražského." /Faražská kniha II, Rozpočet, datovaný dnem 25. listopadu 1876, činil 26.964 zl., z toho na kostel 19.867 zl. a na věž 7.097 zl. Návrh rozpočtu byl patronátním úřadem schválen a předložen spolu s nákresem stavby okresnímu hejtmánství v Lounech. Okresní hejtmánství dne 27. července 1877 povolilo provedení opravy a vzhledem k její rozsáhlosti a velikosti nákladů doporučilo rozdělit práce na čtyři části:

1. nejnatajnější, k provedení ještě v roce 1878:

prozkoumání a podchyzení základů a hlavních zdí, vyměnění světlých tmožů a založení odváděcí stoky kolem kostela,

2. v roce 1879:

opravy střech, zaklenutí postranní lodí a vysídlení hlavních zdí tamtéž,

3. vnitřní opravy kostela, sklenářské, malířské, pak druhé okrajové práce,

4. přestavění věže dle předloženého nřkresu může se ponechat na pozdější dobu.

Námítece zástupců osadníků proti použití kamene z Kamených Žehrovic vyhověno a doporučeno použít kámen z Kolkovic, Velkého Pálče a Peruce, naproti tomu konstatováno, že kámen z louu u Slavětína se pro stavbu nehodí. Závěrem uvedeno, že "nákresey stavby a rozpočet předložený c. k. úřadní držitelství se příčinou schválení příspěvku se zádušního jmění kostela." /SOA Děčín, fond Vs Peruce, inv.č.113, sign.524/130/.

Doporučené započetí stavby již v roce 1878 nebylo realizováno a oprava byla zahájena až roku 1880. O skutečném průběhu a rozsahu prací informuje sám J. Mocker /Chrám sv. Jakuba ve Slavětíně, Zprávy Spolku architektů a inženýrů v království Českém XVI-1881, sešit I-II, s.1-2/, avšak jeho informace neodpovídají vždy skutečnosti. Uvádí, že se stavbou bylo započato v roce 1880, kdy bylo provedeno: rekonstrukce krovu a krytiny, výměna a nové provedení zvětralého soklu, díla všech kružeb v oknech, zřízení nového kasetového stropu nad románskou částí stavby a konečně přeměnění neforemně vyhlázející věže - v tomto posledním bodu však Mockerova zpráva neodpovídá skutečnosti, neboť výstavba Mockerem navržené nové střešy věže nebyla v onom roce ani nikdy posléze uskutečněna. Závěrem Mocker sděluje, v roce 1881 se zamýšlí práce uvnitř: odkrytí a obnovení všech maleb, polychromování stropu i stěn, barevné zasklení oken, oprava porouchaného a sčásti strouchnivělého hlavního oltáře /na jeho špatný stav upozornila již zmíněná zpráva z roku 1855, tehdy se však v této záležitosti zejména nic nestalo/, postavení nového oltáře P. Marie do boční lodi, pořízení zpodobnice a chrámových lavic. Svoji zprávu Mocker doprovodil půdorysem kostela, kresbou hlavního oltáře a vyobrazením erbu.

Mockerovo sdělení možno doplnit ještě údaji Štářého a Pamětní knihy. Štářý uvádí, že při opravě byly sesíleny opěrné pilíře a to nejen v základech, které byly malé, ale i tím, že nároční kvádry se zvětralé opuky byly vyměněny za pískovcové. Při odstraňování podlahy v kněžišti se přišlo na mnoho náhrobních kamenů. Protože však byly již téměř úplně ovlapané, byly obrácené lícem dolů rozmístěny v hlavní i vedlejší lodi - s výjimkou čtyř náhrobků v boční lodi a náhrobní desky s postavou rytířem s erbem Sokolů z Mor., umístěné při pravé straně lodi v rohu vítězného oblouku. Součástí opravy, původně neplánované, se stalo proražení vchodu ve východní stěně sakristie.

Po provedené opravě, jejíž celkový náklad činil kolem 20.000 sl.-
restaurování fresek, které provedl Petr Weixner, stálo 2 300 sl.-
byl kostel 7 května 1882 znovu vysvěcen /Pamětní kniha II, 110,
/Štědrý, Kostel sv. Jakuba, 20/.

Součástí peristrické restaurace kostela bylo i odstranění doavadních
oltářů, s výjimkou hlavního oltáře z roku 1521. O jejich počtu a
zasvěcení vypovídá kostelní inventář z roku 1902, pořízený při
příležitosti přebírání farnosti farářem Štědrým, a opět Pamětní
kniha II. U výřtu oltářů v inventáři je poznamenáno, které z nich
byly "při opravě kvůli hrubším odstraněny": sv. Antonína - po pravé
straně hlavního oltáře, a Jana Nepomuckého - na levější straně,
a sv. Barbory s obrazem - v rohu lodi při pravé straně vítězného
oblouku. V kapli, t.j. v boční lodi, stával oltář s rodinou Páně,
jehož součástí mohl být votivní obraz Matyáše Arnelína z Klau-
steina z roku 1635, dnes umístěn v sakristii, a třemi lavicemi -
"po obnově odstraněn", dále oltář s obrazem Proměnění Páně, čtyř
evangelistů, svobodnic /Pamětní kniha II, 120 - sv. Barbora/ a
sv. Kateřinou, který, nahrazen Mockerovým oltářem P. Marie, "se stal
nepotřebným" a uložen proto na půdě fary. Tento oltář byl farářem
Štědrým předán 27. prosince 1900 do tehdejšího Muzea království
českého /Pamětní kniha II, 170/. Kromě oltáře Proměnění Páně byly
do Českého muzea přečteny i dvě desky s "malbami ze 14. století",
představujícími sv. Václava a sv. Vojtěcha s klečícím rytířem u nohou.
Štědrý je našel ve věži kostela a usoudil o nich, že se jedná o
součásti staršího hlavního oltáře hánzoborského původu Pamětní kniha II
107, na stranách 121 a 124 celostránkové kopie postav obou světců/.
Muzeum potvrdilo jejich převzetí 19. prosince 1893 /Pamětní kniha II, 134/.

Oudy dalších, barokních oltářů slavětínského kostela nebyly již tak
příznivé. Dne 27. dubna 1906 odpovědělo ústřední ředitelství thuleckých
statků se sídlem v Podmáklech na dotaz patronátního úřadu na Peruci
ohledně odprodání čtyř starých oltářů a doporučilo, aby jejich cenu

posoudil konzervátor Josef Hofmann z Kadaně. Na toto doporučení reagoval 2.května téhož roka farář Štědrý nedávkliým dopisem, vyslovujícím podiv nad tím, proč mají být oltáře znovu posuzovány, když již dr.Matějka, profesor církevního umění na univerzitě je prohlásil za umělecky bezcenné. Závěrem rádo by shovívavě ponechává na dostředním ředitelství, aby tedy dále oltáře konzervátorem posoudit /Pamětní kniha II, 171/. Konzervátor oltáře, uložené na farním dvoře /I./, skutečně prohlídl a 31.května 1906 se k nim vyjádřil obsáhlým dopisem Centrální komisi pro zachování památek ve Vídni. V závěru dobrozdání je doporučení oltáře použít pro barokní kostely v kraji /SÚA Praha, fond Památkový úřad Vídeň, karton 76, složka Slavětín/.

Jak vyplývá z popisu a fotografie kostela sv.Jakuba ve Slavětíně /Soupis památek - Louny, 72/, byla stavba po opravě z let 1880 až 1882 celá omítnuta /bylo tomu tak ostatař již před Hockerovou restaurací a zřejmě již od doby výstavby gotického kněžiště - viz dále kapitola Stavební historie/. Kdy došlo k úpravě do dnešní podoby, nebylo zjištěno. Je však možno předpokládat, že se tak stalo někdy v době mezi 1. a 2.světovou válkou, snad po smrti faráře Štědrého v roce 1932. Dle ústního sdělení místního rolníka p.Salače /dnes bytem v Tepličkách/, došlo si v roce 1931 k opravě omítky u věže. V poválečném období byla v roce 1972 provedena výměna taškové krytiny za plechovou. *bobrovky nahrazeny polichanými šablonami napřesob brádlíce.*

*doplnil P. Kádem Páček
farář*

Archivní rešerše – středověk

Vojtěch Vaněk

První písemná zmínka

1268 jako trhová ves („oppidum forense“ - CDB V/2, s. 135-137, č. 565)
1352 jako městečko („oppidum“ - CIM II, s. 467-469, č. 320)

Držba

1268 král Přemysl Otakar II. postoupil Slavětín biskupu Janovi III. z Dražic (CDB V/2, s. 135-137, č. 565). Předchozí vývoj není zcela jasný. Mohlo jít o původní panovnickou držbu (tak předpokládá B. Roedl a kol., Louny, Praha 2005, s. 37); nelze však vyloučit ani to, že král získal Slavětín od velmože Něpra, syna Bořitova podobně, jako je to v této listině výslovně zmíněno u nedalekých Vršovic, které byly součástí téže transakce mezi králem a biskupem (srov. např. Štědrý 1911, s. 8).

Později neznámo jak Slavětín získali od pražského biskupství páni ze Rvenic, kteří se pak psali ze Slavětína. 1342 poprvé doložen predikát ze Slavětína u jejich

	<p>větve, která pocházela od Alberta z Kryr, který je doložen naposledy roku 1348 (Štědrý 1911, s. 9; k původu a rodu Alberta z Kryr Sedláček, Hrady XIV, s. 364). Již kolem roku 1340 Albert starší ze Rvenic prodal polovinu Slavětína spolu s patronátním právem ke kostelu (tj. zřejmě s jeho polovinou) Zbyňkovi z Házmburka a jeho synu Janovi (Tadra, Summa Gerhardi, s. 538-539, č. 197). Druhou polovinu drželi Albert starší a Albert mladší ze Rvenic. Nelze však vyloučit ani to, že získali nazpět od Házmburků i tu prodanou polovinu Slavětína (tak Štědrý 1911, s. 11). Naposled se psal podle Slavětína roku 1365 Albert mladší (Sedláček XIV, s. 424).</p> <p>1376 Jan a Václav z Vartenberka prodali městečko Slavětín s tvrzí a dvorem, které dříve koupili od bratrů ze Slavětína, Vilémovi Zajíci a Mikulášovi z Házmburka (RTT I, s. 449-450). Zřejmě šlo o druhou polovinu Slavětína, případně zopakujme, že je možné, že páni ze Rvenic (a Slavětína) získali nazpět tu polovinu městečka, prodanou Házmburkům kolem roku 1340, a transakce roku 1376 by se tak týkala celého Slavětína (tak Štědrý 1911, s. 11). Každopádně Házmburkové nejpozději od roku 1376 drželi Slavětín celý.</p> <p>1379 Mikuláš z Házmburka svěřil svůj majetek včetně Slavětína svému strýci Vilémovi z Házmburka (RTT I, s. 457). Podle A. Sedláčka Mikuláš ve skutečnosti udržel svůj majetek včetně Budyně nad Ohří a mohl kolem roku 1385 nechat zhotovit malby ve slavětínském kostele, jak o tom hovoří barokní nápis. Zemřel až roku 1395 (Sedláček XIV, s. 4, 18, 424). Přesto však byl Slavětín roku 1405 v majetku Anny, vdovy po Vilémovi z Házmburka (Sedláček XIV, s. 424) a již roku 1379 ve vizitačním protokolu pražského arcijáhna Pavla z Janovic je zmíněn jako pán Slavětína Vilém. Přikláním se proto spíše k názoru, že po roce 1379 byl držitelem Slavětína pouze Vilém z Házmburka.</p> <p>1416 Jaroslav z Házmburka (Sedláček XIV, s. 424).</p>
Kostel	1352 doložen jako farní (RDP 45). Předtím je doloženo patronátní právo ke kostelu a tedy i kostel již v nedatovaném listinném formuláři z doby kolem roku 1340 (Tadra, Summa Gerhardi, s. 538-539, č. 197).
Probošství	Fara byla přibližně mezi lety 1340 a 1358 (Štědrý 1911, 105) přivtělena k postoloprtskému klášteru a zřízeno z ní probošství. Nejprve zřejmě páni ze Rvenic nebo z Házmburka (případně oba rody) darovali klášteru patronátní právo ke kostelu. Klášter zřejmě poté provedl inkorporaci slavětínské fary do svého majetku a obsadil ji svými řeholníky. Nakonec zde zřídil probošství, tj. osadil faru menší řeholní komunitou vedenou proboštem. To je poprvé doloženo roku 1359 (Štědrý 1911, 105) a 1379 (PVAP 202). Žádný z těchto kroků však není výslovně doložen písemnými prameny, a to ani ve vatikánském archivu (tak i Štědrý 1911, 105).
Patrocinium	Doloženo kolem 1385 – nástěnná malba s výjevem donátora a se sv. Jakubem.
Patronát	Postoloprtský klášter - 1369 LC II 12, 1388 LC III-IV 211, 1393 LC V 154-155, 1401 LC VI 46, 1404 LC VI 120, 1408 LC VI 235, 1409 LC VI 264, 1416 LC VI 212, 1417 LC VII 221.

Faráři	<p>První roku 1358 Mikuláš, který se záhy roku 1359 uvádí i s titulem probošta (Stědrý 1911, 105).</p> <p>1379 Fridrich prepositus et plebanus, coadiutor Wenceslaus de Zacz, professus monasterii Post. Pan Vilém z Házmburka zadržuje desátky ze 4 lánů (PVAP 202). Habart jako slavětínský probošt je doložen i na několika soudobých listinách postoloprtského kláštera mezi lety 1405 a 1409. Roku 1407 byl pohnán před arcibiskupův soud (probošt čili farář Habart; AICP VI, s. 49-50).</p>
Fundace	<p>1405 Ctihodné ženy Bětka, vdova po Petříkovi, Kačka a Maruška, sestry ze Slavětína, a celá obec městečka Slavětína se souhlasem Anny, vdovy po Vilémovi z Házmburka, koupily od postoloprtského kláštera roční plat 10 kop gr., vinici a chmelnici pro slavětínský kostel za spásu duše pana Viléma z Házmburka, uvedených paní a celé slavětínské obce. 9 kop má dostávat farář Habart, 1 kopy kostelník. Klášter se zavazuje na slavětínské faře, která je součástí kláštera, vydržovat třetího bratra jako kněze. Plebán s dalšími dvěma kněžími mají každý den sloužit jednu mši a určená anniversaria za zemřelé. Kostelník má kopy grošů rozdělit po třetinách mezi chudé, na vosk a na stavbu kostela. To klášter slibuje k rukám pana Oldřicha z Házmburka, Anny ze Slavětína a Jindřicha ze Mšeného i celé obce ze Slavětína (LE VII, s. 12-14, č. 4, s. 19-22, č. 7).</p>